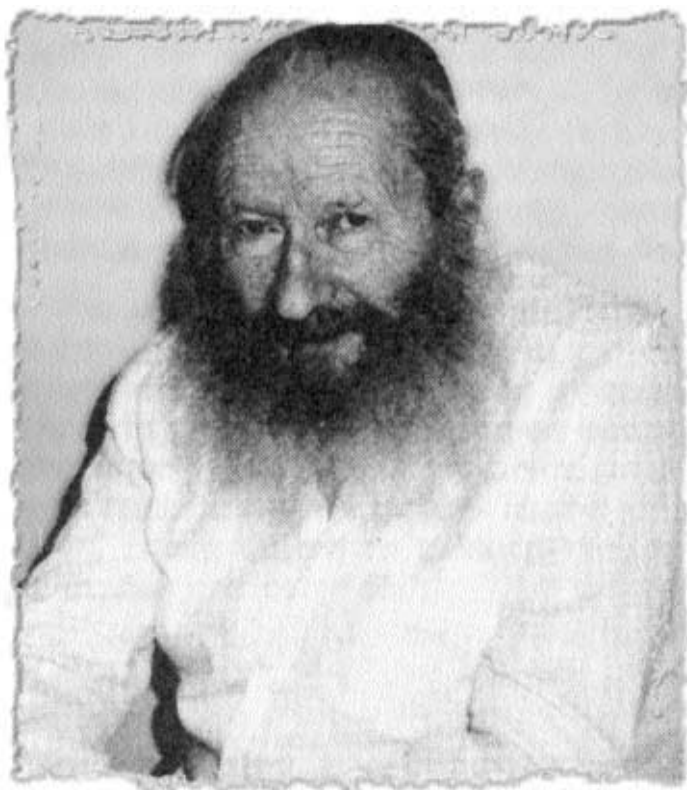

י"ט כסלו - חג הגאולה הפרטי שלי...

"בכח האמונה בה' ובכח האמונה שהרבי חושב עלי ומתפלל בעבורי - החזקתי מעמד למרות התלאות הסבל והיסורים אותם עברתי במחנות העבודה. כך ספרתי את הימים עד השחרור - הלא הוא היום הבהיר, חג הגאולה י"ט כסלו... ● החסיד הרב דובער רובינסון איש לוד, מספר על נדודיו בין ישיבות תומכי תמימים שהתקיימו במחנת ועל שבע שנות גלות במחנות העבודה בסיביר ובמזרח הרחוק - ובעיקר על יום חג הגאולה הפרטי שלו, י"ט כסלו..."

שלי, והתחלתי לספור את הרגעים. אלו היום שלושה הימים הארוכים בחיי... בסופו של דבר הקצתי בבוקרו של יום הגאולה - וקיוותי כי לא אתאכזב עוד - וכי ביום סגולה זה אשתחרר. ואכן, באותו יום שוחרתי לדרכי לאחר שבע שנות מאסר ארוכים. יצאתי משערי המחנה והלב שלי גואה באושר - אינני אסיר עוד. אני בחוץ. משוחרר. בן חורין...

כך מתאר החסיד ר' דובער רובינסון את יום שחרורו ממחנה העבודה, לאחר שבע שנים של סבל, תלאה ועבודת פרך - כאשר לעתים קרובות ראה את המוות לנגד עיניו, אך ניצחו.

הגאולה י"ט כסלו. עוד שעה לסיום, עוד יום לקראת הסוף.

באחד הימים הודיעו לי כי עלי להגיע למשרד כיוון שיום זה הוא יום השחרור שלי. נאלמתי דום. ידעתי כי שחרורי צריך להיות רק בעוד שלושה ימים. שתקתי, ופסעתי בצעדים מתרוננים לעבר המשרד הראשי של המחנה. מילאתי את הטפסים הנדרשים לשחרור, וכבר הרגשתי בחופש. רגע קצר לפני שהקצין החתים את הטפסים - הוא ערך בדיקה מעמיקה נוספת ובסבר פנים חמור אמר לי: "יש לך עוד שלושה ימים!"

בבת אחת נגוזה התקווה. החלום התנפץ לרסיסים. שבור-לב ומאוכזב חזרתי לצריף

מאת: שניאור זלמן ברגר

הימים במחנה העבודה הסבירי חולפים בעצלתיים. הדאגות לאשה ולילד הקטן שראיתיו לאחרונה קודם ברית המילה שלו - מכרסמות בלב, ולא נותנות מנוח. הן רודפות אחריו בכל מקום אליו אתה הולך, בצריף, ביער בעבודה, ובדרך לעבודה. בשלב מסוים החלטתי כי כדי שלא להשבר אסור לי לחשוב עוד על תנאי המקום בו אני נמצא - לא לחשוב, וזהו! ספרתי את הימים עד השחרור המיוחל. יום הגאולה הפרטי שלי חל, לפי חשבונתי, בחג

בדרך כלל היתה בבתי כנסת או בבתי משפחות עניות, לא פלא אפוא שאני וחברי נדבקנו בכינים שהסתובבו לנו על כל הגוף והציקו ונאשות.

כיוון שבביתו הקטן של ר' גבריאל קגן – חדר אחד בלבד! – לא היה מקום להכניס מיטה בשבילי, ישנתי אפוא על גבי תנור האבן שהיה במרכז החדר. באחד הלילות כמעט נרדמתי כשלפתע הרגשתי כי המלמד ר' גבריאל התקרב בצעדים חרישיים לבגדי, לקחם לקצה החדר, ושם החל לשפשפם במים. כך בסבלנות רבה הסיר את הכינים הרבות ששרצו עליהם, הייתי אז ילד בן 12, והוא חסיד מבוגר, המלמד שלי, ולמרות זאת כל דאגתו היתה שלא יהיה לי צער, הוא לא בחל בעבודה הזאת, אלא שעשה זאת בשקט כדי שלא ארגיש בכך ואתבייש...

מצירניגוב עברתי לפולטבה, שם למדתי אצל החסיד הרב חיים צבי ליפסקר ע"ה, יחד עם בנו הרב אליהו ליפסקר, מקום לישון לא מצאתי, ומשום כך ישנתי בבית-הכנסת.

גיל בר-המצוה שלי התקרב ואני רציתי להיות בזמן זה בביתו שבקאראלעוויץ, אולם הייתי צריך להכין דרשה ומאמר כנהוג. זכיתי וגדולי החסידים הכינו אותי לקראת הבר מצוה, ר' בערל גרינפרס לימד אותי דרשה בנגלה, ואילו המשפיע הדגול ר' שלמה חיים קסלמן לימד אותי מאמר דא"ח. לאחר הבר מצוה המשכתי עם אחי משה לכותאסי שבגרוזיה.

הדרך מקאראלעוויץ שבאוקראינה לכותאסי שבגרוזיה ארכה מספר ימים. כאמור כבר הגעתי לגיל בר-מצוה והייתי צריך להניח תפילין, היה קשה לבצע זאת ברכבת, אך בכל בוקר מצאנו דרך אחרת כיצד להניח תפילין ולהתפלל מבלי שנעורר תשומת לב מיוחדת מצד הנוסעים.

בכותאסי למדנו בבית הכנסת, והמגורים היו באחת הדירות ששכרה הנהלת הישיבה. רוב הבחורים היו מבוגרים ולמדו בעצמם ללא שיעורים מסודרים, ואילו אני שרק מלאו לי 13 למדתי עם אחי משה, שבנתיים נתמנה למשגיח בישיבה ועזר לי בלימוד. משה אחי היה איש מיוחד, למרות שהוא שמח לעזור לי בלימוד, אבל כמשגיח הוא לא התחשב בכך שאני אחיו, אם אירע ואיחרתי להגיע לסדר

משה, שם נכנסתי ללמוד בכתנו של החסיד הרב אברהם בריינן.

"באחד הערבים ישבנו כמה ילדים ולמדנו לבדנו בבית-הכנסת, כשלפתע מישוהו מאתנו הבחין בתנועות חשודות, הבנו מיד שצרה ממשמשת ובאה, אחד אחד חמקו חבריי מבית הכנסת וברחו בעוד אני נשארתי אחרון, לבד עם הקב"ה. הייתי ילד בן עשר בלבד, אבל הבנתי את חומרת המצב וידעתי שכלתה אלי הרעה, אולם כעבור רגע התעשתתי ואמרתי לעצמי בתקיפות 'לא! אתה לא תתן שהם יתפסו אותך', כיביתי את האור בבית הכנסת ועלטה מוחלטת השתררה, התחבאתי מאחורי דלת הכניסה לבית הכנסת כשליבי פועם בפראות. דקות ספורות לאחר מכן נכנסו אנשי ק.ג.ב. לבית הכנסת בליווי חיילים חמושים. לא איבדתי את העשתונות ובטרם הספיקו לפתוח בחיפושים, ברחתי בריצה מבית הכנסת, וחמקתי לתוך סמטה חשוכה בקרבת מקום וכך ניצלתי."

במשך הזמן הספקתי לנדוד מישיבה לישיבה ומעיר לעיר. למדנו בויטבסק, בברויסק, מוגילוב, עד שהגעתי לעיר ציריניגוב, שם למדתי אצל החסיד הרב גבריאל כגן ובביתו גם לנתי. המצב הגשמי של התלמידים היה דחוק מאד, בקושי היה אוכל, והשינה

אתה יכול לראות את ר' דובער (בערל) רובינסון הולך בשיכון חב"ד בלוד. דמותו כפופה מעט, ולמרות שמונים שנותיו, הוא פעיל ונמרץ. הוא עוסק בהנהלת חשבונות, ובזמנו הפנוי הוא מלמד ילדים עולים מחבר-העמים לקראת חגיגת בר המצווה שלהם.

ר' דובער רובינסון נולד בשנת תרע"ט לאביו החסיד הרב בן ציון רובינסון, מחשובי החסידים בעיר קאראלעוויץ שבאוקראינה. בילדותו למד אצל מלמד ששכר אביו עבורו ועבור שני אחיו החסיד ר' אברהם הי"ד והחסיד ר' משה ע"ה (אודותיו נכתב בארוכה ב"בית משיח" גליון 288). כשבגרו האחים, נסעו ללמוד בישיבות "תומכי תמימים" שהתקיימו במחתרת באותם ימים. על כך מספר ר' דובער: "אחי משה נסע ללמוד בעיר ראמען שבאוקראינה, וכשחזר לחופשה קצרה בחודש תשרי תרפ"ח, חזרתי איתו לישיבה שם למדתי אצל החסיד הרב יחזקאל גרינפרס. ילד צעיר הייתי אז, כבן שמונה בלבד, וכבר יצאתי מהבית.

זה לא היה קל ובמיוחד לאמא מרת שרה הי"ד.

ילד בן 8 וחצי בלי הורים בעיר זרה?

"ברירות רבות לא היו. כבר בגיל עשר נסעתי לבדי ברכבות מעיר לעיר. היה לנו חשק גדול ללמוד.

"בעיר ראמען היו לי תנאים טובים יחסית. את ארוחות הבוקר והצהרים אכלתי בביתו של גביר יהודי בעל לב רחום בראותו ילד קטן רחוק מבית הוריו. לארוחת הערב הוא נתן לי כסף כדי שאקנה אוכל בעצמי. בלילה ישנתי עם אחי משה בביתו של שמש בית-הכנסת. למרות התנאים הקשים בהם חיו תלמידי הישיבה, זה לא הפריע להתמדה ולשקידה בלימודים.

"יקשר עם הבית כמעט ולא היה. מדי פעם כתבנו מכתבים קצרים, אך כמובן שלא יכולנו לכתוב על המצב האמיתי בגשמיות וברוחניות, כיוון שידענו שהצנזור של הק.ג.ב. קורא את המכתבים.

"לקראת חג הפסח נסענו הביתה, ולאחר החג עברנו לישיבה בעיר אחרת. הנדודים בין הישיבות היו לשגרה, וזאת כדי למנוע מעקבים של אנשי המשטרה החשאית. נסעתי אפוא לעיר ויטבסק שבבילרוסיה יחד עם אחי

הלימוד – היה קונס אותי בדיוק כפי שקנס את שאר התמימים... בתום שנה של לימודים בכותאס חזרתי הביתה לקאראלעוויץ, לאחר מספר שנים שלא ראיתי אותם. אבא עבד בהנהלת חשבונות, ואני אחי אברהם וגייסי מרדכי הירש חודיטונוב למדנו אצל אבא את המקצוע, ובמשך הזמן התחלנו לעבוד בהנהלת חשבונות.

כיון שהייתה לנו פרנסה מסודרת, זכו התמימים בעירנו לקבל מאתנו עזרה רבה. הם אכלו אצלנו ואף השגתי להם אישורי עבודה למקרה שייתפסו וייחקרו. בביתנו היתה אוירה חסידיית תוססת, אוירה של התקשרות מוחלטת לרבי, כתבנו מכתבים לרבי בריגא למרות הסכנה שבדבר, ובשלב מסוים אני ואחי משה אף ביקשנו היתר יציאה כדי לנסוע לריגא כדי להיות עם הרבי...

למרות זאת, תמיד חשנו שאנו נמצאים תחת מעקב מתמיד של המשטרה החשאית של רוסיה, לעתים היו עוקבים מקצועיים שאותם קשה היה לגלות, לעתים קרובות נשלחו אלינו עוקבים חובבנים שאותם היה קל לגלות לפי הופעתם והתנהגותם, הם עקבו במיוחד אחרי מי שנראה היה שומר מצוות, הורי לא פחדו, ולמרות המעקבים התקיימו בביתם מניני תפילה בשבתות ובחצר הבית אף נבנתה מקווה.

באחד הימים נקראתי לחקירה במשרדי הק.ג.ב. – החקירה היתה קצרה והם דרשו לדעת על קשרי עם חוץ-לארץ, דבר שהיה אסור בתכלית, "אולי אתה חותר נגד השלטון או אולי אתה כותב לשניאורסאהן בריגא..." – התעניינו, הכחשתי הכל והסברתי להם שאני עובד בהנהלת חשבונות ולא עושה צעדים נגד השלטונות, ברוך השם שהחקירה הזאת הסתיימה בשחרור מבלי שיאונה לי כל רע.

כל העת קיננה בלבי דאגה לאחי משה ששימש כ"מ בשיבת" תומכי תמימים" בברדיטשוב, ידענו שדבר זה יכול לגרום אסון. ואכן, באחד הימים התרחש המצער מכל והוא נעצר יחד עם תלמידיו, היה זה בחודש טבת תרצ"ז (על תלאותיו בזמן המעצר נכתב בגליון 282), והדאגה במשפחה היתה גדולה, כיון שבשנים אלו לא היססו לשלוח אנשים לעבודות פרך למשך שנים ארוכות, ולפעמים אפילו הוצא גזר דין מוות, כולנו התפללנו לשחרורו הקרוב ואבא קרא מידי בוקר את כל ספר התהילים מתוך בכיות עצומות, בדרך נס, לאחר כשנה וחצי שוחרר ממאסרו.

באחד הערבים ישבנו כמה ילדים ולמדנו לבדנו בבית-הכנסת כשלתע מישהו מאתנו הבחין בתנועות השודות. הבנו מיד שצרה ממשמשת ובאה. אחד אחד חמקו חבריי מבית הכנסת וברחו בעוד אני נשארתי אחרון, לבד עם הקב"ה. הייתי ילד בן עשר בלבד, אבל הבנתי את חומרת המצב וידעתי שכלתה אלי הרעה...

התחמקתי מהופעה במפעל. שבת לאחר מכן הייתי חולה, לקראת השבת השלישית לא ידעתי מה לעשות, לפתע נזכרתי שהרבי במכתבו ענה לי שעדיין לא אעזוב את העיר אלא בשלב מסוים – שאותו לא פירט, הבנתי שכעת הגיע הזמן. בו במקום הלכתי לתחנת הרכבת ועליתי לרכבת שנסעה לכיוון מוסקבה, בעוד אני משאיר אחרי את הורי, אחי, גיטתי וילדיהם. עוד לא ידעתי שבנסיעה זו אני נפרד מהם לנצח ומציל את עצמי ממוות. זמן קצר לאחר מכן כבשו הנאצים ימ"ש את העיר, והרגו את כל יהודיה, הי"ד... הרכבת נסעה לכיוון מוסקבה, ואני הייתי ללא מסמכים, הבנתי שבשלב מסוים תיערך ביקורת דרכונים, שיחדדתי אפוא את אחד מעובדי הרכבת בסכום הגון והוא החביא אותי בחדר השירותים, וכך ניצלתי.

ממוסקבה המשכתי לעיירה יגורבסק הסמוכה למוסקבה, שם התגוררתי אצל אחותי לאה ובעלה החסיד ר' מענדל פוטרפס ע"ה, החסיד ר' בן-ציון שם-טוב מצא לי עבודה מזדמנת כדי שאוכל לכלכל את עצמי. ימי המנוחה לא ארכו, ומלחמת העולם השנייה פרצה במלא עוזה, הנאצים כבשו חלקים נרחבים משטחיה של רוסיה, ובעקבות זאת נסו מאות אלפי פליטים למעמקי המדינה. כמו חסידים רבים אחרים הגעתי גם אני לסמרקנד שבאוזבקיסטן שהתמלאה פליטים, המחלות והרעב היו קשים מנשוא. באחד הימים נדבקתי גם אני במחלת הטיפוס – מדבקת ומסוכנת, שאלפים נפטרו ממנה, במשך שבועיים ימים שכבתי ללא הכרה עד שהתעוררתי בנס, ואט אט שבתתי לאינתי.

לאחר שהתאוששתי סידר לי אחד מקרובי משפחתי עבודה בכפר קטן בהי אוזבקיסטן, ולאחר תקופה קצרה נתפסתי על-ידי שלטונות הצבא וגויסתי בעל כורחי, למרבה המזל הייתי "לא יוצלח" באימונים וכמעט שאף פעם לא קלעתי אל המטרה... בזכות כך הוחלט שלא אשלח לחזית, וכך ניצלתי ממוות כמעט וודאי...

עם תום הקרבות חזרתי לסמרקנד שם השתדכתי עם רעייתי תחי', בתו של החסיד ר' זאב לביוב בנו של החסיד ר' משה לביוב שמכונה היה בשם "משה הסופר" – כיון שהיה הסופר של העיירה ליובאוויטש ושל אדמו"ר הרשי"ב בפרט, בחתונתי השתתפו קרובי המשפחה ורבים מאנ"ש.

ב שנת תשי"ו נודע לי כי מתוכננת בריחה המונית במעבר הגבול במסווה של אזרחים פולניים. נסעתי

ת קופה קצרה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, החלו משפחות אנ"ש בעירנו קארלביץ, לעזוב את העיר בהם משפחות דוברווסקי, שפירא, קרסיק ועוד רבים. הבדידות היתה מעיקה ומשום כך חשבתי להעתיק את מקום מגורי, הייתי אז כבן 20 בלבד ורצייתי להיות יחד עם אחיי החסידים.

כתבתי על כך לכ"ק אדמו"ר הריי"צ ששהה בריגא באותה עת, אך להפתעתי הרבי לא הסכים לכך: "ואל יהא מהיר לעזוב הן מלאכתו והן מקום מגורו" – כתב הרבי, ואני הבנתי שעלי להשאר לזמן-מה בעיר.

בכל ימות השבוע עבדתי בהנהלת חשבונות באחד המפעלים בעיר, אך בשבתות לא הגעתי לעבודה. למרבה המזל המעביד היה שבע רצון ממני והוא העלים עין. באחד הימים הגיעה ידיעה כי בשבת הקרובה אמורה להיות ביקורת, המעביד פנה אלי וביקש שלכל הפחות אהיה נוכח במקום העבודה גם אם לא אעבוד בפועל, כיון שבאותם שנים היעדרות מהעבודה ללא סיבה מוצדקת היתה בגדר עבירה חמורה. למרות זאת סרבת לבוא, גם מבלי לעבוד בפועל, למרות שידעתי כי בעקבות כך אני צפוי לקבל עונש חמור.

הביקורת אכן הגיעה בשבת, וכיוון שראו שאינני נמצא, החליטו להעמידני למשפט בו נגזרו עלי ששה חודשי מאסר או לחילופין ויתור על רבע ממשכורת, מובן שבחזרתי באפשרות השנייה. אולם כאן התעוררה בעיה כיצד לנהוג בשבתות הבאות, באותה שבת הזדמנתי לעיר אחרת לרגל עבודתי, וכך

רחוקות קיבלתי חבילות מהבית שהחיו אותי.

בתא הכלא היה לי הרבה זמן לחשוב. לא היה צריך להיות חכם גדול כדי להבין שעומדים לגזור עלי שנים רבות במחנות עבודה, ומי יודע אם אחזור משם בשלום. החלטתי לעשות מעשה, כשידי רועדות ועיני דומעות כתבתי מכתב לרעייתי ובו הבעתי את הסכמתי לכתוב לה גט פטורין כדי שלא תישאר עגונה, אולם היא הגיבורה השיבה בשלילה מוחלטת.

באותם ימים נולד לי בני הראשון, לאחר שתדלנויות רבות רעייתי הורשתה להתראות עמי בנוכחות חוקר, היא באה כשבזרועותיה התינוק הקט, שלא הבין עד כמה הוא אומלל, בדקות בהן נפגשנו הספקתי עוד לומר לרעייתי שתקרא לו בן-ציון על-שם אבא היידי, אין לתאר במילים את הפגישה בינינו...

לאחר שבעה חודשים של מעצר הודיעו לי כי ועדה מיוחדת שהתכנסה במוסקבה דנה אותי לעשר שנות גלות ועבודת פרך.

לאחר שנודע גזר הדין לי ולשאר העצורים, העבירו את כולנו לתא-מעצר אחד בו היינו שבעה-עשר אנשים, רובם ככולם מאנשי ובהם: ר' נחמיה ליס, ר' מענדל גורליק, ר' שמעון קצנלבוין, ר' מענדל פוטרפס, ר' שמואל נוטיק, רעייתי ובתו וכן שני האחים למשפחת כצמן שעזרו מאוד בנוגע לבריחה מלבוב.

אתא ובא יום כיפור. ביקשנו מכל יושבי התא, פושעים פליליים ברובם, לעבור לשבת בצד השני של התא ואנחנו עמדנו בצד השני והתפללנו את תפילות יום כיפור. התפילות אמנם נאמרו בעל-פה ללא מחזורים, ללא קריאת התורה, אבל אני בטוח שהתפילות של כולם נבעו מעומק הלב. אחד העצורים שאל את הרב שמואל נוטיק בנוגע לכשרות של מאכל מסוים שהוגש לאסירים, הרב נוטיק אמר "בבית האסורים כל אחד פוסק לעצמו", כשכוונתו היא, כיון שיש כאלו שלא אכלו והם נמצאים במצב של סכנת-נפשות מותר להם לאכול גם דברים שבזמן רגיל לא אוכלים אותם...

לאחר יום כיפור העבירו אותנו למעצר בחרקוב. הודענו שאנחנו אסירים "מטעמי דת" ומשום כך איננו מסכימים להיות בתא

קטן בו שהו עוד חמשה אנשים, ביניהם הרב נחמיה ליס ע"ה, החדר היה מזוהם ונאלצנו לישון על הרצפה שהיתה מלאה בפרעושים ולכלוך. בשעות היום לא היה רשות לאסיר לישון ואילו בשעות הלילה שהיית כל העת בחקירות מתישות, בדרך כלל ישבו מולי שלושה חוקרים ערניים להפליא, ואני – אחרי כמה ימים כמעט ללא אוכל ושתייה הייתי מותש ושבר כלי, הם שאלו שאלות אין-ספור מהן הבנתי עד מהרה שהיתה כאן הלשנה, ומשום כך הבנתי שאין טעם להכחיש את העובדות, הודיתי אפוא שאכן רציתי לצאת לחו"ל, ואף עזרתי למי שרצה לצאת, בכך שהעברתי כספים לנצרכים ילא חוקיים ששהו בלבוב, שהיו בדרכם להבריח את הגבולות. נוסף לכל העבירות הללו, נודע להם שאני גיסו של ר' מענדל פוטרפס ממארגני הבריחה – דבר שהיה "חטא" בפני עצמו...

שלושה חודשים רצופים נמשכו החקירות הליליות, כאשר כל לילה אני נחקר עד אור הבוקר, החוקרים דרשו לדעת שמות נוספים של חסידים שעזרו בהברחה, על מעשיי הודיית בקלות יחסית, אבל על אחרים לא הסכמתי לומר מאומה.

במשך שבעה חודשים שהיית בחדר קטן. אכלתי מעט לחם ושתיית מים, לעיתים

עם רעייתי אל עיר הגבול – לבוב, כדי לנסות ולצאת מעמק הבכא.

כשהגענו ללבוב שכרנו דירה קטנה, וחיכינו לבאות, השתדלנו להשיג מסמכים מזויפים כדי לעלות על "עשאלון" בדרך לפולין.

בין כה וכה ראיתי רבים מאנשי ששהו בעיר עם ילדים קטנים, והם רעבים לפת לחם, הם לא יכלו לצאת לעבוד כיוון שהציאה מהבית היתה בגדר סכנה, החלטתי להירתם למענם ואספתי עבורם כספים מבני העיר, כדי לא לעורר חשד התחזיתי כצלם שעובר מבית לבית ומציע לצלם את יושביו, אפילו השארתי קבולות ללקוחות למקרה שאם לאחר שאעזוב את הבית, יכנס מלאך-חבלה וישאל לפשר מעשיי במקום, כך בסייעתא דשמיא הצלחתי לעזור לרבים מאנשי מגוועיה ברעב.

בעודנו ממתניים למסמכים מזויפים כדי לצאת את רוסיה, התחלנו לקבל ידיעות אודות מעצרים של אנשי ברכבות בדרך לפולין. בתחילה שמענו על מעצרו של הרב בערל גורביץ, ולאחר מכן שמענו על מאסרו של הרב שמואל נוטיק שנאסר יחד עם אשתו ובתו, פחד ואימה ירדו על כל אנשי בלבוב, ידענו שהעניבה הולכת ומתהדקת סביב צווארנו.

ואכן, לא ארכו הימים וגל של מעצרים פקד את בתי החסידים בזה אחר זה. בליל ט"ו בשבט דפקו הקלגסים גם על דלת ביתי ופרצו אותה, הם העמידו אותי בצמוד לקיר בעוד ששני חיילים חמושים שומרים עלי, אנשי הק.ג.ב. ערכו חפוש דקדקני בכל הבית, כאשר אין פינה שידיהם לא הגיעו אליה, בכל פעם שאחד ממלאכי החבלה התקרב אל השולחן בו החבאתי את האישורים והחשבונות אודות הכספים שהעברתי לנצרכים – לבי החסיר פעימה, רק כשנסתיים החיפוש נרגעתי.

בו ברגע פנה אלי ראש החוליה וצויה עלי להתלוות אחריהם, לרעייתי הם אמרו כי הם לוקחים אותי לחקירה שתימשך שעה קלה ולאחר מכן ישחררו אותי, אני כמובן שלא האמנתי לדברי הבל אלו, הבנתי שהם יודעים עלי שכמו רבים אחרים, רציתי להבריח את הגבול.

במטה המרכזי של הק.ג.ב. הוכנסתי לחדר

אחד עם רוצחים וגנבים, כשראו שאנו מתעקשים על עמדתנו, אפשרו לנו להיות בנפרד מהפושעים הפליליים, אלא שצירפו אלינו אסיר נוסף מ"טעמי דת" – כומר...

בכל יום מחג הסוכות היה לנו מנין, אבל סוכה וארבעת המינים חסרו לנו ביותר... בשמחת-תורה הגיע אלינו מידע שהיום ישלחו כולם לארץ גזירה – כל אחד ליעד שנגזר עליו, איחלנו זה לזה שנתראה שוב, ובינתיים ערכנו 'הקפות' מתוך שמחה וריקודים בעוד כולנו בוכים בכי חסר-מעצורים. בטרם סיימנו את ההקפות נלקחנו אחד אחד מה'הקפות' אל הלא נודע... רק כעבור שנים ארוכות נודע לנו מי השתחרר ומי מת מות קדושים בגלות – — —

הנסיעה לסיביר היתה רבת-תלאות, הועלתי יחד עם המון אסירים לקרונות להובלת בהמות. בחוף היה קר, אף בפנים היה חם ומחניק, אף טיפת אויר לא הייתה בגלל הצפיפות. שלושים ימים רצופים ארכה הנסיעה כאשר אוכל ושתייה כמעט ולא קיבלנו, בכל בוקר וערב ערכו ספירה בקרונות לראות אם מישהו הצליח לברוח...

במשך שלוש שנים הייתי במחנה מרינסק שבסיביר. קר, קר מאוד בחורף, לפעמים הטמפרטורות יורדות ל-40 מעלות מתחת לאפס. קיבלנו רק מעט לחם ומי שעבד טוב קיבל מעט יותר, אבל הלחם היה באיכות זולה ביותר והקיבה התקשתה לעכל אותו. אני כמעט ולא אכלתי כיוון שלא רציתי לאכול טריפות, גם תנאי המחיה היו קשים, כמעט בלתי נסבלים; ישנו בצפיפות נוראה בצריף לא גדול. עבדתי בחקלאות והעבודה היתה מפרכת ביותר והיא נמשכה בכל יום במשך שעות ארוכות.

אני מודה להי על כך שבדרך כלל הייתי בקו הבריאות כי רפואה נורמלית לא היתה שם. פעם חשתי כאבים בלתי נסבלים בעיניים, ועל פי ציווי הרופא הוסיפו למנת האוכל היומית שלי גזר אחד... – מיותר לציין שכל האסירים קינאו בי.

למרות שלא היה לי סידור תפילה, אבל את רוב התפילות זכרתי בעל-פה, וכן קרוב למאה פרקי תהילים. כך ניצלתי את זמני הפנוי ושפכתי את אשר על ליבי לפני אבינו שבשמים.

לוח שנה לא היה לי אבל ידעתי מתי פסח על-פי מכתבים שקיבלתי מדי פעם מהבית, והייתי מחשב את החג לפי הכלל של א-ת-ב-ש. שופר לא שמעתי, חנוכיה לא הדלקתי, אבל לכל הפחות התפללתי את תפילות החג כפי שזכרתי.

**כשהגעתי למחנה המרכזי
הופתעתי לפגוש במחנה
העבודה את הרב בערל
ריקמן, שהעביר לי באין-
רואה ארבע-מאות גרם
לחם וכמה דגים קטנים,
ובהם החייתי את נפשי.
משאלתו היחידה של ר' **בערל**
היתה, שאכתוב לו
את נוסח קידוש הלבנה
וכן פרק תניא...**

הבעיה המרכזית היתה בפסח. בחלק מהשנים הצליחו לשלוח לי מצה מהבית, אך היו שנים שהמצות הגיעו רק לאחר חג הפסח. באחת השנים חייתי על סוכר ומים, כאשר לקראת פסח החלפתי את הלחם שלי עם אסירים תמורת קוביות סוכר וכך היה לי הרבה סוכר ומים. בשנה אחרת מצאתי כמה תפוחי אדמה קפואים שהיו קבורים מתחת לערמות שלג, קשה היה לחיות שמונה ימים מסוכר או מתפוחי-אדמה, ומשום כך רזיתי ונחלשתי מאוד.

אדם מתרגל לשגרת חיים, כמה שהמקום בו הוא נמצא קשה. לא פלא אפוא שבאחד הימים נצטוונו קבוצה גדולה של אסירים לארוז את מעט חפצינו, ולעלות על רכבת שפניה מועדות למזרח רוסיה. התנאים שם היו דומים לסיביר רק שהיה שם פחות קר. במחנה זה העבודה היתה יותר קשה, אבל תמורת כל יום שהאסיר עבר את ה"נורמה" שלו, הורידו לו יומיים מתקופת המאסר. באזור נמצאו בארות נפט וכדי שיוכלו לסלול כביש גישה, הוטל עלינו לכתות עצים ביערות-עד, כדי לפנות את המקום עבור הכביש, התאמצתי אפוא לעבוד כמה שיותר, ובזכות כך זמן שחרורי הוקדם, ושחררתי לאחר כ-7 שנים מיום מאסרי.

בכל יום הלכנו ממחנה העבודה אל מקום העבודה מרחק של שמונה ק"מ, בעוד השלג מגיע עד הקרסוליים, כשהיינו מגיעים ליער,

כבר היינו עייפים ורצוצים, אך זה לא עזר לנו, והיינו צריכים להתחיל בעבודת כריתת העצים – עבודה קשה ביותר. סחבתי על גבי גזעי עצים עבותים, ומיום ליום חשתי שכוחותיי הולכים ואוזלים.

באחד הימים הגיעו למקום העבודה רופא המחנה בליווי המנהלים. הם ראו שאני עובד ברצינות, אבל מבנה גופי צמוק מאוד מרוב רעב וחולשה, הרופא החליט בו-במקום על עשרה ימי חופשה – זו היתה מתנת פיזי...

ביום הראשון לחופש שלי, פנה אלי אסיר יהודי שהיה אחראי על הלחם וביקש שאערוך לו את החשבונות של חלוקת הלחם, כיון שבמקצועי הייתי מנהל חשבונות, עשיתי את העבודה באופן מקצועי ומסודר, הניירות שהכנתי הגיעו אל משרד המחנה ודרך עריכת החשבונות מצאה חן בעיניהם. זומנתי למשרד המחנה, שם סיפרתי כי שימשתי כמה שנים כמנהל חשבונות, כיוון שכך מוניתי למנהל חשבונות של משרד המחנה, במשך שנה עבדתי בעבודה קלה יחסית בלי מאמץ פיזי מיוחד.

לאחר כשנה העבירו אותי למחנה עבודה אחר במזרח הרחוק, מחנה עבודה זה היה מרכזי ביותר כשמסביבו מחנות רבים נוספים, מחנות אלו היו מאוכלסים על-ידי שלושים אלף אסירים. כשהגעתי למחנה המרכזי הופתעתי לפגוש במחנה העבודה את הרב בערל ריקמן, שהעביר לי באין-רואה ארבע-מאות גרם לחם וכמה דגים קטנים, ובהם החייתי את נפשי, משאלתו היחידה של ר' בערל היתה, שאכתוב לו את נוסח קידוש הלבנה וכן פרק תניא...

זמן קצר לאחר מכן הופרדתי ממנו, אך למרות זאת, כהכרת תודה כתבתי לו את מה שביקש, ובדרך-לא-דרך העברתי לו את מבוקשו.

● כיצד החזקת מעמד בגלות?

רוב האסירים המוגלים חושבים כל העת עד כמה גרוע מצבם, הם גם נזכרים במכריהם ובני משפחתם שדואגים להם. המחשבות הללו לא נותנות מנוח והן רודפות אחרי האסיר בכל מקום; בצריף, ביער בזמן העבודה, ובדרך לעבודה, והן מכניסות את האסיר ליאוש ולדכאון ומכאן הדרך קצרה לאי-מוטיבציה להמשיך לשרוד ולהשאר בחיים. כשהבנתי זאת החלטתי בלבי החלטה קשה, פשוט לא לחשוב על כל הרוע בו אני נמצא, חשבתי על מהלך יום העבודה, על התפילות ועל האוכל הכשר שאוכל למצוא, ותו לא. רק בזכות כך הצלחתי שלא להשבר, בכלל, לא קל לשמור על שפיות תקינה, כיוון

שבכל יום רואים אסירים רבים נופחים את נשמתם אם על-ידי השומרים או כאלו שגוועו ברעב, קור, מחלות ויסורים, זה גם יכול להיות האסיר שישן עמך בצריף תקופה ארוכה ונהייתם לידידים בלב ונפש... כשמאורעות אלו עוברים על יהודי יום-ביומו – זהו דבר בלתי נסבל לחלוטין.

אבל בכח האמונה בה' ובכח האמונה שהרבי חושב עלי ומתפלל בעבורי – החזקתי מעמד, למרות התלאות הסבל והיסורים אותם עברתי במחנות העבודה. וכך ספרתי את הימים עד השחרור – הלא הוא היום הבהיר, חג הגאולה י"ט כסלו...

ביום י"ט כסלו תשי"ד השתחררתי ממחנה העבודה. בלב פועם יצאתי את שערי המחנה ומיהרתי לביתי, הדרך ארכה עשרה ימים מורטים מלאי מתח, לדעת מה קורה בבית, והאם הכל כשורה, כשהגעתי ללבוב מצאתי את רעייתי בריאה ושלמה שהמתנה לי באורך רוח שבע שנים רצופות, כאשר בכל יום היא מספרת לבנינו הקטן בן-ציון שאבא אותו לא זכה להכיר, נמצא אי-שם רחוק וקרוב היום שהוא יחזור הביתה...

מיד כשהגעתי ללבוב נקראתי למשרדי הק.ג.ב. שם החלו לשוחח עמי סביב סביב. עד מהרה הבנתי כי ברצונם שאעבוד עבורם כימוסרי בין אני, הבנתי כי רק השתחררתי וכבר כלתה אלי הרעה, וברחתי אל העיר קריבורג, שם התגוררתי במשך שנה עד יעבור זעם. לאחר שנה חזרתי ללבוב ושוב הוזמנתי לביתו של אחד מראשי הק.ג.ב. בעיר, ראיתי כי הם נטפלים אלי כל העת, החלטתי לנסות להערים עליהם, הגעתי אליו עם בקבוק וודקה ולגמנו יחדיו הרבה ילחיים, מתוך מטרה שיהיה לי מספיק האומץ להשיב בשלילה, אך למרות זאת טרם אזרתי את

באותם ימים נולד לי בני הראשון. לאחר שתדלנויות רבות רעייתי הורשתה להתראות עמי בנוכחות חוקר. היא באה כשבורועותיה התינוק הקט, שלא הבין עד כמה הוא אומלל. בדקות בהן נפגשנו הספקתי עוד לומר לרעייתי שתקרא לו בן-ציון על-שם אבא הי"ד. אין לתאר במילים את הפגישה בינינו...

התקיפות הדרושה להשיב בשלילה נחרצת... אמרתי לו אפוא שבפעם הבאה שניפגש אודיע את תשובתי הסופית, איש הק.ג.ב. הסכים והזמין אותי באחד הימים הקרובים לביתו.

שוב באתי לביתו עם בקבוק וודקה, ושתייתי אותו עד תומו. ואז אזרתי אומץ ואמרתי לו: "אני על עצמי מוכן לספר אם תכריחו אותי, אבל על אחרים – לעולם לא! אינני מסכים שיהודים אחרים ישלחו לגלות בגללי, אני פה עומד לפניך עשה בי כרצונך, אבל לעולם לא אלשין על אחרים".

הלה הרהר מעט ואז אמר לי בקצרה – "חשבתי שלא יצא ממך כלום, אתה יכול ללכת..."

בשנת תשי"ז הודיעו לי השלטונות שאינני רשאי יותר לגור בלבוב, ועלי לעזוב את העיר בהקדם, לאחר תקופה קצרה בה התחבאתי

בעיר נסעתי לבית גיסי ר' מענדל פוטרפס בצירנוביץ, כשהגעתי לשם פגשתי את מכירי הרב משה וישצקי, הרב חיים שניאור זלמן קוולניר והרב הירשל רבינוביץ. הם עודדו אותי להשאיר בצירנוביץ ולא להסתכן בחזרה ללבוב, רעייתי ובני ובתי תמר שנולדה בנתיים בלבוב – הצטרפו אלי לצירנוביץ.

כל העת רצינו לצאת מברית המועצות כדי שנוכל להתחיל לחיות אורח חיים תקין, אולם מכשול אחד עמד בפנינו: חמי הרה"ת ר' זאב לביוב שהה בגלות ולא רצינו לגרום לנייתוק בין בני המשפחה, רק לאחר שחזר מגלותו החלטנו להגיש בקשה להיתר יציאה. לאחר תשובה מה"זיידע", הרבי מה"מ, שהגיעה בדרכים עקלקלות, נסענו לסמרקנד ושם הגשנו בקשת היתר יציאה.

במשך השנים ביקשנו פעמים רבות היתר יציאה משלטונות ההגירה, אך תמיד נעניתי בשלילה מוחלטת. באחד הימים שלחתי תשעים מברקים למשרדי הממשלה השונים כשבהן בקשה אחת – רצוני לצאת עם משפחתי אל ארץ ישראל! אך גם זה לא הועיל.

באחד הימים של שנת תש"יב – הגיע לביתי פקיד ממשלתי שהודיע לי בלאקוניות "הנך יכול לצאת עם משפחתך מברית המועצות, אך עליך לעשות זאת לא יאוחר משבעה ימים..."

בו במקום התחלנו לעשות את כל ההכנות לקראת יציאה מהירה וחפוזה, וכעבור שבעה ימים יצאתי עם בני משפחתי מעמק הבכא והגעתי לישראל. בתחילה גרתי במעון העולים בכפר חב"ד, אך עד מהרה מצאתי עבודה כמנהל חשבונות בתל אביב. בשלב מסוים שאלתי את הרבי היכן לגור – והתשובה היתה להתייעץ בידידים, והם יעצו לגור בלוד, שם אני גר עד היום הזה.

28 שעות של עונג לנשמה
כינוס שנתי בחנוכה (כ"ז כ"ח כסלו 25/12) לעיון והעמקה בתורת החסידות

אור חי'ה
עלולה תורנית לנשים
דוד ילון 8 ירושלים, טל' 02-5374927

הרבי הרי"צ בהתוועדות י"ט כסלו תשי"ו:

יש לי סוד לגלות לכם!

לקראת יום הבהיר י"ט כסלו, ראש השנה לתורת החסידות, הננו מדפיסים - בפרסום ראשון - פרק נוסף משיתות הקודש של הרבי הרי"צ, מהתוועדות שבת פרשת וישלח, י"ט כסלו תשי"ו

מוגש ע"י הרב ברוך שלום כהן בעריכת י. בן ברוך

מעמיד צלם בהיכל!

בי"ט כסלו תרנ"ו התוועד כ"ק אדמו"ר [אדמו"ר מהורש"ב], ואמר: כ"ק אדמו"ר האמצעי אמר שכאשר לומדים חסידות ללא עבודת התפילה מקבלים באף ("א שניעלי") מאבי (כ"ק אדמו"ר הזקן)! זוהי חוצפה (ללמוד חסידות ללא עבודה), וקרוב הדבר לומר שהוא מעמיד צלם בהיכל!

כ"ק אדמו"ר ביאר אז מהו לטיפה ("א גלעטי") של הרבי (אדמו"ר הזקן), ומהו ("א שניעלי") של הרבי (אדה"ז).

להתפלל עם הלב!

החסיד ר' חנוך הענדל שאל אז: עם מה מתפללים?!

ויראה כ"ק אדמו"ר [אדמו"ר מהורש"ב] באצבעו על לבו, ואמר: עם זה (עם הלב)!

סקילה ברוחניות!

כאשר שומעים חסידות ממי שהוא עוסק בעבודת התפילה, אזי יתכן שהמקבל יבין מדברי המשפיע דבר המשפיע עצמו לא הבין

אדמו"ר אמר לי אז: אצל רבותינו נשיאנו זה (ההדרכה) התחיל בגיל עשר, אך אצלך זה בגיל חמש עשרה, בגלל הנסיעות [של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב באותם שנים].

מסירות נפש עבור תיקון החב"ד

אז (בחי"י אלול תרנ"ה) אמר לי כ"ק אדמו"ר:

לכ"ק אדמו"ר הזקן היה מדי שנה בשנה חודשים אלו מחיי אלול עד י"ט כסלו.

כעבור חודש ביום חיי תשרי (יום ב' דחול המועד סוכות) תרנ"ו קרא אותי אדמו"ר ואמר לי: היום נשלם תיקון החכמה.

כעבור חודש ביום חיי חשוון לא קרא אותי, אלא הניח את זה ליום כ"ף מרחשוון (הוא יום הולדתו) – אז לא ידעתי את הטעם לזה – וביום כ"ף מרחשוון קרא אותי ואמר לי: כבר נשלם תיקון הבינה.

וכעבור חודש ביום י"ט כסלו אמר לי: היום נשלם תיקון הדעת.

וציוה אותי לשמור את זה בסוד, שאפילו לא יכירו עלי שיש לי סוד.

החג של י"ט כסלו

כאשר נכנסו אני"ש לסעודה אמר להם כ"ק אדמו"ר [מהורש"ב] שליט"א: "גוט יום טוב!! (חג שמח!)"

אצל כ"ק אדמו"ר הצמח צדק היה החג של י"ט כסלו בפירסום עד שנת תרט"ז. ומשנת תרט"ז ואילך היה זה רק בחשאי בגלל הפחד.

ראש השנה לחסידות

היום הוא אצלי חג "יום טוב", כי היום מלאו חמישים שנה משנת תרנ"ו – אז שמעתי מכ"ק אדמו"ר [אדמו"ר מהורש"ב] אודות י"ט כסלו בזה הלשון: "קרוב הדבר אשר היום הזה הוא ראש השנה (לחסידות)"¹. – הלשון "קרוב הדבר" הוא כי כ"ק אדמו"ר לא רצה לומר מעצמו בוודאות.²

יש לי סוד לגלות לכם

יש לי סוד לגלות לכם: בחיי אלול תרנ"ה קרא אותי כ"ק אדמו"ר [אדמו"ר מהורש"ב], ולימד את ההדרכה בדרכי החסידות.

בעת דיבורו. אך כאשר מקבלים חסידות ממי שאינו עוסק בעבודת התפלה, הרי זהו סקילה ברוחניות!

האם מותר

לשמוע ממנו חסידות?!

אצל כ"ק אדמו"ר האמצעי היה תקנה שמי שאינו עוסק בעבודת התפילה לא יקבלו ממנו חסידות.

החסיד ר' חנוך הענדל סיפר שהוא זוכר איך שלפעמים כאשר היו מגיעים לעיר ופוגשים מישהו אומר חסידות, היו שואלים אודותיו: האם ממנו מותר לשמוע חסידות?!

דג מסריח מהראש!

כ"ק אדמו"ר מהר"ש היה תובע הרבה מהיושבי אוהל, כמו רבנים וכדומה, משא"כ אצל בעלי בתים (לא היה תובע כל כך).

רב חסידי מהעיר סמיליאן בא אל כ"ק אדמו"ר מהר"ש, והתאונן על אלו שאומר לפניהם חסידות שאינם שומעים (כדבעי), ואין זה יורד לפועל.

ויענה לו כ"ק אדמו"ר מהר"ש:

ומה קורה אתך בעצמך?! הדג מסריח מהראש! ("א פיש שמעקט פון קאפ").

רב זה היה יהודי חסיד ודברי כ"ק אדמו"ר מהר"ש פעלו עליו.

מתי מתחילה

ההכנה לתפילה?!

ההכנה לעבודת התפילה מתחילה מ"קריאת שמע שעל המטה", וגם "תיקון חצות" הוא הכנה לתפילה אם שייכים לכך. הרש"ל שיי (ר' שמואל לוויטין) שאל: מהו הפירוש שייכים לכך?

וענה כ"ק אדמו"ר [מהור"צ] שליט"א: כוונתי (לא לו שייכים לזה) מצד בריאות הגוף, בכלל חסידים הם פקחים ואינם שוברים את הגוף.

השינה איננה מפסיקה!

הרמ"ש שיי [הוא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח] שאל:

האם השינה שלאחרי זה (לאחר קריאת

וזוהו מה שכ"ק אדמו"ר הזקן

אמר לכ"ק הצמח צדק: מה

אתה חושב עשו הלך לבוש

עם "א שערמיאק" עם "א

האק" (מעדר) בתוך החגורה

שלו? לא! עשו הלך לבוש

סירטוק לבן ("א וויסע

זופיצע") עם שטריימל, ובכל

זאת הוא היה עשו!

שמע שעל המיטה ותיקון חצות) אינו חשוב הפסק (עד התפילה), ואינו נוגע! וענה כ"ק אדמו"ר [מהור"צ] שליט"א:

אז (לאחרי הכנה זו) יושנים באופן אחר, ואז הוא נוגע מאד!

אצל יהודים אין פראָסטע

הרש"ל שיי [ר' שמואל לוויטין] סיפר שראה (בהיותו בגרוזיא) יהודים פשוטים ("פראָסטע אידען") עורכים תיקון חצות עם מנין.

ואמר כ"ק אדמו"ר [מהור"צ] שליט"א: "אצל יהודים אין פראָסטע".

הגשמיות של יהודי

היא רוחניות!

היום הוא ראש השנה, שיעזור השם יתברך שהמשכה זו (של ראש השנה) תומשך (על כל השנה), הרש"ל שיי שאל: ומה עם גשמיות (על כל השנה)? וענה כ"ק אדמו"ר [מהור"צ] שליט"א: הגשמיות של יהודי היא רוחניות!

הלוואי שנהיה

חצי ממה שיודעים!

אילו היו עושים מעשים רק חצי ממה שיודעים איך שצריך להיות, אזי כבר גם היה טוב!

עשו חפץ "בדרך קצרה"

ה"שער בלאט" (דף השער) של ספר התניא (שיעור תניא היומי של י"ט כסלו), נכתב בכתב יד קדשו של אדמו"ר הזקן.

השייכות של ה"שער בלאט" (התחלת התניא) לפרשת וישלח היא: כי עשו ויעקב הם תהו ותיקון, עשו הוא בחי התהו ויעקב הוא תיקון, ועשו היה חפץ ב"דרך קצרה" (היינו "דרך קצרה וארוכה" כמובא ב"שער בלאט" של ספר התניא).

אבל יעקב אף שדרכו נראית שהיא, "דרך ארוכה" אבל באמת היא "קצרה" ("דרך ארוכה וקצרה"), כי על ידי דרך זה מתבררים כל הניצוצות, משא"כ בדרכו של עשו שהיא "דרך קצרה" (עין תורה אור).

עשו לבש סירטוק לבן

עם שטריימל!

וזוהו מה שכ"ק אדמו"ר הזקן אמר לכ"ק הצמח צדק: מה אתה חושב עשו הלך לבוש עם "א שערמיאק" עם "א האק" (מעדר) בתוך החגורה שלו? לא! עשו הלך לבוש סירטוק לבן ("א וויסע זופיצע") עם שטריימל, ובכל זאת הוא היה עשו!³

זה מתנגן מעצמו!

פעם שאלו את אדמו"ר הזקן: מדוע חסידים מנגנים בעת התפילה?

ויענה אדמו"ר הזקן: התפילה צריכה להיות, באופן כזה שהיא תחדור (דערנעמען) את האדם שהוא יתעורר מזה, וכאשר זה חודר בו הרי זה מתנגן מעצמו ("עס זינגט זיך")!

צריך לנגן ניגון שהוא יחדור ("דערנעמען"), כשמנגנים ניגון לא צריך לצעוק כי זהו "קול כסיל", אלא לנגן ניגון פנימי באופן שזה יחדור בו.

1) עד"ז נכתב גם במכתב מיום ט"ז כסלו תרס"ב (אג"ק מהור"ש"ב ח"א ע' רנט).

2) בלוח "היום יום" בתחלתו השמיט כ"ק אד"ש מה"מ את המילים "קורב הדבר".

3) ראה גם אג"ק מהור"צ ח"י ע' שצד. סה"ש תרפ"ה ע' 83.

בשנת 1950, אשר שידור
 ברדיו -
 נכונן זכור הוא

בין המכתבים המעודדים היה גם מכתבו של הרבי מה"מ: **"מובן שנהנה הנני במאד משידור התניא. ומובן גם כן גודל הענין להשתדל בהנוגע לפנת נוער וכו'".** – מכאן ואילך ידעו המארגנים כי העניין חשוב ויקר בעיניו של הרבי, וכי שידור זה גורם לו נחת רוח רבה...

תחילתו של רעיון

הרעיון הראשוני של שיעור תניא מעל גלי האתר עלה במוחו של החסיד הנודע ר' יונה איידלקופ. חסידים אחרים ביטלו את הרעיון במחי יד. הם ראו ברדיו כלי תועבה שמשדר עניינים של היפך הקדושה. אבל ר' יונה איידלקופ ראה רחוק יותר, וחשב רחב יותר. הוא הבין כי שיעורי תניא ברדיו יגיעו לקהל של עשרות ומאות אלפים, וכך רבים-רבים ייחשפו לתורת החסידות.

הוא פנה למרכז צעירי חב"ד בארץ בראשות הרב ישראל ליבוב, ולאחר דין ודברים וכמה תשובות של הרבי – נענו לעזור בהגשמתו של הרעיון. פריצת הדרך היתה לאחר תשובה שקיבל ר' יונה מהרבי ב"א ניסן

יום רביעי. י' מר חשון תשי"כ. השעה: 20:00.

המוני חסידי חב"ד וימקורבים רבים שהתעדכנו מבעוד מועד נצמדים אל מקלטי הרדיו. בשעה הנקובה נשמע לפתע קולו העמוק של החסיד הרב נחום גולדשמיד ע"ה: "תניא, בסוף פרק גימ"ל דנדה, משביעים אותו תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע" – – –

קולו של הרב נחום גולדשמיד יציב, שלו ובטוח. הוא קורא מהתניא, מסביר בפשטות, ואף נותן רקע כללי למהותו של ספר התניא.

כך החל מבצע שיעורי התניא ברדיו – דומה אולי המבצע הראשון הגדול בהיקפו להפצת פנימיות התורה, ואור החסידות לכל עמך בית ישראל ברחבי הארץ...

בעקבות השיעורים הראשונים מזדרזים המוני מאזינים מכל רחבי הארץ לשלוח את תגובותיהם החמות לרשות השידור, מערכת 'קול ישראל' ולמשרד מרכז צעירי חב"ד ברחוב הרב קוק 16 בתל-אביב.

"אודות השידור ברדיו . . . והרי דבר הכרחי הוא וזכות הרבים מסייעתו" – זה היה אחד המענות של הרבי לחסיד הנודע הרב יונה איידלקופ – אשר לאחר מאמצים רבים העלה את הפצת המעינות לשלב רחב, כאשר השיג את הסכמת הנהלת רשות השידור ו"קול ישראל" למסירת שיעורי תניא מעל גלי האתר. השיעורים עוררו הד רחב ברחבי הארץ ובתפוצות. גם יהודים מאחורי מסך הברזל שמעו בהסתר את השידורים שהגיעו מציון ● לקראת י"ט בכסלו, יום המסמל את הפצת המעינות חוצה, מביא "בית משיח" את הסיפור המלא אודות שידורי התניא בגלי האתר בארץ הקודש

מאת: שניאור זלמן ברגר

הרה"ח הרה"ג נחום גולדשמיד ע"ה חוזר על מאמר חסידות

במילה דווקא. בכל יום היה מתעמק שעות רבות בלימוד דא"ח. כמו כן היה חוזר בעל-פה מאות מאמרי חסידות, ועיקר חיותו היתה מלימוד החסידות והפצתה ברבים.

בשנת תרצ"ה זכה בנס גלוי לעלות לארץ הקודש – גם כאן המשיך בעבודתו הרצופה בהפצת דא"ח, כאשר זו הייתה שאיפת ליבו. למרות עבודתו הגשמית המפרכת באותם ימים, היה מרבה לנסוע ברחבי הארץ כדי להפיץ את מעיינות החסידות בכל מושבות ישראל. הוא המשיך בכך גם בימי המאורעות הקשים בארץ, גם כאשר נסיעות מסוימות היו בגדר סכנה – העיקר שלא להחסיר מלימוד החסידות. בשבתות היה מוסר חמישה שיעורי חסידות בחמישה מקומות שונים...

הסיבה שהרב גולדשמיד מסר את עצמו להפיץ חסידות – כיון שראה בלימוד החסידות ובהפצתה דרך סלולה וישרה להביא יהודים לאמונה אמיתית. הוא האמין בכל ליבו כי רק על-ידי הבנת דא"ח יוכל יהודי להגיע להשקפות אמיתיות, ובהיותו בעל לב נדיב ומלא אהבת ישראל התאוה כל ימיו להאציל מרוח החסידות שבו, לכלל ישראל. את עניני החסידות השתדל להלביש בשפה ברורה ומובנת כדי שכל אחד ואחד יוכל להבין.

אדמו"ר הרי"צ – באיגרת ששלח לועד המייסד של אגודת חסידי חב"ד בארץ

בלבד. זה לא הרבה, אבל משהו...

ר' יונה הבין כי בניגוד לשיעורי תניא רגילים במקומות אלו ואחרים, הרי שכאן צריך להיות מגיד שיעור בעל שיעור קומה שיידע להעביר את השיעור באופן שיובן למגוון רחב של אנשים בעלי רמות הבנה מגוונות. לאחר חיפושים נבחר הרב נחום גולדשמיד למשימה הזאת.

למה דווקא הרב נחום גולדשמיד? – כששאלתי שאלה זו את אחד מזקני החסידים הוא ענה לי בשאלה מינייה וביה: "היה חסיד שיכל להסביר טוב יותר מר' נחום?!"

הרב נחום גולדשמיד ע"ה נולד בחי' ניסן תרס"ה ביקטרינוסלב. בשלהי שנת תרפ"ג, בהיותו בן 18, נסע לרוסטוב ללימוד בישיבת "תומכי תמימים". בחודש אלול שמע את המאמר הראשון מאדמו"ר הרי"צ (שהתגורר אז ברוסטוב) ד"ה "כי עמך הסליחה". את היום בו שמע ר' נחום את המאמר הראשון הוא החשיב כיום הולדתו. כבר בתחילת לימודיו בישיבה התגלו לעיני כל כשרונותיו הנעלים וביחוד כושר הסברתו הנפלא, ולמרות שהיה אחד מצעירי התלמידים, נשלח ללמד דא"ח בבתי כנסיות בעיר.

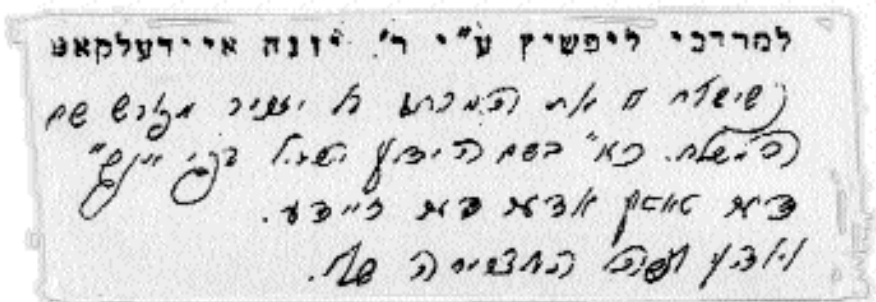
בשלב מסוים זכה הרב גולדשמיד לקבל רשות מיוחדת מכ"ק אדמו"ר הרי"צ להתאים ולהבהיר את מאמרי החסידות לרמת קהל השומעים מבלי צורך לחזור מילה

תשי"ט. בשולי המכתב הוסיף הרבי בכתב ידו – "פשוט, אשר שידור ברדיא דתניא – נכון וטוב הוא".

ר' יונה שידע גם ידע להכנס גם ב"חלונות הגבוהים" של משרדי הממשלה, פנה ישירות לחברי רשות השידור וביקש מהם לאשר שיעור תניא ברדיו. כצפוי הם התחמקו מתשובה. כאשר כמה חסידים שמעו על כך, הם ניסו להניא את ר' יונה מהרעיון, בטענה כי הנהלת רשות השידור לעולם לא תסכים לכך.

ר' יונה לא התייאש, והוא ניהל את המערכה המורכבת של לחצים ופניות לרשות השידור ולגופים אחראים נוספים. הוא היה בטוח כי מאמציו ישאו פרי, ומשום כך בד בבד החל לדאוג להשגת חומר לימודי על התניא כדי שיתאפשר למסור שיעורי תניא ברדיו ברמה טובה. על כך כתב לו הרבי במכתב מיום ו' אלול תשי"ט – "ובמ"ש אודות השידור ברדיו וחומר וכו', בודאי מדבר בזה עם צעירי אגודת חב"ד פעם אחר פעם, וכמ"ש [וכמו שכתבת] זעתי גם להם, והרי דבר הכרחי הוא וזכות הרבים מסייעתו".

בטחונו של ר' יונה לא היה לשווא. לאחר מאמצים ושתדלנויות רבות, הסכימה הנהלת רשות השידור לשיעור תניא שיתקיים פעם בשבועיים, כאשר השיעור יגיע לכ-10 דקות

פתק שנשלח מהמזכירות עבור הרה"ח ר' יונה איידלקופ, שימסור לר' מרדכי ליפשיץ שו"ב, מאנ"ש במוסקבה.

פיענוח הכתב-יד: כשישלח לו את המכתב, בל יזכיר מפורש שם המשלח. כי אם "בשם הידוע הרגיל בפי אנ"ש", דער טאטע אָדער דער זיידע. ויודיע לפה האדריסה שלו.

גולדשמיד. כמי שהיה אחראי על הדפסת החוברות הללו, אני יכול להעיד שהם נחטפו כלחמניות טריות. ככל שהדפסנו – הדרישה רק הלכה וגברה, מה שעודד אותנו לפעול במשנה מרץ היו תשובותיו של הרבי לצעירי חב"ד ולרי' נחום בהן עודד להמשיך בכך ביתר שאת."

גלגוליה של תוכנית רדיו

שידור השיעור בתניא זכה להדים רבים בקרב הציבור הרחב, וב"קול ישראל" הבינו את זה, לאחר כמחצית השנה של שידורים עברה התוכנית מדו-שבועית לשבועית.

אולם כרגיל, ככל שהפצת המעינות מתגברת – כן הקטרוגים הולכים וגדלים. גורמי שמאל שונים שבוחלים מכל ענין שריח של אידישקייט נוטף ממנו – החלו להפעיל מסכת לחצים כדי לבטל את ההחלטה החדשה, הלחצים הלכו וגברו וכשהחלו לסדר את מערך תוכניות החורף לשנת תשכ"א, הועברה התוכנית השבועית מרשת ב' הפופולרית לרשת א' ושוב לתוכנית דו-שבועית. לחצים על רשות השידור וקול ישראל החלו לפעול משני הצדדים, צעירי חב"ד לחצו שהתוכנית תורחב, ואילו עסקנים אנטי דתיים פעלו ללא הרף להפסקת התוכנית, הגילגולים והתנגדות היו רצופים ובכל מספר חודשים נערכו שינויים בלוחות הזמנים ובתדרים השונים.

למרבה הצער הלחצים עשו את שלהם ושיעורי התניא הופסקו כליל. לאחר שנה של הפסקה, חזרו השידורים, אולם ברשת 'קול ציון לגולה' – רשת רדיו ששידרה מישראל לברית-המועצות ברוסית ובאידיש, כדי לעודד ולחזק את רוחם, של היהודים שמאחורי מסך הברזל.

השיעורים ביקול ציון לגולה נמסרו אחת לשבועיים. גם המתכונת היתה שונה, ואם

זכיתי להיות לימינו של ר' נחום בהכנת השיעורים – כמובן לא בתחום הלימוד וההסברים שלא היה טוב ממנו בזה – אלא בעניינים טכניים. את שיעורי התניא ברדיו הוא היה מקריא מתוך הכתב, ואני הייתי מקליד קודם לכן את השיעור, מוסר לו להגהה, ומקליד שוב ושוב עד שהיה יוצא דבר מתוקן תחת ידינו. ידענו שאת השיעור שומעים רבבות יהודים שמעולם לא למדו חסידות, ורי' נחום בחכמתו המופלגת היה מפשיט את הדברים על-ידי הסברים ומשלים שהביא לרוב. הוא היה מוריד את ההשכלות העמוקות ביותר ל"כסף קטן" כדי שכל אחד יבין את הנלמד."

אודות מהלך השיעורים עצמם מוסיף ומספר הרב לייבל זלמנוב: "רי' נחום היה מוסר את השיעורים בנינוחות וברוגע ללא התרגשות או לחץ. קולו השרה אווירה נעימה על השומעים. הוא שידר ברמה של קריינים ותיקים. אני זוכר שקרייני 'קול ישראל' אמרו שאינם מבינים כיצד אדם שלא למד מעולם קריינות ואין לו כל רקע רדיופוני, מצליח לשדר בקלילות ובנעימות כאילו הוא משוחח עם החבר שלו..."

"שיעוריו היו מבוקשים מאוד ומאזינים רבים הקליטו את השיעורים באופן פרטי, והשמיעו למי שהחמיץ את זמן השיעור. בתקופה מאוחרת יותר הדפיס מרכז צא"ח את שיעוריו והם הופצו לציבור בחוברות.

"למשרד של צא"ח ואל משרדי 'קול ישראל' הגיעו תגובות נלהבות מכל רחבי הארץ" – שב ומספר הרב מרדכי גולדברג – "את משרד צעירי חב"ד הציפו אלפי מכתבים של מאזינים מכל העדות והחוגים ובהם אישי ציבור בכירים, שהודו על השיעורים וביקשו להרחיב את זמן התוכנית ותכיפותו. רבים התעניינו אם אפשר להשיג קלטות או תמליל של השיעורים. בעקבות זאת הוחלט בצא"ח על הדפסת חוברות הלימוד של שיעורי הרב

מזווית אישית

בהיותי ילד קטן, התגוררה משפחתנו בבולשבה, אחד מפבריה של מוסקבה, באחד השנים החליט אבי שיי לרכוש מכשיר רדיו.

מכשיר הרדיו היה באותם ימים מצרך נדיר, ונחשב למותרות, אולם לאחר שאבי שמע על שידורי הרדיו המיוחדים מישראל, החליט לרכוש את המכשיר, כדי להיות מחובר להווייה היהודית.

עד היום חקוק בזכרוני אותו ליל י"ט כסלו בו ישבנו, כל המשפחה, סביב מכשיר הרדיו, והאזנו בשקיקה לשיעור התניא של הרני"ג. באותו לילה שמענו לראשונה את הניגון "פדה בשלום", ואחי חיים מאיר הצליח לקלוט את הניגון, ואחר-כך חזרנו עליו שוב ושוב, עד שקלטנו את הניגון...

שלום יעקב חזן

הקודש, כותב שצריך שיהיה נחום גולדשמיד ימסור שיעורי דא"ח בפתח תקוה ובראשון-לציון. ואכן הרב גולדשמיד מסר שיעורי דא"ח בבתי-כנסיות רבים ברחבי הארץ. רבים הגיעו לשיעוריו והתפעלו מחושו הנפלא בהסבר עניני דא"ח, וכן בכח שיחה ותיאור מיוחד אשר כלל בתוכו, גם חוש הומור עמוק ועדין ביותר.

לא פלא אפוא, שהמשימה הכבדה של מסירת שיעורי תניא לציבור רחב ביותר – נפלה על כתפיו של ר' נחום גולדשמיד.

תגובות נלהבות מכל רחבי הארץ

מיד לאחר אישורה של הנהלת רשות השידור, פנה ר' יונה איידלקופ לר' נחום, וזה האחרון הביע את הסכמתו לכך – ביודעו שאם עד היום שמעו אותו מאות יהודים, הרי מכאן ואילך ישמעו את שיעוריו מאות אלפים...

רי' נחום הבין היטב את משמעות הדבר, והוא לקח את הכנת השיעורים ברצינות רבה. לקראת כל שיעור ישב ר' נחום שעות ארוכות כדי להכין את החומר – למרות שהיו אלו פרקים ונושאים אותם מסר אין-ספור פעמים קודם לכן.

מספר הרב מרדכי גולדברג מבני ברק: "באותם ימים שימשתי כרכז ארצי של צא"ח בראשות הרב ישראל ליבוביץ. צא"ח סייע לרי' יונה ולרי' נחום בפרוייקט החשוב הזה.

מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – "נהנה הנני במאד משידור התניא"

ירידת הנשמה בגוף ואלו הן השורות האחרונות של שיחה זו המסיימת את הספר המונה למעלה מארבע מאות עמודים מלאים וגדושים.

הסבריו של הרב גולדשמיד אותם תיבל במשלים ודוגמאות לרוב, היו באופן שגם מי שאין לו יד ורגל בעניני חסידות יכול להבין את דברי בעל התניא. הביקוש לספר היה עצום. מיד כשיצא הספר לאור עולם נמכר בעותקים רבים. אלפים מהמאזינים הקבועים של השיעורים ביקשו להשיג את הספר שהפך למבוקש ביותר. עד מהרה אזלה המהדורה הראשונה מן השוק והמשפחה הזדוזה להוציאו במהדורה שנייה, והיהודים שאהבו את הסבריו המופלאים של הספר קנו אותו ללא הרף. גם המהדורה השנייה אזלה מהשוק בזמן קצר יחסית, וכך יצאו כמה מהדורות בעשרות אלפי עותקים.

מי יתן, ובקרוב נוכל לקבל תורה ופנימיות התורה מפי משיח צדקנו, ומעל גלי האתר יישמעו כל העת רק שיעורי תורה וחסידות, בכל שעות היממה ובכל התדרים...

בי"ג שבט תשל"ו התבקש הרב נחום גולדשמיד לשיבה של מעלה. תקופה קצרה לאחר פטירתו נכנס ליחידות חתנו הרב שלום דובער ליפשיץ, והרבי אמר לו שכדאי שבנו יחידו של ר' נחום, הרב מרדכי גולדשמיד, יערוך את כתביו ויוציאם לאור עולם. ר' מרדכי עמל על ליקוט החומר ועריכת הספר על פי הרשימות שהותיר אחריו ועל פי החוברות שיצאו לאור על-ידי צא"ח, וכן על פי קלטות שהוקלטו משיעוריו.

כבר בשנת הפטירה תשל"ז – יצא הספר לאור העולם ושמו בישראל היה "ביאורי הרניג על התניא", שם פשוט שמבטא את מהות הספר. חלקו הראשון והעיקרי של הספר הוא הסברים על חמישה-עשר הפרקים הראשונים של ליקוטי אמרים שר' נחום עוד הספיק למסור קודם ירידת השיעורים מפס השידורים. בחלק השני מצויות שיחותיו של הרב גולדשמיד בעניני דא"ח.

יש לציין אנקדוטה מעניינת – החלק השני מתחיל בשיחה על סדר בריאת האדם ומתחילה בפסוק פדה בשלום נפשי וכי בסיום חלק זה מצויה שיחה בנוגע לתכלית

קודם לכן היה זה שיעור תניא נטו, הרי כעת שיעור התניא היה במסגרת תוכנית חסידית שהשיעור היה במרכזה. מספר ר' זלמן קליין, שהתגורר באותם ימים בעיר טשקנט שבברית-המועצות:

"השיעור היה מתחיל בניגון חסידי ובהמשך היו שיחות וסיפורים חסידיים וכמובן שיעור התניא. באותן שנים קשות אסרו שלטונות ברית המועצות להאזין לשידורי רדיו מחו"ל, ומי שנתפס היה צפוי לעונש כבד, דהיינו שנים רבות בכלא הסובייטי. הקומוניסטים לא הסתפקו בזאת, ובמשך טכנולוגי החלו לשבש את גלי הרדיו ששודרו מחו"ל כמו יקול אמריקה 'בי.בי.סי.' וביחוד את "קול ציון לגולה". למרות זאת, ביום המיועד ובשעה המיועדת היינו מפעילים את הרדיו בקול נמוך כדי שאזון זרה לא תשמע את השידור. אמנם לפעמים היו הפרעות ורעשים, אבל תמיד קלטנו לפחות חלק מהשיעור – ודבר זה היה מחייה אותנו. שיעורים אלו היו מרגשים במיוחד, באמצעותם למדנו ניגונים חסידיים חדשים וכן שמענו הסברים נפלאים על ספר התניא. לאחר האזנה לשיעור כזה, הצימאון לצאת את ברית-המועצות רק גבר, בידיעה שמחוץ לברית המועצות יתאפשר לנו ללמוד תורה באופן חופשי."

אלפי פניות ליקול ישראל

להמשך השידורים

על פעולות המחאה בעקבות הפסקת השידורים, מספר הרב טוביה בלוי: "לאחר שנים מספר בהן שידר ר' נחום הופסקו השיעורים לחלוטין. למרות זאת לא התייאשנו, ובשיתוף פעולה של כמה מאנ"ש יצרנו קשר עם המאזינים הקבועים של התוכנית מכל רחבי הארץ, ובהם אישים ונכבדים רבים, והם שלחו מכתבים ל"יקול ישראל" בהם סיפרו עד כמה הם נהנו משיעורי התניא, והם מבקשים בכל לשון להמשיך את השיעורים הללו. תקופה קצרה לאחר שהתחלנו במבצע הזה, פנו אלינו מ"יקול ישראל" ואמרו שתא-הדואר שלהם "נסתם" בגלל אלפי הפניות שמגיעות אליהם... אנחנו המשכנו במרץ רב בפניות אלו, ואכן לאחר תקופה מסוימת החליטו ברשות השידור שהרב עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ) ימסור את שיעור התניא. הוא אכן שידר את השיעורים במשך שנתיים עד שגם סיבוב זה פסק."

בתשיב תשכ"ח נכנס הרב נחום גולדשמיד ליחידות והרבי מה"מ הורה לו להדפיס את שיעורי התניא ששודרו ברדיו. אך בגלל סיבות שונות העניין לא יצא לפועל בחייו של ר' נחום.

אדמו"ר הזקן אומר לאדמו"ר האמצעי:

היתום שלי גדול יותר!

לקראת י"ט כסלו חג החגים הננו מדפיסים לקט סיפורים אודות אדמו"ר הזקן
ואודות ספר התניא שמתחילים ללמוד ביום זה,
מאוצר רשימותיו של הרה"ח ר' אברהם ע"ה ווינגארטן
- לע"נ בנו הרה"ח ר' מתתיהו אריה ליב הי"ד -

בעריכת י. בן ברוך

לוויטין – היה למדן גדול, עד שגם המתנגדים הודו לזה. הרה"ג ר' שמואל יפה (ניסו של הרה"ג ר' חיים מברסק שהיה גר בארץ ישראל) היה שולח לר' שמריהו מעות כי היה אוחז מאד מר' שמריהו ומדרך הלימוד שלו. כשר' שמריהו למד הלכות נדה בשולחן ערוך של רבינו הזקן למד אותו עם הקונטרס אחרון אשר ידוע ששם הפשט קשה מאד. כשנכנס ליחידות לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ני"ע דיבר עמו הרבי אודות הקונטרס אחרון של אדמו"ר הזקן, ואמר לו: אזוי ווי אין תניא איז ניטאָ קיין איין איבעריגע אות. אזוי אויך אין קונטרס אחרון איז ניטאָ קיין איבעריגע וואָרט! (כשם שבתניא אין אות מיותרת, כמו כן בקונטרס אחרון אין מילה מיותרת!

מהו רבי? בלי גבול בתוך הגבול!

פעם ישבו החתנא דבי נשיאה הרמ"ש שי [כ"ק אדמו"ר מה"מ] והרה"ח ר' שמואל לוויטין בשולחנו של כ"ק אדמו"ר [מהור"י צ"צ] שליט"א.

ושאל הרמ"ש את הרש"ל אם שמע בליובאוויטש איזה ענינים אודות ספר התניא, כי בדעתו להדפיס ספר ליקוט

פישוט ידים ורגלים על כל תיבה

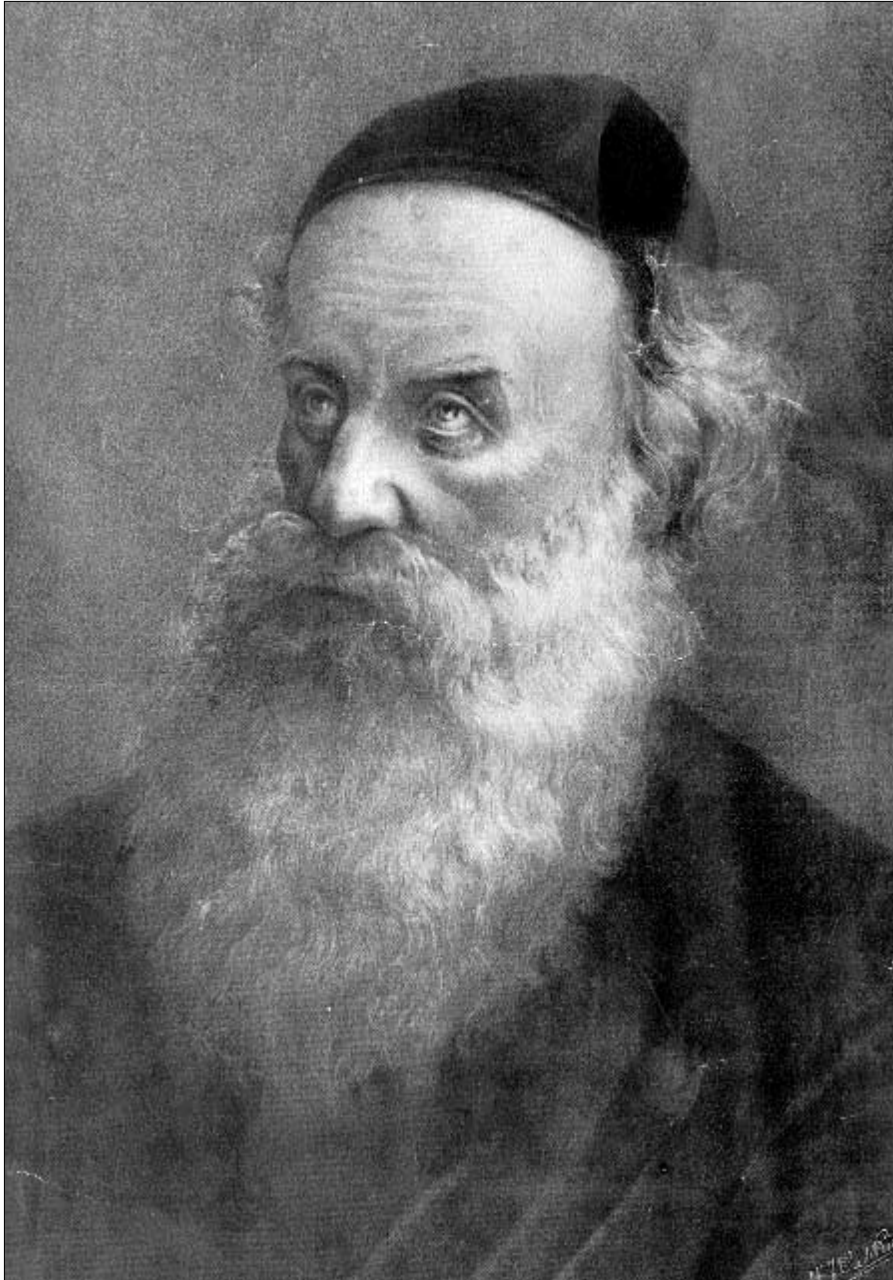
הרה"ח ר' שמואל לוויטין סיפר ששמע מהרה"ח ר' שמואל גרונוס אודות גודל הדיוק בספר התניא, אשר על כל דבר (כל תיבה) שבספר התניא היה לרבינו הזקן פישוט ידים ורגלים.¹

ללא ביאורים!

סיפר הר"ש לוויטין:
החסיד ר' חנוך הענדל כשהיה אומר שיעור בספר התניא (בישיבת "תומכי תמימים") היה נוהג רק לתרגם את התיבות ("טייטשן"), ולא היה אומר ביאורים!
וכמו לדוגמא בתניא פרק ט' אומר רבינו הזקן: "כל התאוות והתפארות וכעס ודומיהן הוא בלב". ווי חנוך הענדל היה מבאר: "התאוות" – חסד, "והתפארות" – תפארת, "וכעס" – גבורה.

בקונטרס אחרון אין מילה מיותרת!

ר' שמריהו אחיו של הרה"ח ר' שמואל

פירושים וכיו על ספר התניא.

וסיפר הרש"ל:

אביהם של משפחת הרבנים קלאצקין מלובלין למד יחד עם חבירו (אחיו) בישיבת החתם סופר בפרשבורג.

יום אחד ברחו שניהם מהישיבה בפרשבורג, ובאו לליובאוויטש אל כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, וחפצו לשמוע מאמר דא"ח מהרבי, אך באותה תקופה לא אמר הצמח צדק מאמרי חסידות.

יום אחד היתה איזה שמחה בליובאוויטש, ואמר אז כ"ק אדמו"ר הצמח צדק מאמר דא"ח, אך האחים הללו לא ידעו מזה, ולא זכו לשמוע את המאמר, ונצטערו מאד מזה ונכנסו אל כ"ק אדמו"ר הצמח צדק והתאוננו לפניו על זה, שלא זכו לשמוע את המאמר.

ויאמר להם הצמח צדק שילמדו את ספר התניא עם הרה"ח ר' הלל מפאריטש, ויאמרו האחים להצמח צדק: הלא ר' הלל הוא "כלי שני" ו"כלי שני אינו מבשלי" (היינו שרוצים לשמוע מהרבי בעצמו שהוא "כלי ראשון").

השיב להם הצמח צדק: ר' הלל הוא כלי שני שהיד סולדת בו!

וישבו ללמוד ספר התניא עם ר' הלל, כשלמדו בפרק א' אודות צדיקים בינונים ורשעים, ביאר להם ר' הלל מהו רבי, ואמר: בינוני הוא גבול. צדיק הוא בלי גבול, ומהו רבי?! רבי הוא בלי גבול בתוך הגבול!

בעת שסיפר הרש"ל סיפור זה משך כ"ק אדמו"ר [מהוריי"צ] שליט"א בכתפיו הקדושות.

ההבדל בין ההסכמות לתניא

אודות ההסכמות לספר התניא אומר הרה"ח ר' שמואל לוויטין שישנו הבדל בין ההסכמה של הרה"ק ר' יהודה לייב הכהן לבין ההסכמה של הרה"ק ר' זוסיא מאניפולי:

בהסכמת הרי"ל הכהן כותב אודות אדמו"ר הזקן: "יושב בשבת תחכמוני אצל אדונינו מורינו ורבינו גאון עולם", שכוונתו על הרב המגיד ממעזריטש. וממשיך: ודלה מים מבאר מים חיים" הכוונה על הרה"ק ר' אברהם המלאך ("מבאר" אותיות "אברהם"). ואח"כ ממשיך: "וכעת ישמח ישראל" שהכוונה על הבעל שם טוב. היינו שהרי"ל הכהן מתאר (בעיקר) את גדולת רבותיו של רבינו הזקן². אבל הרי"ז מאניפולי כותב אודות רבינו הזקן עצמו.

ההשמטה בספר התניא

בהקדמתו לתניא כותב רבינו הזקן "שקונטרסים אלו הנקראים בהקדמתו לקוטי אמרים מלוקטים מפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון המפורסמים אצלינו, וקצת מהם נרמזים לחכימין באגרות הקודש מרבותינו שבארץ הקודש תובב"א, וקצתם שמעת מפייהם הקדוש בהיות פה עמנו"

ויספר הרה"ח ר' שמואל לוויטין ש"רבותינו בארץ הקודש" הכוונה להרה"ק ר' מ"מ מוויטעבסק ולהרה"ק ר' אברהם מקאליסק, כן נדפס בתניא דפוס ראשון אך

בהוצאות שלאחרי זה (משנת תקס"א ואילך) הושמט קטע זה ("וקצת מהם... פה עמנו") מפני המחלוקת שהיתה אז לר' אברהם מקאליסק עם רבינו הזקן.

ובשנת תר"ס כאשר הדפיסו את ההוצאה החדשה והמתוקנת מספר התניא, ע"י ישיבת "תומכי תמימים" הוסיפו אז השמטה זו בהקדמה.

כאשר³ ראה זאת האדמו"ר ר' שלמה זלמן מקאפוסט (בעמח"ס "מגן אבות") הקפיד מאד על כך.

ספר של צדיקים

סיפר הר"ש לוויתין: כ"ק אדמו"ר הזקן התחיל לכתוב גם "ספר של צדיקים", ושרף אותו.

ושמעתי מכ"ק אדמו"ר [מהור"י צ] שליט"א: אם כ"ק רבינו הזקן לא היה נוסע אל הרב המגיד למעזריטש, אז היה כותב את "הספר של צדיקים", וכדי שיוכל לכתוב את ספר התניא "ספר של בינונים" היה צריך לנסוע אל הרב המגיד.

גדול כח התשובה

בישוב אחד היה יהודי ישובניק בעל בית מרוח שעבר עבירה רח"ל עם ערלית אחת, עד שהולידה לו שני שקצים.

פעם הוליכו אותו אל כ"ק אדמו"ר הזקן (או שבא מעצמו), כשנכנס לחדרו הקי הניח רבינו הזקן את ראשו על שני ידיו הקדושות בדביקות עצומה כדרכו, וכשהרים את ראשו אמר לו רבינו את דברי הגמרא (במס' עבודה זרה דף יז, ע"א): "אמרנו עליו על ר' אלעזר בן דורדייא שלא הניח זונה אחת בעולם כו' פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים כו', אמרה אלעזר בן דורדייא אין מקבלין אותו בתשובה. הלך וישב בין שתי הרים וגבעות, ואמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים שמים וארץ בקשו עלי רחמים, חמה ולבנה כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים כו' [עד שלבסוף] אמר אין הדבר תלוי אלא בי, והניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו, יצתה בת קול ואמרה: ר' אלעזר בן דורדייא מזומן לחיי העולם הבא".

בשומעו זאת יצא האיש מאת רבינו הזקן והלך אל היער וישב על הארץ והניח ראשו בין ברכיו כר' אלעזר בן דורדייא ובכה בכיות עצומות בדמעות שלישי.

בני ביתו חשבו שהלך אל הערלית כדרכו, כעבור איזה שעות בא שייגץ אחד מבית הערלית אל בית המרוח של הישובניק לקנות משקה, בני ביתו של הישובניק חשבו שהמשקה הוא עבורו, אך השייגץ סיפר להם שאחד מבני הערלית (שהולידה מהישובניק) לפתע פתאום מת, ולכן הוא לוקח משקה עבור זה (כפי מנהג הגויים). אחר כך בא עוד שייגץ לקנות משקה באומרו שגם בנה השני (שהולידה מהישובניק) מת פתאום.

מדברי הישובניק הבינו בני ביתו של הישובניק שאביהם איננו בבית הערלית, והחלו לחפשו ולבסוף מצאו אותו ביער יושב וראשו בין ברכיו ומצאו אותו מתעלף וכמעט

ושמעתי מכ"ק אדמו"ר [מהור"י צ]

שליט"א: אם כ"ק רבינו הזקן לא היה

נוסע אל הרב המגיד למעזריטש, אז היה

כותב את "הספר של צדיקים" וכדי שיוכל

לכתוב את ספר התניא "ספר של בינונים"

היה צריך לנסוע אל הרב המגיד

שיצאה נשמתו, כשעוררו אותו סיפרו לו ששני השקצים מתו וחזרו לביתו ונעשה צדיק גמור והבינו שבכח תשובה זו מתו שני השקצים⁴.

(נוסח אחר: שישב ובכה עד שיצאה

נשמתו).

כשסיפר זאת הר"ש לוויתין סיים: סיפור זה הובא בקיצור בכתבי כ"ק אדמו"ר האמצעי בספור "שערי תשובה"⁵, ומזה רואים את גדול כח התשובה שאפילו חטא כזה שעליו אמרו רז"ל איזהו מעוות לא יוכל לתקן זה שבא על הערה והוליד ממזר (וכפי שרבינו הזקן מבאר זאת בתניא (פרק ז') "שאז גם אם יעשה תשובה גדולה כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה, מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר ודם", ומכל מקום על ידי תשובה מעומקא דליבא ממש אפשר לתקן גם חטא זה כבסיפור זה.

"חסידים" ו"בעלי תשובה"

רבינו הזקן היה חפץ שהחסידים יקראו בשם "בעלי תשובה" – כי על ידי תשובה מגיעים עמוק יותר בעצמותו יתברך, וזה היה ענינו של הבעל שם טוב שגילה אל בני ישראל את הקירוב לאלקות, ועל זה מורה התואר "בעל תשובה" ששב ומתקרב עמוק יותר לעצמותו ית'. ולכן היה רבינו הזקן חפץ לקרוא את החסידים בשם "בעלי תשובה", אבל לא היה יכול לקרוא כן, כי אז היה זה נתינת מקום לקרוא את העולמישע שאינם חסידים בשם "בעלי עבירה" ח"ו.

"תורה לא בשמים היא!"

רב אחד פסק פעם פסק דין מסויים בדניי איסור והיתר כדעת אחד המפרשים ב"שולחן ערוך יורה דעה" (נוסח אחר: כדעת ה"מרכבת משנה"), שלא אחזו ממנו כל כך.

כאשר באה שאלה זו אל האור החיים הקדוש פסק את הדין באופן אחר, והאור החיים אמר על עצמו שזה שהוא פסק באופן זה הוא כיון שכך הוא הדין למעלה, וכיון

שלמעלה הדין הוא כך, אם כן גם למטה כן הוא.

כשבאה שאלה זו אל רבינו הזקן אמר אודות דברי האור החיים: "תורה לא בשמים" ואינא בגמרא ד"אין משגיחין בבת קול", כי התורה ניתנה למטה בשכל אנושי וצריך להתייגע ("האָרעווען") בשכל שלו, ואזי בדרך ממילא יפסוק את הדין כאן למטה כפי שהדין הוא למעלה, אך אין להביט למעלה לראות איך הוא הדין!

מי גדול יותר?!

בעת שהיה כ"ק אדמו"ר [מהור"י צ] שליט"א בפטרבורג סיפר פעם בהתוועדות של יו"ד כסלו וי"ט כסלו:

העולם מספר שפעם (בעת השידוך של אדמו"ר הצמח צדק עם בתו של אדמו"ר האמצעי) התבדחו "פאנאנדער געווערטעלט" אדמו"ר הזקן עם בנו אדמו"ר האמצעי מי גדול יותר. אדמו"ר האמצעי אמר לאביו: אני מיוחס גדול יותר ממך, כי לך לא היה כזה אבא כפי שיש לי! ואדמו"ר הזקן אמר לו: יחסי גדול יותר, כי לך אין כזה בן כפי שיש לי⁶.

וביאר כ"ק אדמו"ר [מהור"י צ] שליט"א שאין הכוונה כפי שנראה בפשטות שהתבדחו ביניהם, אלא היה בזה כוונה, שידוע שעבודת אדמו"ר האמצעי היתה בבחינת מוחין, ועבודת אדמו"ר הזקן היתה בבחינת מדות והתפעלות. ועל זה דיברו ביניהם איזו עבודה נעלית יותר: אדמו"ר האמצעי הדגיש את מעלת ה"אב" – כידוע שהמוחין נקראים אב – כי סבר שמוחין גדול יותר, אך אדמו"ר הזקן הדגיש את מעלת ה"בן" – כידוע שהמדות (ז"א) נקראים "בן" – כי סבר שהמדות גדולים יותר.

(1) ראה גם אודות הדין של אדמו"ר הזקן בכל אות התניא: אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהור"י צ ח"ד ע' רנ"ט, אגרת מתמוז תרצ"ב נעתקה באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' קיד הערה 4. וראה גם אג"ק אד"ש ח"ה ע' רצה.

(2) ראה גם שיעורים בספר התניא שם.

(3) כ"ק אדמו"ר מה"מ שמע על כך מהרה"ח ר' שמואל לעוויתין, ומביא זאת בשמו בהערות שלו לתניא. [וראה לעיל שכ"ק אדמו"ר מה"מ שאל את הר"ש לעוויתין אם שמע איזה ענינים אודות ספר התניא].

(4) סיפור זה נזכר בקיצור גם בספר המאמרים תרנ"ב ע' ע"א; פר"ת ע' פ"א. וראה נוסח נוסף בספר "סיפורים נוראים" להר"י קאידאנער (הוצאת תשמ"ח) ע' 99 ואילך. [וראה גם ס' שערי תשובה שהוא להיפך].

(5) ח"א נ"ד, ח"ב מ"ב, ד.

(6) ראה סה"ש תר"פ"ז ע' 173. 238.

קול גדול וחזק נשמע מקצה האולם ועד קצהו:

אמן! אמן! יחי רבינו לעולם!

היכל הישיבה הגדול והנהדר נשטף וקושט כדבעי. שולחנות ארוכים ומאות כסאות הוצבו לכל אורכו. מביתו של הרבי הרש"ב הוצאו כלי הפאר "וכלים מכלים שונים יפים ונהדרים", והוצבו על השולחנות. על קירות ההיכל הגדול הועמדו שורות רבות של נרות בצורה ישרה ומסודרת להפליא. יודעי דבר מנו במקום אלף ושש מאות ששים ושמונה נרות – בגימטריה "חג רבנו הגדול והקדוש נשמתו עדן!" – "ויהי ההיכל כולו כמו צף בגלי יום אורות, והמחזה היה מקסים מאד" • תיאור נלבב ומרגש מהתוועדות י"ט כסלו תרס"ב, בו נתגלה לראשונה כי י"ט כסלו הוא "ראש השנה לחסידות"...

מאת: מנחם זיגלבוים

"ענן כבד שכן על פני אבי", מתאר הרבי הריי"צ את כאבו של אביו הרבי. ביום הי"ט בכסלו תרס"ב, נאלץ הרבי לעזוב במפתיע את ליובאוויטש ולנסוע למוסקבה כדי לנסות ולהשתדל עבור האסיר ולהעמיד עבורו עורכי דין מהשורה הראשונה בנסיון להוציאו לחופשי.

נסיעה זו של הרבי היתה פתאומית ובלתי צפויה. בתחילה חשבו הכל כי הרבי עוד יספיק לחזור לקראת היום הבהיר י"ט כסלו, אולם ככל שארכו הימים, הבינו החסידים והתמימים כי כנראה שלא יזכו להסתופף במחיצתו של הרבי ביום הזה.

הספק הפך למוחשי יותר בעקבות אסיפת ועד תלמידי התמימים בנוכחותו של מנהל הישיבה הרבי הריי"ץ, שהודיע רשמית כי ספק גדול אם אביו הרבי יגיע בזמן. למרות זאת הורה מנהל הישיבה, כי על התלמידים לארגן את סדר היום של י"ט כסלו כפי שהיה בכל השנים – כאשר כל התלמידים מהישיבה הגבוהה והישיבה הקטנה אוכלים את סעודת החג ביחד עם המשפיעים, המשגיחים, ראשי הישיבה, מגידי השיעורים ואפילו עם פקידי המשרדים של הישיבה. סעודה זו היתה חגיגת ומיוחדת, ובניגוד לרגיל שהתלמידים סעדו בחדר האוכל של

ומתוועד התוועדות של חג. מלבד מאות התמימים הלומדים בישיבה, מגיעים גם המוני חסידים ואפילו בעלי-בתים מליובאוויטש, כדי לשהות בהתוועדות זו עם כ"ק אדמו"ר הרש"ב.

מה נהדר מראה פני הרבי. פניו קורנות באור עילאי, אור של שמחה ניבט מזיו פניו הטהורות. התוועדות של יום זה נחגגת כיהא וכראוי ליום גדול וקדוש. הרבי הרש"ב אומר מאמר דא"ח ומרבה לומר שיחות קודש המענגים את הלב והנשמה. למרות שגם גשמיות לא חסרה בהתוועדות חגיגת זו – הרי מי שם לבו ליקטנותי שכאלו!...

כסלו תרס"ב. באותם ימים הרימו שונאי ישראל ברוסיה את ראשם והחלו לרדוף את העם היהודי. עילה מצאו להם הזדים, בכך שתפסו את החסיד ר' מענדל הורנשטיין, גיסו של הרבי הרש"ב, והעלילו עליו עלילת שווא כאילו שרף את בית החורשת שלו כדי לפגוע בסחורה נוספת שהיתה במקום של גוי פלוני. זו היתה עלילה נפשעת ובזויה שלא נמצא לה בסיס, אך צורר היהודים אורך הדין שמאקאו מצא בקעה להתגדר בה. עד מהרה נאסר ר' מענדל הורנשטיין והושם מאחורי סורג ובריח בהמתנה למשפטו. צערו של הרבי הרש"ב היה גדול מנשוא.

א

"גוט יום-טוב! גוט יום-טוב!" – נשמע קול צהלה ורינה בהיכל הישיבה הגדולה בליובאוויטש בליל היום הבהיר ראש-השנה לחסידות תרס"ב שבאותה שנה חל בליל שבת – כבשנה זו. המוני נרות דולקים ומאירים באור יקרות, ומשוויים מראה של גלים בים האורות. השולחנות ערוכים כיד המלך – אך בעיקר, העיניים קורנות, הלבבות הומים ומתפעמים – חג לנו חסידי חב"ד. חג לנו תלמידי היתמימים המסולאים בפז, חגה של תורת החסידות, ובעצם חגה של הבריאה כולה...

השמחה הפנימית מרקיעה שחקים, אולם לא רבים ידעו כי שמחה זו כמעט והופרה. ומעשה שהיה...

ב

חודש כסלו. חודש זה הוא חודש החגים והגאולה. כבר בתחילתו של החודש התשיעי נישאות העיניים אל החגים שבו – חגי הגאולה של כ"ק אדמו"ר הזקן וכ"ק אדמו"ר האמצעי. חג הגאולה י"ט כסלו נחגג מדי שנה בהיכל הגדול של ישיבת ליובאוויטש ברוב עם ובהדרת מלך, כאשר הרבי הרש"ב יושב בראש

הישיבה, הרי שסעודה זו התקיימה באולם הגדול והרחב של הישיבה. ועד תלמידי התמימים – שהיה מורכב מהבחורים המבוגרים והרציניים של הישיבה – ששמע את דבריו של הרבי הריי"ץ נדהם. בעיני אחדים מהתלמידים עלו דמעות... בלב כולם קיננה תשוקה פנימית עזה להיות במחיצתו של הרבי בהתוועדות זו, לחזות בזיו נועם פניו ולשמוע כל הגה היוצא מפי קודשו – והנה, לפתע שבר...

במשך כל ימות השבוע שלפני י"ט כסלו, נמשכו ההכנות כרגיל מתוך תקווה ואמונה כי אולי בכל זאת יחזור הרבי לליובאוויטש. ועד מיוחד של הבחורים הוקם לצורך ארגון ההתוועדות והחגיגות. אורחים רבים זרמו לליובאוויטש לקראת היום הגדול, ובהם זקני

ההיתר שלהם ישאר בתוקפו... יום חמישי י"ז כסלו. מחר בערב אמורה להתקיים ההתוועדות הגדולה. למרות קוצר הזמן עדיין פיעמה האמונה בלבבות: ירזוננו לראות את מלכנו. איש לא התיימשב התקווה כי אולי יופיע הרבי לשהות עם חסידיו-תלמידיו-בניו-אהוביו. אך ככל שנוקפות השעות "מתגבר ענן העצבות", כלשונו הציורית של הרבי הריי"ץ.

בשעה שמונה בבוקר נפגשים שני החסידים הדגולים כבירי המח, הרד"ץ ורבה של יקטרינוסלב, ודנים ביניהם באפשרות לבקש מהרבי שיגיע במיוחד, או אפילו שכל התלמידים יגיעו אליו... בשעות הערב המוקדמות נכנסו השניים אל הרבנית רבקה, אמו של הרבי הרש"ב, וביקשו ממנה שתבקש מבנה לבוא לליובאוויטש ואפילו ליום אחד. הם שיערו כי הן לא יסרב למצוותה של אם...

נענתה הרבנית בחכמת לבה: "בטוחה אני כי אילו היה באפשרותי להגיע לכאן, בוודאי היה בא". לאחר הרור קל הוסיפה בנינתה היתירה: "איני יכולה לבקש ממנו דבר שאין דעתו הקדושה מסכימה לה" – – – קיבלו וסברו שני החסידים, ויצאו מחדרה בכובד ראש.

ג

בשעה שמונה וחצי בערב של יום חמישי נקש הדור במשרד ישיבת "תומכי תמימים" והביא עמו מכתב חתום וצרור. מנהל הישיבה הרבי הריי"ץ פתח את המכתב ונעמד בחרדת קודש. היה זה מכתבו של אביו הרבי. הוא קרא את המכתב וראה כי זהו מכתב יסודי המבאר את פרשת החג הקדוש – והוא נכתב במיוחד לקראת ההתוועדות הגדולה שאמורה להתקיים למחרת בערב, בבחינת "יהא מכתב זה חילופו"...

לא היה גבול לשמחתו של הרבי הריי"ץ. הוא מיהר אל היכל הישיבה הגדולה, עלה על הבמה ובמעמד המשגיחים והמשפיעים הכריז הכרזה חגיגית: "זה עתה זכינו לאגרת קודש מכבוד קדושת אבי מורי ורבי. אגרת זו ששלח מבאר את פרשת החג הקדוש הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה. בעזרת ה' יתברך, מחר בשעת ההתוועדות חג הגאולה יוקרא מכתב

החסידים המפורסמים רבי דוד צבי חן מצירינגוב (הרד"ץ) החסיד המופלג רבי דוב זאב קאזניקוב רבה של יקטרינוסלב. הייחול והציפייה מילאו את הלבבות. מי יודע, אולי בכל זאת...

בין כה וכה התכנסה הנהלת הישיבה לדון בסדרי החגיגה הצפויה, והוחלט כי למרות שהרבי לא יהיה בגשמיות, הרי שהכל יתנהל כרגיל כפי שהיה מאז ומקדם. עוד החליטו המשפיעים פה אחד, כי גם התמימים שכבר קיבלו היתר מיוחד לבוא ליי"ט כסלו לליובאוויטש על סמך זאת שהרבי יתוועד –

זה ברוב עם".

רבים מהבחורים התעודדו. הרח התרוממה במקצת, אם כי הכל הבינו כי מכתב זה אינו יכול להשלים את חסרונו של הרבי בכבודו ובעצמו.

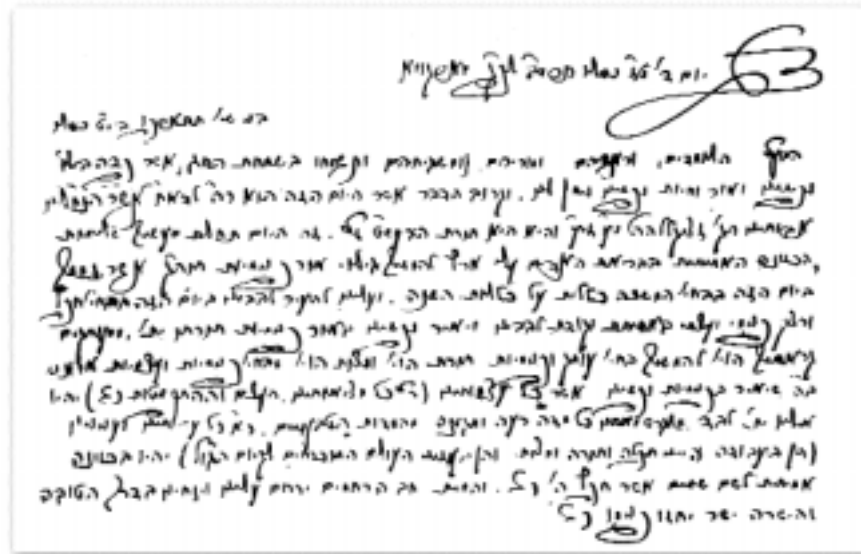
בין כה וכה עבדו חברי ועד החגיגה מסביב לשעון כדי להספיק להכין הכל עד כניסת השבת. היכל הישיבה הגדול והנהדר נשטף וקושט כדבעי. שולחנות ארוכים ומאות כסאות הוצבו לכל אורכו. מביתו של הרבי הרש"ב הוצאו כלי הפאר "וכלים מכלים שונים יפים ונהדרים", והוצבו על השולחנות. מספר תלמידים עמלו שעות ארוכות להציב נרות רבים על קירות ההיכל הגדול. לכל האורך הועמדו שורות רבות של נרות בצורה ישרה ומסודרת להפליא. יודעי דבר מנו במקום אלף ושש מאות ששים ושמונה נרות – בגימטריה "חג רבנו הגדול והקדוש נשמתו עדן!" – "ויהי ההיכל כולו כמו צף בגלי ים אורות, והמחזה היה מקסים מאד".

בלוח המודעות של הישיבה נתלתה מודעה המפרטת את סדר החג. וכך היה רשום:

סדר חגיגת החג הגדול לנו

- החגיגה במוצאי שבת קודש* הבאה עלינו לטובה.
- בשעה 5 תפילת ערבית בהיכל בית התפלה.
- בחצי שעה הששית יפתח האולם הגדול, ויבואו בו כל הקרואים.
- שתיית חמין
- אחר כך יקרא המנהל שי' [הרבי הריי"ץ] אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר הרב המייסד שליט"א, המדבר בכבוד היום.
- בחצי השעה השביעית יקרא וילמוד הרה"ג מיעקאט[ערינסלאוו] שי' לפני הקהל אגרת "קטונתי" שבספר התניא, ועשרה מתלמידי הישיבה שי' יגישו לכל קרוא ספר תניא להקשיב מתוך הספר. גם יספר הרב הנזכר סיפור מאורע היום. כל זאת יומשך כשעה וחצי. (גודל הבקשה כי כל אחד ישב במנוחה על מקומו ולא יפריע הסדר).
- בשעה השמינית, שתיה וקריאת לחיים, ומיני תרגימא, והמנגנים ישמעו מנגינותיהם עד השעה התשיעית.
- משעה התשיעית עד העשירית מנוחה.
- בשעה עשירית תתחיל הסעודה ותימשך עד השעה 1 אחר חצי הלילה, ועד השעה השלישית ניגונים ומחולות.

* על פי גרסת "בכרם חב"ד" (כך ג' עמוד 55) משמע כי החגיגה הגדולה היתה במוצאי שבת קודש. ואולי אפשר לתווך בין הגרסאות כי החגיגה חזרה על עצמה פעמיים, בליל שבת ובמוצאי שבת, כפי שמעיד הרבי הריי"ץ בעצמו "כי בליל ש"ק יאכלו כל התלמידים באולם הגדול... וכן בלילה השני (במוצאי ש"ק)".

"מאמר דראש-השנה של חסידות". צילום האיגרת ששלח הרבי הרש"ב לקראת י"ט כסלו תרס"ב

בפנימיות נפשינו אשר כל עצמותינו (ר"ל כל מציאותינו, העצם וההתפשטות כו') יהיו אליו יתברך לבד, שתגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה מהמדות הטבעיים, כי אם כל עשיותינו ועניינינו (הן בעבודה היינו תפילה ותורה ומצוות, והן בעניני העולם המוכרחים לקיום הגוף) יהיו בכוונה אמיתית לשם שמים אשר חפץ ה' כו'. והשי"ת אב הרחמים ירחם עלינו ויחינו בדרך הטובה והישרה ישר יחזו פנימו כו'. בסיום קריאת המכתב מתיישבים תלמידי התמימים, ומתחילים לנגן ניגון חסידי עתיק, ניגון שנוקב את הלבבות ומחלחל אל הנשמה. קול הניגון הולך ומשתפך בנעימות וכשהוא יוצא בו-זמנית מפייהם של מאות תלמידים, קולו חזק ומעורר במיוחד.

למעשה, דוקא בהתוועדות זו שנערכה ללא השתתפותו של הרבי, זכו החסידים לגילוי אור נעלה ביותר בדמות מכתבו של הרבי, בו נתגלה לראשונה כי יום י"ט כסלו הוא "ראש-השנה לחסידות". מאז נקבע לדורות התואר המיוחד הזה לחג-החגים.

בשעה רבע לשבע קם על רגליו הגאון החסיד הרב דב זאב, רבה של יקטרינוסלב הידוע כ"פה מפיך מרגליות" והחל לספר את סיפור המאסר והגאולה. בצבעים מוחשיים הוא מתאר את עגמת הנפש וצערם של החסידים בעת שנלקח אדמו"ר הזקן למאסר; הכאב, היגון, הבכי והדמעות. הוא ממשיך ומגולל את סיפור המאורע עד אשר מגיע לשחרורו של אדמו"ר הזקן ממעצרו במצר "פטרובלסקי". בצבעים וורודים הוא מתאר את הקולעים שעשו החסידים ברחובות

השופר של הרבי, כאשר הוא עומד על הבמה ומסביבו פמליית נכבדי החסידים. רחש קל נשמע, ובבת-אחת נעמדים מאות התלמידים בחיל ובמורא, כיאה לחסידים השומעים את דברי הרבי.

המתח עצום והשמחה הפנימית מרקייע שחקים. דומיית קודש שוררת ורק קול גילול המכתב נשמע באולם הגדול. הרבי הרייזיץ מתחיל להקריא את האגרת בקול רם, מתון-מתון. כל מילה פז וכל אות כמרגלית נוצצת. "בניי שיחיו" — — — פותח הרבי את המכתב ונדמה שקולו האוהב של האבא נשמע בחלל האולם הגדול...

ב"ה. יום ד' ט"ז כסלו תרס"ב לפ"ק, מאסקאוו.

בני ש"י, תתאספו ביי"ט כסלו הבאה עלינו לטובה, הלומדים וראשיהם ומוריהם ומשגיחיהם ותשמחו בשמחה ההג אשר פדה בשלום נפשינו ואור וחיות נפשינו ניתן לנו, היום הזה הוא ראש השנה לדא"ח אשר הנחילנו אבותינו הק' זצוקלה"ה ב"ע זי"ע והיא היא תורת הבעל שם טוב ז"ל.

זה היום תחילת מעשיך שלימות כוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ, להמשיך גילוי אור פנימיות תורתנו הקדושה אשר נמשך ביום הזה בבחינת המשכה כללית על כל השנה, ועלינו להעיר לבבינו ביום הזה בבחינת חפץ ורצון פנימי ועצמי באמיתת נקודת לבבינו שיאיר נפשינו באור פנימיות תורתו יתברך.

מעמקים קראתיך הוי' להמשיך בחינת עומק ופנימיות תורת הוי' ומצוות הוי' מבחינת פנימיות ועצמיות אור אין סוף ברוך הוא שיאר

"תמימים! יש לנו את הרבי העומד ומשרת לפני עם ה' להורותם דעת את התורה ואת ה' נותן התורה, נשיאנו ואולפנו עטרת תפארנו הרבי שליט"א; אשר מראה לנו נפלאות כמו בימי אדמו"ר הזקן, להשיב לב בנים אהובים אל אבינו שבשמים. הנני מרים כוסי לחיי רבנו נשיאנו, ובכל כחות נפשי הנני קורא: יחי רבנו לעולם! הקדוש-ברוך-הוא יחזק כחו וזרוע עוזו לשאת מגדל האורה להאיר לארץ ולדרים עליה עד כי יבוא שילה" — — —

הבית פתוח לכל החפץ לבוא, אך הקהל הנכבד מתבקש לשמור מצוות משרתי הבית והפקידים בנוגע אל הסדר והמנוחה. מודעה בנוסח הימים ההם...

ד

שבת המלכה פרשה כנפיה על ליובאוויטש. נדמה היה שלא רק "נשמה יתירה" ירדה על מאות התלמידים, האורחים והכובדים, אלא "נשמה כפולה ומכופלת" — הכפולה לשבת והמשולשת לחג-החגים י"ט כסלו...

הכל נהרו אל היכל הישיבה הגדול עטויי מחלצות שבת. השמחה מפעמת בלבבות. האורחים הנכבדים תופסים את מקומותיהם המיוחדים. הפנים קורנות והעיניים נוצצות בשמחת החג. אין טוב יותר מלהכנס אל היום הגדול והקדוש הזה בלימוד חסידות ומאמרי אלוקים חיים. מאות התלמידים יושבים ושוקעים בלימוד דא"י"ח. קול התורה מהדהד ברמה, בוקע מבעד לחלונות היזאלי הגדול והמקושט.

לאחר שעה וחצי של לימוד מכריז הגבאי על הפסקה לתפילת קבלת שבת. עם תום התפילה שוב עולה הגבאי על הבמה הגבוהה ומכריז כי עתה יקראו את אגרת הקודש שהגיעה מהרבי שליט"א, נשיא הישיבה ומחוללה.

בצעדים מדודים אפופי כבוד והוד, עולה הרבי הרייזיץ על הבמה הגבוהה, כשלימינו ולשמאלו שני המשגיחים של הישיבה, המשגיח בסדרי החסידות ובסדרי הינגלה. המחזה מזכיר במקצת את מעמד תקיעת

פטרבורג המושלגים, ואת השמחה שאפפה את כולם.

כשהוא מגיע לענין זה, הוא נוטל לידי את ספר התניא ומתחיל לקרוא את האגרת הידועה שכתב רבינו הזקן "קטונתי". בשעה שמקריא את האגרת, נדמה כאילו אדמו"ר הזקן נמצא בהיכלה של ישיבת "תומכי תמימים" הגדולה בליובאוויטש, ואומר בפשטות אך בעוצמה אדירה – "קטונתי"...

התלמידים כולם רכונים על ספרי התניא שלגד עיניהם, מביטים באותיות הקודש המחכימות, ולומדים מתורתו של בעל הגאולה והשמחה. הכל מקשיבים בתשומת לב, הדממה שלטת, ורק קולות צפופי אלפי הנרות נשמע בחלל האולם.

בתום הנאום קם ממקומו החסיד הישיש רבי שמואל בצלאל הידוע בכינויו "הרשב"ץ. הרבה "י"ט כסלו"ם ראה חסיד ישיש זה בחייו, אולם היתה זו הפעם הראשונה בחייו שזכה לשמוע את ההארה המופלאה שכתב אדמו"ר הרשב"ץ, כי יום זה אינו סתם חג אלא – **"ראש השנה לחסידות"**...

הרשב"ץ מרים כוס "לחיים" וקולו רוטט בהתרגשות. התלמידים מביטים מוקסמים בחסיד מופלג זה שעוד זכה לראות בעיניו את הרבי הצמח-צדק...

"נעלה ונשבג הוא יום חגנו זה עד מאד" – פותח הרשב"ץ את דבריו ברטט – "אלמלא האי יומא, יום פדותנו וחירותו של רבנו הגדול והקדוש, לא היינו יודעים את ה' נותן התורה, כי רבנו הקדוש לימדנו דעת את ה' עושנו. עלינו לשמוח ביום האורה הזה, ובכלל דברי מאורנו הרבי שליט"א כי יום זה הוא ראש השנה לחסידות ויום התגלות התורה הפנימית – על כן עלינו לתת תודה והלל לה' אשר לא השבית לנו מגזע רבנו הגדול אדמו"ר הזקן.

"תמימים! יש לנו את הרבי העומד ומשרת לפני עם ה' להורות דעת את התורה ואת ה' נותן התורה, נשיאנו ואולפנו עטרת תפארנו הרבי שליט"א; אשר מראה לנו נפלאות כמו בימי אדמו"ר הזקן, להשיב לב בנים אהובים אל אבינו שבשמים. הנני מרים כוסי לחיי רבנו נשיאנו, ובכל כחות נפשי הנני קורא: יחי רבנו לעולם! הקדוש-ברוך-הוא יחזק כחו וזרוע עוזו לשאת מגדל האורה להאיר לארץ ולדרים עליה עד כי יבוא שילה" – – –

קול גדול וחזק נשמע מקצה האולם ועד קצהו: **"אמן! אמן! יחי רבינו לעולם! תחי חברת תומכי תמימים וכל מנהליה לעולם יחי!"**

הכל מרגישים כי אלו רגעים מיוחדים לא

רק עבור פרחי החסידים, אלא גם עבור החסידים הישישים היושבים בראש השולחן המרכזי. הכל הרימו כוסות "לחיים" ואיחלו זה לזה ברכות מעומק הלב לקראת השנה החדשה, השנה החסידית הבאה על כל עם ישראל לטובה ולברכה.

לאחר הפסקה קצרה החלה סעודת החג שנמשכה עד שתיים בלילה. האוכל והשתיה היו כיד המלך, כפי הראוי והנאה בחג החגים "י"ט כסלו. בתום הסעודה יצאו הכל בריקודי שמחה וצהלה, ולליובאוויטש היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

בשעה שלוש לפנות בוקר קם מנהל הישיבה, הרבי הריי"ץ, וברך את כל הנוכחים ובאהבה גדולה נפרד מהאורחים והתלמידים.

הוא פנה לצאת מהיכל הישיבה הגדול, כאשר התלמידים הקדימו ועמדו בפתח הבית בשתי שורות ישרות וארוכות, וכשיצא החוצה החלו לנגן "כי בשמחה תצאו ובשלוש תובלון", וככה ליוו אותו לביתו "ותיבקע הארץ לקולם"...

"כל האורחים הקרואים נהנו בעוגג נפלא מהחגיגה הנהדרה הזאת, ולבבם שמח ורחב (רק המורה מבית הספר עירוני אשר סר גם הוא לראות במראה הגדול הזה, בערה אש קנאה בעצמותיו, ויהי קרני האור כחרבות ורמחים בעיניו). גם על התלמידים שיי פעלה החגיגה הזאת פעולה רבה לטובה, כי נתקרבו לעבודת ה' ויוסיפו לשקוד בתורה באמונה ותוס" – בשורות אלו מסתיים תיאורו הנפלא שכתב החסיד הרב משה רוזנבלום, מזכירו של הרבי הריי"ץ.

ה

מאז הגילוי הגדול של חודש כסלו

תרט"ב, החלו החסידים לכנות את "י"ט כסלו בשם "ראש השנה לחסידות". בשנים מאוחרות יותר נקבע הנוסח המסורתי ל"י"ט כסלו: "גוט יום-טוב. לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו". גם הלוח השנה החסידית "היום-יום" מתחיל ומסתיים ב"י"ט כסלו. הסיבה לכך, כתב הרבי הריי"ץ "על יסוד אגרת הקודש של הוד אאמו"ר אודות חג החגים שהוא ראש השנה לתורת חסידות חב"ד" (אגב, בצילום כתי"ק של "היום יום" ניתן להבחין כי הרבי מלך המשיח חתם את החוברת בברכת "גוט יום טוב", והרבי הריי"ץ הוסיף בכתב יד קודשו "לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות").

כאשר החסידים שהתגוררו בבריסק

קיבלו את מכתבו של הרבי הרשב"ץ בו הוא עושה את "י"ט כסלו לראש השנה החסידי – היה בדעתם לקבוע את יום השמחה – כתשלומין ל"י"ט כסלו שכבר עבר – בפורים קטן. כאשר ר' חיים מבריסק שמע על כך, אמר: "אין מערבין שמחה ובשמחה, וראי הוא יום טוב של "י"ט כסלו לקבוע ברכה בפני עצמו".

ואילו החסידים בקרמנצ'וג קבעו שלושה ימים של שמחה (ט"ז, י"ז וי"ח שבט) וגם הרבנים המשתייכים לחסידי פולין, כמו רבי ישראל יעקב והרב טרשנינסקי, רקדו בלא בגד העליון. ואמרו: חב"ד ברוך-השם חיה. יתן ה' שגם חג"ת – כלומר, חסידי פולין – יחיו"...

החסידים בוילנא ערכו סעודה גדולה מיד כאשר הגיע לידיהם מכתבו של הרבי. אחד מרבני וילנא ששמע על הסעודה שעורכים החסידים ועל כך שהם מתייחסים ל"י"ט כסלו כאל ראש השנה – מיהר לספר זאת לגאון הרב חיים עוזר גרודזנסקי, והיתל בחסידים באמרו כי במשנה נזכרו רק ארבעה ראשי שנים, ואילו אצל החסידים הם חמישה. השיב הגאון לאותו מלהג: "אצלם נוסף עוד, ואצלנו פוחת"...

מקורות: ספר התולדות אדמו"ר הרשב"ץ, עמוד 752 ואילך. בכרם חב"ד כרך ג' עמוד 45 ואילך.

רבם דקרו!!!

בימים אלה יצא לאור - על-שם הוצאת הספרים קה"ת - אלבום בשם "מקדש ישראל", המכיל תמונות מסידור קידושין שערך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח וממסיבות חתונה בהן השתתף.

נודעזענו לראות שהדפיסו בו שמו של אחד אשר גרם עגמת נפש עצומה לרבי (ראה לדוגמא בשיחות י' שבט, ט"ו בשבט תשל"ה, ועוד), וכעת הניחו האלבום הנ"ל על שולחנו הטהור בהיכל קודשו!

בשעתו, כאשר הוכנס להיכל קודשו ספר מסויים שחיברו אחד מאנ"ש, ואשר הוזכר בו שמו של אותו אחד - מיד הורה הרבי להוציאו מהיכל קודשו, ולהחזירו למחברו!

על-פי הוראת הרבי בכגון דא (ראה שיחת י"ט כסלו תשל"ה), הננו מוחים בזה מחאה נמרצת נגד מעשה מחפיר זה, ותקוותנו, אשר היות והספר עדיין לא הופץ - שיגנזו את הספר, וידפיסוהו מחדש לאחר התיקונים הדרושים.

שלום דובער קיבמאן
מרדכי ל. קלמנסון
יוסף יצחק קלר
יקותיאל מנחם ראפ
שמרי' רויטבלאט
יוסף רייצעס
חיים בנציון רסקין
נחמן שאנוביץ
יוסף שכטר
מנחם מ. שגלוב
יוסף ברוך שפילמאן
חנינא משולם הכהן שפערלין
יצחק שפרינגער

שלום יעקב חזן
אהרן חיטריק
מרדכי חזן
אלי' כהן
יהושע דוד הכהן כהנוב
חשד"ב ליפסקער
שניאור ז. ליפסקער
מרדכי לויפער
ישראל דוד לנדא
יוסף יצחק מאצקין
ברוך מישולבין
יצחק מישולבין
יעקב קארף
זאב קדנר

ראובן ירמי' הכהן בלוי
יהודה הכהן בלעסאפסקי
אברהם א. גופין
יצחק גנזבורג
אברהם נחום גראס
מנחם מענדל דרייזין
אברהם הולצברג
יצחק י. העכט
יעקב דוד הכהן
עמוס מ. הכהן
חיים אלי' ווילשאנסקי
ישראל זאנדהויז
אליעזר זלמנוב

לפלא שאין יוצאים גלוי בעתונים ועוד יותר בקו"ק מודבקים ברחובות עיר

בהשגחה פרטית פורסמו השבוע לראשונה מספר מכתבים מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - אודות הצורך בהקמת חזית דתית שכנית לבחירות, וכן אודות המעבר מירושלים לעיר אחרת ● לפנינו המכתבים, שהתפרסמו ב'תשורה' לחתונת שטרן-לבקובסקי

חזית דתית שכנית לבחירות

ב"ה. כי אייר תשט"ז
ברוקלין

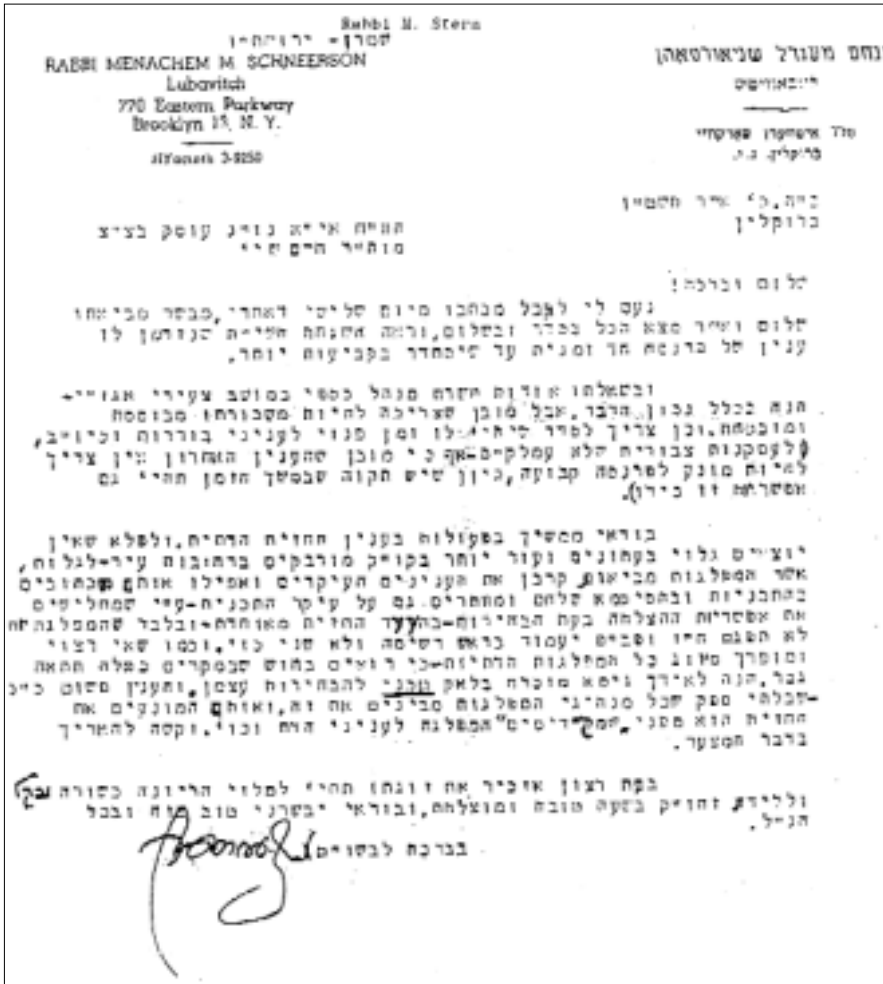
הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים שיי [שטרן]

שלום וברכה!

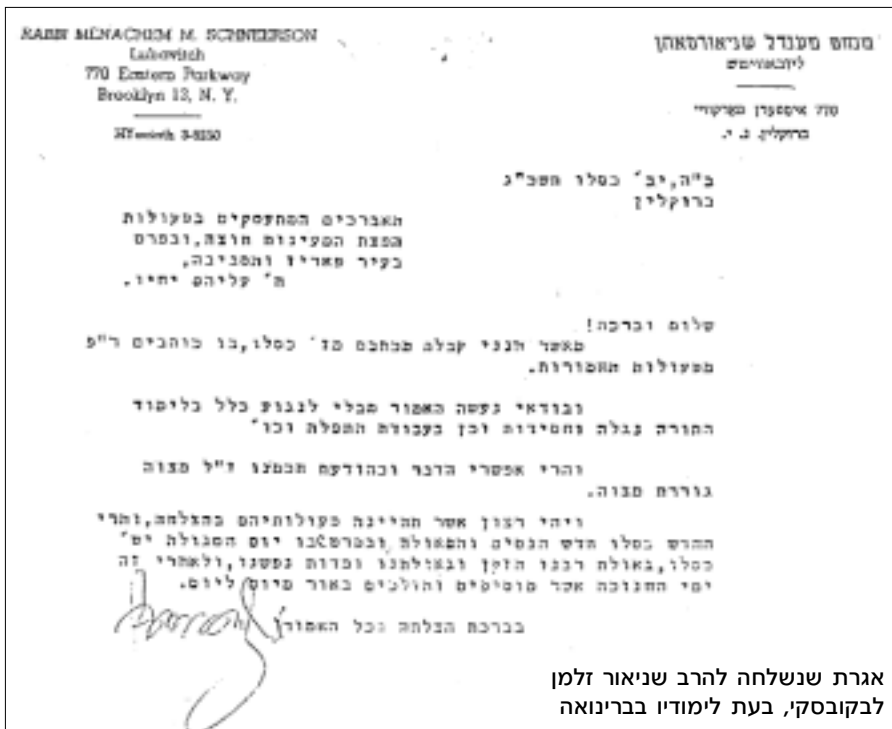
נעם לי לקבל מכתבו מיום שלישי דאחר, מבשר מביאתו שלום ואשר מצא הכל בסדר ובשלום, וראה השגחת השי"ת שנודמן לו ענין של פרנסה חד זמנית עד שיתדר בקביעות יותר.

ובשאלתו אודות משרת מנהל כספי במושב צעירי אגוויי - הנה בכלל נכון הדבר, אבל מובן שצריכה להיות משכורתו מבוססת ומובטחת. וכן צריך לסדר שיהי לו זמן פנוי לעניני בוררות וכיו"ב, (ולעסקנות צבורית שלא עמלק"פ - אף כי מובן שהענין האחרון אין צריך להיות מונע לפרנסה קבועה, כיון שיש תקוה שבמשך הזמן תהי גם אפשרות זו בידו).

בודאי ממשיך בפעולות בענין החזית הדתית, ולפלא שאין יוצאים גלוי בעתונים ועוד יותר בקו"ק מודבקים ברחובות עיר - לגלות, אשר המפלגות מביאות קרבן את הענינים העיקרים ואפילו אותם הכתובים בהתכניות ובהסיסמא שלהם ומוותרים גם על עיקר התכנית - עיי שמחלישים את אפשריות ההצלחה בעת הבחירות - בהעדר החזית המאוחדת - ובלבד שהמפלגות לא תפגם ח"ו ובפ"פ יעמוד בראש רשימה ולא שני כו'. וכמו שאי רצוי ומופרך מיזוג כל

המפלגות הדתיות - כי רואים בחוש שבמקרים כאלה תתאה גבר. הנה לאידך והענין פשוט כ"כ - שבלתי ספק שכל מנהיגי

המפלגות מבינים את זה, ואותם המונעים את החזית הוא מפני "שמקדימים" המפלגה לענייני הדת וכו'. וקשה להאריך בדבר המצער.

בעת רצון אזכיר את זוגתו תחיי למלוי הריונה כשורה ובקל וללידת זחויק בשעה טובה ומוצלחת, ובודאי יבשרני טוב מזה ובכל הני"ל.
בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

המפלגתיות מכה ממארת היא

ב"ה. כדי סיון תשט"ו
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים שיי [שטרן]

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משלישי לבהעלותך, מובן עד כמה מצער סוף דבר בענין שאלת החזית הדתית המאוחדת. וכיון שאין רע בלי טוב – יה"ר שיפקח ענין זה עיניהם של הצבור באה"ק ת"ו לראות עד כמה המפלגתיות מכה ממארת היא אשר תעורר אפילו עיני חכמים וכו', ויחליט מתאים להאמת – אשר אלה המוסרים את הדת בשביל ריוח מסופק של המפלגה – אין לסמוך עליהם כלל לא רק בענייני דת אלא גם כו'. וישים השי"ת ברחמי המרובים קץ לגלותנו ההולך וחשוך משעה לשעה, וכמרז"ל אין לך יום שאין כו'.

נהייתי ממה שמציעים לו לייצג פאגיי בעריית ירושת"ו. ובטח יקבל ההצעה. ויה"ר שיזכה למלאות רצון שולחיו – רצונם האמיתי והפנימי, שהוא הרצון למלאות תפקיד הבריאה, וכמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני. ובודאי גם בעבודתו בקוממיות תה"י מטרה זו נגד עיניו, כי הרי אין שלימות בעוה"ז ובכל ענין ודבר יש עדיין מקום לתקן ולהוסיף.

ואחרון אחרון חביב, להודעתו על הולדת הבן והכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו ונקרא שמו בישראל מרדכי שיי – ויה"ר שכשם שהכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ולגדלו מתוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

מ. שניאורסאהן

הסדר בחליצת התפילין

ב"ה, י"א תמוז תשכ"ג
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים שיי [שטרן]

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו, בודאי נהג במנהג אנו"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת שתה"י שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה וקיום מצותי, מתוך הרחבה.

בברכה לבשו"ט בענייני הפרט והכלל

מ. שניאורסאהן

מזכיר במכתבו דמנהגו להסיר קודם חליצת תש"ר גם כמה כריכות **מהזרוע** (לא רק מהאצבע. ודלא כבהנחת) ובודאי ראה או שמע כן כו', ות"ח אם יודיעני בפרטיות, כי לא שמעתי בזה. [תלוי בשתי הגירסות בכתה"רז"ל. הובאו באחרונים לאו"ח סכ"ח].

העתקת מגורים מירושלים

ב"ה, כ"ז טבת תש"כ
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים שיי [שטרן]

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום כדי טבת, יום ההילולא של רבנו הזקן בעל התניא = פוסק בנגלה דתורה, והש"ע = פוסק בנסתר דתורה, בעת רצון יזכירוהו עוה"פ וכן אלה שכותב אודותם, על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ ז"ע.

ובמ"ש אודות שאלת ההעתקה מירושלים עיה"ק ת"ו – כמדומה כבר ענית, אשר אף שכפי השמועה ירושלים דעתה היא מחוץ לעיר ירושלים שבפס"ד השי"ס, כדאי לשמוע בזה פס"ד ברור מורה הוראה בפועל, ורק לאחר זה להתענין בענין ההעתקה.

ובהתקרבנו ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ ז"ע, שמסר נפשו על הפצת המענינות, עלי החובה (והזכות) לעוררו על הוספה בלימוד תורת בעל ההילולא, אשר יוסיף זה בהתעוררות ר"ר שלו להמטרך לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

רמת אהודית מנצחת בתחילת סיני

ברוח נרגשת ניגשתי למפקד הבסיס, הצדעתי לו כחייל, ואמרתי: "אני כהן, והתורה הטילה עליי את הזכות והחובה לברך את כל עם ישראל. מכיוון שאתה המפקד שאוגד את כל החיילים, בוא ואברך את כל החיילים באמצעותך". המפקד שמע, התרגש ונעמד דום ואני הנחתי את שתי ידיי על ראשו ובירכתי אותו בברכת כהנים. המעמד ריגש את כולנו. החיילים הביטו בשתיקה מוקסמת והקצינים שעמדו בסמוך הורידו דמעה... גם אני התרגשתי מהמעמד הזה ובסיום נשקתי לו במצחו

מאת הרב נתן ברכהן

כתיבה: מנחם זיגלבוים

וברוח שמחה אמרתי לחברים "בואו, זה הרכב שלנו", בהצביעי על רכב הפולצפוגן החדש...

הם עלו למרות שהיססו. הם לא האמינו שיתנו להם לנסוע ברכב החדש. בין כה וכה העמסנו ארגזי וודקה וכן מטבעות לצדקה שהרבי שלח עבור חיילי צה"ל. הנהג היה הרב בערל קרסיק – כיום שליח בקייב. יצאנו לדרך באווירה טובה ובמצב רוח נעים. הנסיעה עצמה היתה חלקה ונעימה. בדרכים בהם עברנו, ובפרט בתחומי מדבר סיני, נופפו לנו החיילים לשלום וקראו לעברנו קריאות שמחה. דומה שהכל על הצד הטוב ביותר.

אלא שכשהתקרבנו לרפידים החל הרכב החדש לעשות 'קונצים'. איכשהו קירטע עד שהגענו לרפידים ושם הוא נעצר לחלוטין. כל הנסיונות להחזיר את המנוע לחיים, עלו בתוהו. לא הבנו מה קרה לרכב החדש שאך לא זומן עלה על הכביש... למרבה המזל הרכב עצר בסמוך לבסיסי צבא שהיו בלב המדבר, וחיילי המוסכים והסדנאות המכניים במקום ניסו לעזור לנו – אך ללא הועיל. כל

היה זה בעיצומה של התוועדות ראש-חודש כסלו לפני שבועיים ימים, כשלתע צפו ועלו לנגד עיני תמונות מאירוע שהיה עמי בדיוק בתאריך זה – לפני עשרים ושבע שנים.

היה זה ראש חודש כסלו תשל"ד. על לוח המודעות בכפר חב"ד נתלתה פתקה-מודעה קטנה שחוליית פעילים יוצאת לימבצעים בבסיסי צה"ל אשר על גבול מצרים. היה זה כחודשיים וחצי לאחר פרוץ הקרבות הסוערים של מלחמת יום הכפורים, ומדבר סיני היה מלא באלפי כוחות צה"ל, סדירים ומילואימניקים שעשו את הימים והלילות במדבר הגדול והנורא הזה.

כשראיתי את המודעה, לא יכולתי שלא לנצל את ההזדמנות, ואספתי כמה מחבריי וידידי שהתגוררו בשיכון חב"ד בלוד, והשכס בבוקר, יצאנו לכפר חב"ד כדי להצטרף לחוליית הפעילים.

כשהגענו לכפר מצאנו מוכנים ליציאה ארבעה כלי רכב. שלושה "פרייווטיס", ואחד רכב גדול וחדש מדגם פולצפוגן. בלב קל

קוראים יקרים:

תודתנו נתונה לאלו מכם שכבר פנו אלינו עם סיפורים מרתקים בהם נתקלו במהלך השנים ב'מבצעים'.

בקשתנו מקהל הקוראים הנאמן: אתם, שיוצאים בקביעות לפעילות, יודעים לספר על נשמות מיוחדות בהם נתקלתם, על רגעים מרגשים, וגם על דמעות ולבבות פועמים. לפעמים נתקלתם גם באנשים מיוחדים וכן במקרי "השגחה פרטית" מרתקים. נשמח לשמוע מכם את הסיפורים, על מנת לזכות בהם את אחיכם למשפחת "בית משיח".

את הסיפורים ניתן לשלוח לפקס: 7289-03 960 (3-972) כמו כן ניתן להשאיר הודעה בטלפון של המערכת בארה"ק (שלוחה 4), ונשוב אליכם בעזרת ה'.

אלפי קוראים מצפים להשתתפותכם!

נכנסו הקצינים והמפקדים והחלה התוועדות חסידית משפחתית. האווירה היתה חמה ונעימה, הלבבות נפתחו והרגשות גאו. אה, הלוואי והייתי בעוד התוועדויות רבות שכאלו...

בצד החדר, סמוך לקיר השמאלי עמד כל העת קצין כשהוא נשען בגבו על הקיר. הוא עמד מסוייג קמעה והביט בנו בשתיקה. ניכר כי הוא נתון בהרהוריו. לפתע ניתק ממקומו, ניגש אלינו וצעק: "שקט!" – ראיתי על פניו כי הוא נתון בהתרגשות רבה. ההפתעה היתה רבה, והכל הביטו בו בשתיקה מופתעת וחיכו למוצא פיו. ואז הוא התחיל לספר את קורות חייו החל ממקום הולדתו ובאיזה בתי ספר התחנך בילדותו.

"במלחמת ההתשה" – סיפר – "הייתי קצין קשר ושירתי במוצב המזרח הידוע. ביום חמישי אחד עמדתי לצאת לחופשת סופשבוע כשלתע באו החב"דניקים לבסיס כדי להניח תפילין עם החיילים. לא התחשק לי להניח תפילין אבל גם לא רציתי להתווכח איתם, סימנתי אפוא על היד שלי

הנסיגות לאתר את התקלה עלו בתוהו, ומנוע חדש כמובן שלא היה בנמצא.

החיילים דווקא שמחו. מכל עבר ביקשו מאתנו להשאר איתם ולהצטרף לבסיס שלהם, אבל אני משום-מה התעקשתי ואמרתי: "יצאנו למצרים – ואם כן, אנחנו

צריכים להגיע לחיילים שנמצאים ממש על הגבול עם מצרים, או לפחות כמה שיותר קרוב למטרה".

כשהחיילים והמפקדים ראו שאנחנו רוצים להמשיך הלאה, העמידו לרשותנו משאית צבאית שהביאה אותנו עד קצה כביש האספלט המדברי, שם החלפנו את המשאית בשריונית עמה הגענו עד האגם המר הגדול. המקום היה קרוב מאוד לכוחות האויב. מצד אחד היה "כיס" של הארמיה השנייה המצרית ומעבר היתה הארמיה השלישית. מסביב לכל מלוא העין רק חול וחול.

אני לא יודע מה קרה לי באותו רגע, אבל בו-במקום קפצתי מהנגמ"ש בצעקה נרגשת: "התקפה חב"דית!"...

ברוח נרגשת זו ניגשתי למפקד הבסיס מר יצחק שושנים – שבדיוק באותם רגעים סיים את ההכנות האחרונות לקראת נסיעה למרכז

הארץ לשיבה במטכ"ל – הצדעתי לו כחייל, ואמרתי: "אני כהן, והתורה הטילה עליי את הזכות והחובה לברך את כל עם ישראל. מכיוון שאתה המפקד שאוגד את כל החיילים, בוא וברך את כל החיילים באמצעותך". המפקד שמע, התרגש ונעמד דום ואני הנחתי את שתי ידיי על ראשו ובירכתי אותו בברכת כהנים. זה היה מעמד שריגש את כלנו. החיילים הביטו בשתיקה מוקסמת והקצינים שעמדו בסמוך הורידו דמעה... גם אני התרגשתי מהמעמד הזה ובסיום נשקתי לו במצחו.

צריך לזכור שהיה זה זמן קצר לאחר שוך הקרבות. באותה חזית נפלו מאות לוחמים

כאילו כבר הנחתי תפילין באותו יום, וכך הם עזבו אותי לנפשי.

"מיד לאחר מכן יצאתי לדרכי בכיוון מרכז הארץ. הנסיעה היתה איטית וממושכת. בשלב מסוים הרכב שנסע לפנינו סטה מן הדרך וחסם אותו. כיוון שהערב רד ופטרולי הצבא סגרו את הכבישים כדי למנוע סכנה מצד מסתננים, העבירו אותנו למוצב סמוך כדי לעשות שם את הלילה. בדיוק באותו ערב הגיעו לאותו מוצב בדרנים כדי לשמח את

צעירים, ומצב הרוח היה עצוב וקודר מאד. כיוון שהלבבות נפתחו, פקד מר שושנים על כל החיילים להגיע למגרש במרכז הבסיס ולהשאיר רק חייל אחד בכל מוצב קדמי. ר' בערל קרסיק נאם בפני החיילים ודיבר מעומק הלב, ולאחר מכן

ר' פרץ ברזין, אני ושאר חברי החוליה עברנו מחייל לחייל והנחנו איתם תפילין, חילקנו מטבעות לצדקה ואמרנו איתם 'לחיים'.

לחזור באותו ערב למרכז הארץ כבר היה בלתי אפשרי, והיה עלינו ללון באחד הבסיסים באזור. הזחל"ם החזיר אותנו עד לקצה הכביש, שם עדיין המתינה לנו המשאית הצבאית שהביאה אותנו עד למוצב הנקרא "מצווה". במוצב הזה פינו לכבודנו את חדר האוכל ולאחר שסעדנו את לבנו

ש בע שנים חלפו מאז ובאחד הימים נזכרתי בסיפור של הקצין והחלטתי שעלי למצוא אותו. זו לא היתה בעיה קשה, כי המכתב שלו עדיין נשאר בידי ושם היה כתוב: מאיר לברון, רחוב צירניחובסקי 25 חיפה. חיפשתי את שמו בספר הטלפונים ועד מהרה מצאתי את מבוקשי. התקשרתי אליו והוא זכר אותי מיד. ביקשתי להפגש עמו והוא אמר בהתרגשות: "נתן, אל תטרח לבוא – אני מגיע אליך עם אשתי וילדיי".

בשמחת בית השואבה תשמ"א הוא הגיע לביתי עם רעייתו עליזה, בנו ובתו. שוב הוא גולל את הסיפור בהתרגשות רבה והבטיח שימשיך להניח תפילין בכל יום, ואף אשתו קיבלה על עצמה לשמור על הדלקת נרות שבת קודש.

כעבור ארבע שנים קיבלתי ממנו טלפון מלא רגש.

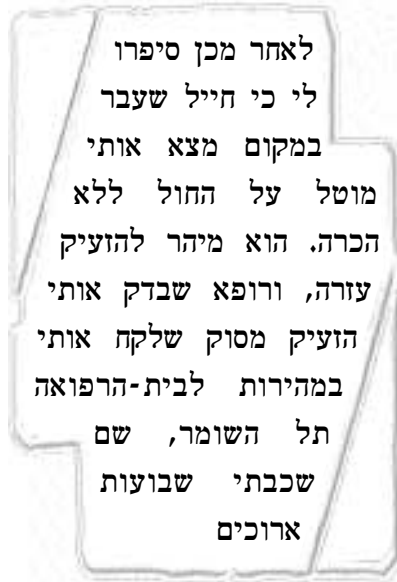
"נתן, אני חייב לבוא אליך".

"מה קרה?" – שאלתי.

"אני לא יכול לספר בטלפון", אמר והבטיח לפגוש אותי בקרוב.

כמה ימים לאחר מכן נפגשנו באולם חתונות בחיפה, לשם הזדמנתי. על פי תיאום מראש הוא המתין לי שם ובידו קלטר מלא מסמכים. הוא החל לספר לי בהתרגשות כי בבית הספר בו לומדת בתו בת ה-12 נתנה להם המורה פרויקט לכתוב על השורשים של משפחתם. הבת החלה בעבודה מאומצת לחקור את שורשי המשפחה והיא הגיעה – אמר בהתרגשות – עד הבעל שם טוב... תוך כדי דיבור הוא שלף ספר שנקרא "יד יוסף" שהודפס ברומניה בשנת תרפ"ו, כאשר בסוף הספר הודפסה צוואה של סבו בה הוא מורה את הדרך הישרה לנכדיו וניניו...

הנה, עוד נשמה יהודית התעוררה בחולות סיני...

ז ה היה הסיפור שסיפר הקצין בעת ההתוועדות החסידית בחדר האוכל של מוצב "מצווה" אי שם במדבר סיני.

כששמעתי את הסיפור לא התביישתי ופניתי אליו וביקשתי שיעלה אותו על הכתב. הוא השיב שאמנם כרגע הוא אינו יכול לעשות זאת, אבל הבטיח לעשות זאת בביתו ולשלוח לי את זה במכתב. נתתי לו את כתובתי בלוד למרות שהייתי בטוח שהוא ישכח מזה, אך למרבה ההפתעה כעבור עשרה ימים קיבלתי ממנו מכתב שפירט את השתלשלות העניינים.

הלילה חלף, והיינו צריכים לחזור הביתה אך כזכור ה"פולצפוגן" החדשה נשארה תקועה על אם הדרך. חזרנו אפוא לרפידיים כדי לנסות למצוא דרך חלופית לחזור למרכז הארץ. ר' בערל קרסיק ניגש לרכב בנסיון להתניע אותו "אולי בכל זאת משהו יזוז", אמר מבלי שהוא עצמו קיווה למשהו. אך למרבה הפלא המנוע התעורר לחיים לפתע...

לבבות החיילים. התיישבתי אפוא גם אני יחד עם שאר החיילים כדי ליהנות מהבידור. לפתע הרגשתי סחרחורת כבדה, הרגשתי שראשי כבד עלי ותליתי זאת בעייפות כתוצאה מהנסיעה הממושכת ומאבק הדרכים של המדבר. מצאתי אפוא מיטת שדה צבאית ועליה נשכבתי. הרגשתי שמצב בריאותי הולך ורע מרגע לרגע, והבנתי שאני זקוק לעזרה מיידית. איכשהו בכוחותיי אחרונים וחלתי מהמיטה כדי להזעיק עזרה, אך לפתע איבדתי את הכרת...

"אינני יודע כמה זמן עבר, אך התעוררתי בין הסדינים הלבנים בבית-הרפואה תל-השומר. לאחר מכן סיפרו לי כי חייל שעבר במקום מצא אותי מוטל על החול ללא הכרה. הוא מיהר להזעיק עזרה, ורופא שבדק אותי הזעיק מסוק שלקח אותי במהירות לבית-הרפואה תל השומר, שם שכבתי שבועות ארוכים.

למעשה הרופאים לא ידעו להסביר מה בדיוק אירע לי. לא היה להם כל הסבר לפשר איבוד ההכרה שלי, והם לא אפשרו לי לרדת ממיטתי. כששכבתי במיטה היה לי הרבה זמן לחשוב, ונזכרתי בחב"דניקים שהגיעו אל הבסיס ביום היציאה שלי והציעו לי להניח תפילין – ואני סירבתי. תליתי את המחלה המסתורית בסירובי לחב"דניקים. כל הזמן ייסרתי את עצמי למה שיקרתי להם?! למה לא הנחתי תפילין?!

חלפו שלושה שבועות. ביום שישי אחד הגיעו לבית הרפואה כמה חב"דניקים כדי להניח תפילין עם פצועי צה"ל שעדיין שכבו במחלקות. אותו יום היה היום המאושר בחיי. קראתי לחסידים וביקשתי להניח תפילין. הם הביאו לי מים ונטלתי ידים ולאחר מכן הנחתי תפילין. למרבה הפלא – כבר באותו יום ירדתי מהמיטה – ובעיני הרופאים הייתי לנס..."

אחדות, ברכה, הצלה, הגנה

אמת

הוועד לכתובת ספר התורה של ילדי ישראל ת"ד 8 כפר תביד 72915, טל' 03-9607358, www.kidstorah.org

הדרך לגאולה

מאת יהושע מנחם

לימוד וטייון בענייני משיח וגאולה

יעקב מודיע כי

הוא תומך בגאולה

באופן של "לא זכו"

לי שור וחמור" – אני סיימתי כבר את עבודתי והנני מוכן לגילוי הגדול של משיח המרומוז במילה "יחמור", שמא גם הינד מוכן כבר לגאולה? ועל-כך השיבו לו המלאכים: "באנו אל אחיך אל עשוי", כשהפירוש הפנימי בזה הוא: אחיך עדיין אוחז בדרגת "עשוי" ואיננו מוכן כלל וכלל לגאולה...

על הפסוק הנזכר, המתאר את בואו של המשיח כ"עני ורוכב על חמור", שואלת הגמרא, כי לכאורה הוא עומד בסתירה לפסוק בספר דניאל, המתאר את ביאתו של המשיח באופן שונה לחלוטין: "וארו עם ענני שמיא" – כלומר: הגאולה תבוא באופן שמיימי ובמהירות גדולה כעל גבי עננים, ואילו כאן מתוארת ביאתו של המשיח באיטיות ובעלתיים – כעני ורוכב על חמור? על-כך עונה הגמרא: "זכו – עם ענני שמיא, לא זכו – עני ורוכב על חמור". כלומר: יתכנו אכן שתי אפשרויות באופנה של הגאולה. אילו הגאולה תבוא על-ידי עבודת בני ישראל "ביזכות ולא בחסד", אזי תבוא הגאולה באופן הנעלה "וארו עם ענני שמיא", אך אילו חיו תבוא הגאולה במצב שבו עם ישראל לא יהיה ראוי, היא תהיה באופן פחות נעלה: "עני ורוכב על חמור".

על-פי דברים אלה, צצה לכאורה תמיהה עצומה על המדרש הנזכר, המפרש כי המילה "יחמור" שבפסוק מרמזת לחמורו של מלך המשיח:

הלא ודאי וודאי כי יעקב אבינו היה **מוכן** לגאולה בעקבות **שלימות עבודתו** בעולם, כיצד יתכן אם-כן, שהרמוז בפסוק למלך המשיח, מוביל דוקא לאופן הפחות נעלה בביאתו: "עני ורוכב על חמור", שכאמור, שייך למצב שבו בני ישראל **לא** עבדו את עבודתם כיאות?!

מכח תמיהה זו מוכרחים לומר, כי על-פי הפירוש **הפנימי**, הרי אדרבה: דוקא אופן זה של "עני ורוכב על חמור" הוא האופן היותר נעלה בביאת המשיח!

[ובדומה לסיפור שאדמו"ר האמצעי שמע פעם את קריאת פרשת "תבוא", שלא כרגיל,

בתורת החסידות מבואר פירושו הפנימי של הדו-שיח בין יעקב לעשו: יעקב, מצידו, סיים כבר את כל עבודתו בביור העולם והיה מוכן לגאולה, ולכך שלח לעשו שלוחים כדי לבדוק האם גם הוא כבר התעלה ומוכן לגילוי של אחרית הימים. וכך אמר לו יעקב: "ויהי

ע ל הפסוק בפרשתנו "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" (הדברים שצויה יעקב אבינו לשלוחיו לומר לעשו) אומר המדרש: "חמור – זה מלך המשיח, שנאמר: עני ורוכב על חמור".

בגמרא נאמר, כי קיימות שתי אפשרויות לביאת הגאולה:

"זכו – עם ענני שמיא, לא זכו – עני ורוכב על חמור"

● על פי פשוטם של דברים, האופן של "עני ורוכב על

חמור" הוא הפחות אידיאלי; עיון בפירוש הפנימי של

הדברים מגלה: אדרבה, דוקא אופן זה הוא הנעלה ביותר

● בפרק שלפנינו: על "שלושת הרכיבות": אברהם, משה

ומשיח, על "שיתוף הפעולה הפורה" שבין הנשמה והגוף,

ועל העני שעל החמור

שלא מפיו של אביו האדמו"ר הזקן (שהיה הבעל-קורא הקבוע). בפרשה זו מופיעות הברכות שיבואו על עם ישראל כשיקיימו את המצוות, ומאידך, הקללות שיבואו עליהם באם חייו לא יקיימו אותן, ולאחר ששמע האדמו"ר האמצעי את קריאת הקללות – חלה מרוב עוגמת נפש.

כשנשאל לאחר מכן: והלא מידי שנה בשנה שומע הנך את אותן הקללות ואף פעם הן לא השפיעו עליך לרעה עד כדי כך, ומה נשתנה הפעם? – נענה ואמר: "אז דער טאטע לייגעט, הערט זיך ניט קיין קללות" [=כשאבא קורא, לא שומעים קללות!]. כלומר: אמת אמנם, כי שמעתי כבר קריאה זו במשך כל השנים, אך אף פעם לא שמעתי את הקללות שבה, אדרבה, תמיד הייתי שומע אך ורק ברכות – ומאחר ובשעה שאדמו"ר הזקן בעצמו קרא בתורה, ניתן היה לחוש (מי שהיה ראוי לכך) את **הפירוש הפנימי** באותן קללות, שבעצם אינן אלא ברכות נעלות ביותר. (וכפי שהדבר אכן מבואר בפרטיות בתורת החסידות, כיצד על-פי הביאור הפנימי בענין טמונות בכל אותן הקללות – ברכות נעלות).

כמו כן בעניננו: המדרש בדבריו "וחמור זה מלך המשיח", מדבר לא כלפי הפירוש החיצוני, הנמוך, של הדברים, אלא למשמעותם הפנימית, אשר דוקא דרך זו של גאולה נעלית הרבה יותר מהדרך של "ארו עם ענני שמיא".

התכנון: הנשמה.

הביצוע: הגוף

אודות החמור שירכב עליו המלך המשיח נאמר במדרש, שהוא אותו חמור בו השתמש אברהם אבינו בדרכו לעקידת יצחק (כנאמר בפסוק: "ויחבש את חמורו"), והוא אותו חמור שהשתמש בו משה רבינו (כנאמר: "וירכיבם על החמור" (את אשתו ובניו)).

בצורה שטחית – מין "מדרש פליאה" המדבר על חמור עם "חיים נצחיים". על פי תורת החסידות – תוכן עמוק ביותר מתבטא במדרש זה.

ידוע פירושו של הבעש"ט על הפסוק: "כי תראה חמור שונאך רובך תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו": **כי תראה חמור שונאך** – החמור במונחו הפנימי מתפרש מלשון **חומר**, כלומר חומריות וגשמיות, כאשר תסתכל ותתבונן היטב במהותו של ה"חומר" שלך, הגוף, אזי תווכח כי הוא שונא שנהא

על אף יתרונו העצום של האדם לגבי החמור, הרי דוקא בעזרת רכיבה על חמור ביכולתו להגיע למקומות רחוקים שבלעדי החמור אינו יכול להגיע אליהם. וכך במשמעות הפנימית של "רכיבה על החמור" – דוקא על ידי הגוף החומרי, יכולה הנשמה "לרכב" ולהגיע לדרגות נעלות, שלא תוכל להגיע אליהן בכוחות עצמה.

עזה את הנשמה המתגעגעת לאלוקות ולרוחניות, ועוד תראה, כי הוא **רובץ תחת משאו** – הקב"ה נתן לגוף תפקיד, לקיים את התורה והמצוות, ועל-ידי כך להזדכך, והוא מתעצל ומתפרה בעבודתו ולא מקיימה כראוי. ושמה תעלה בלבבך כי הדרך הנכונה להתנהג איתו היא **וחדלת מעזוב לו** – לנסות **לשבור** את הגוף בתעניות וסיגופים, תדע כי אין זו הדרך הנכונה! אלא אדרבה **עזוב תעזוב עמו** – המטרה היא לפעול **עם** הגוף ולזככו, ולא לשברו בסיגופים. כי תכלית הכוונה להביא לכך שגם הגוף הגשמי עצמו יזדכך ויתעלה, ועל ידי כך נפעלת בשלימות העבודה לעשות לו יתי דירה בתחתונים.

יתירה מכן: על ידי שהאדם מברר ומזכך את הגוף וביחד איתו הוא עובד את הקב"ה, הוא מגיע לדרגה נעלית ביותר שהנשמה כשלעצמה **איננה** יכולה להגיע אליה; מאחר והיכולת להגיע לדרגות גבוהות ביותר ניתנה דוקא **לגוף** על-ידי קיום המצוות – שרק הוא ביכולתו לקיימן, והנשמה "עם כל הרצון הטוב" איננה יכולה לעשות זאת. ורק בשעה שהגוף מתעלה, גם הנשמה מתעלית יחד איתו, שהרי הנשמה היא "צילו של הגוף" – מאחר והיא מלובשת בו ומאוחדת איתו, הרי לכל מקום שהוא פונה הוא "לוקח איתו" את הנשמה.

כלומר: מערכת היחסים בין הגוף לנשמה היא כזאת, אשר דוקא על-ידי שיתוף פעולה של שניהם ניתן להגיע לתוצאות המיוחלות. מחד גיסא, לנשמה יש את **הרצון** והתעוררות הקדושה – שאין לגוף, מאחר והוא בטבעו איננו נמשך כלל לרוחניות אלא לדברים

גשמיים נמוכים, אך לאידך גיסא, **היכולת** ניתנה דוקא לגוף ולא לנשמה. נדרש אם-כן שהנשמה תפעל לברר ולזכך את הגוף, עד שאף הוא יחפוץ וישתוקק להתדבק בקבייה ע"י קיום המצוות, ואזי ממילא, גם הנשמה המאוחדת איתו תתעלה מדרגתה.

זו המשמעות הפנימית של הביטוי "רוכב על חמור": החמור מוביל את האדם למקומות שהאדם לא יכול להגיע אליהם בכוחות עצמו. כלומר, על אף יתרונו העצום של האדם לגבי החמור, "יתרון האדם מן הבהמה", הרי דוקא בעזרת רכיבה על חמור ביכולתו להגיע למקומות רחוקים שבלעדי החמור נבצר ממנו להגיע אליהם. כמו כן בפנימיות הענין, ה"רכיבה על החמור" פירושה – דוקא על ידי הגוף החומרי, יכולה הנשמה "לרכב" ולהגיע לדרגות נעלות, שלא תוכל להגיע אליהן בכוחות עצמה.

וכשם שכל זה הוא ביעולם הקטן – האדם, כך הוא גם בעולם הגדול: תכלית העבודה היא, לברר ולזכך לא רק את גופו שלו, אלא לברר ולזכך את כל העולם, ובכך לעשותו דירה לקב"ה, וע"י עבודה זו מתעלה **האדם העובד** על ידי **הדברים הגשמיים** החומריים – למעלה מעלה.

עקרון ההדדיות

עליית הגוף על-ידי קיום המצוות, ועליית הנשמה הנפעלת על-ידי כך – הוא דבר שהתחדש במתן-תורה.

בתורת החסידות מבואר, כי במתן-תורה התבטלה הגזירה של "עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים". גם קודם מתן-תורה היה מושג של קיום מצוות, כנאמר: "קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה". ברם, לא היתה יכולה להיות אז המשכת קדושה בתוך העולם הגשמי והחומרי, וכמו כן לא היה שייך לקחת דבר גשמי וחומרי ולהעלותו לקדושה. אמנם ניתן היה להשתמש בגשמיות **לצרכי** קדושה, אך זה לא פעל מאומה בתוך הגשמי עצמו, והוא נשאר בדיק כפי שהיה קודם לכן.

החל ממתן תורה ניתן כח לפעול את החדרת הקדושה בתוך החפצים הגשמיים בהם נעשו המצוות. בשעה שמקיימים מצוה בחפץ גשמי כלשהו, אזי החפץ עצמו הופך לקדושה, אין הוא רק "מסייע" לעשיית המצוה (מאחר ובלעדי לא ניתן לקיימה), אלא הוא עצמו הופך לחפץ של קדושה.

דבר זה לא היה קיים בזמן האבות. נאמר בזהר, כי מקלותיו המפורסמים של יעקב

אבינו (בהם השתמש בכדי לשנות את צבע הכבשים) בעצם שימשו כתפילין! כלומר, את אותו אור רוחני ממשיכים בקיום מצות תפילין – המשיך יעקב אבינו על ידי המקלות. ברם, בעוד אנו על ידי הנחת תפילין ממשיכים את אור הקדושה בתפילין עצמם, שלכן נעשים התפילין חפץ קדוש, הרי במקלות של יעקב אבינו – לא חדר מאומה מאותו אור, והם נשארו מקלות פשוטים כמו שהיו לפני כן.

העולם הגשמי בזמן האבות היה רק "שדה פעולה" בו חיו האבות ועסקו בענייניהם שהיו עניינים רוחניים נעלים ומופשיטים מהגשם. לאחר מתן-תורה, החלה התעסקות עם העולם עצמו, שהזדכך אט-אט וקיבל את אור הקדושה.

ולכן, גם העליה בנשמה על-ידי בירור הגוף, החלה רק ממתן-תורה, שהרי הדברים הם הדידים: כאשר נפעלת עליה בגשמיות ובגוף, אזי ממילא גם הנשמה המאוחדת בו מתעלית, אך כאשר הגוף עצמו משמש רק כמסייע לקיום המצוות אך הוא לא מתעלה כלל, אזי גם הנשמה לא מתעלית על-ידו.

רכיבה חלקית

ומעתה, נתבונן כיצד שלבים אלה מרומזים בדרך הרכיבה של אברהם אבינו ומשה רבינו על החמור – המסמלת כאמור "רכיבה" על החומריות והגשמיות, באמצעותה ניתן להגיע לדרגות נעלות.

שימוש של אברהם אבינו בחמור (בדרכו לעקידת יצחק) היה רק בכך שהעמיס עליו את העצים והמאכלת, אך הוא ויצחק לא רכבו עליו, אלא צעדו רגלית: "וילכו שניהם יחדיו". החמור שימש אותם רק עבור חפציהם, אך הם עצמם לא רכבו עליו.

לעומת זאת, משה רבינו הרכיב על החמור את אשתו ובניו, ולא רק את חפציו. כאן כבר שימש החמור את האדם בעניינים הקרובים ביותר אליו, אשתו ובניו, וכפי שמגדירה הגמרא את הקשר שבין האדם לאשתו: "אשתו כגופו", וכמו כן הבן מתואר כחלק מאביו: "ברא כרעא דאבוה" (הבן הוא כרגלו של אביו).

מהי משמעות הדברים?

אצל אברהם אבינו, קודם מתן תורה, הוא עצמו לא רכב כלל על החמור, החמור רק סייע לו בכך שהוביל עבורו את החפצים שזקק להם. ובפנימיות העניינים: החומריות והגשמיות (החמור), לא פעלה התרוממות והתעלות באברהם אבינו, מאחר והיא עצמה לא הזדככה כלל. אמת אמנם שהגשמיות

סייעה לעבודת ה', אך לא היה אז את ענין ה"רכיבה" – האפשרות להגיע להישגים יותר נעלים על ידי הגשמיות, מאחר ולא חל שום בירור בגשמיות.

לעומת זאת אצל משה רבינו, שבזמנו נפעל העניין של מתן-תורה, מאחר והגשמיות עצמה נזדככה ונעשתה כלי לאור הקדושה, על כן נפעלה התעלות גם באדם עצמו, "רכיבה".

ברם, משה רבינו עצמו לא רכב על החמור. ומשמעות הדבר בפנימיות: אמנם כיום, לאחר מתן תורה, נעשית עליה באדם עצמו ע"י זיכוך הגשמיות והגוף, אך עליה זו היננה אך ורק בחלקים הטפלים שלו, "אשתו ובניו" – שעל אף שנקראים חלק ממנו, בודאי שאין לומר שהם נחשבים חלק ממנו "כמותו ממש"... העליה נעשית איפוא בדרגות הנמוכות יותר בנפש האדם, אך ב"אדם עצמו" – בדרגות הנעלות יותר בנשמה, שם לא נעשית עליה על ידי החומריות.

מתי תהיה ה"רכיבה" בשלימותה, מתי תיעשה עליה גם בדרגות הפנימיות ביותר בנפש האדם על ידי קיום המצוות? דבר זה יהיה לעתיד לבוא, אצל המשיח, עליו נאמר שהוא עצמו ירכב על החמור: "עני ורוכב על חמור".

הסבר הדברים:

המבואר לעיל בענין עליית הנשמה על ידי הגוף, הוא דוקא לגבי הדרגות הנמוכות של הנשמה – שלגביהן, דרגא זו אליה ניתן להגיע באמצעות הגוף – היא באמת עליה. לעומת זאת, כאשר מדובר על שורש הנשמה, הרי היא נעלית לגמרי מכל זה. הדרגא אליה ניתן להגיע על ידי הגוף "קטנה עליה", היא נמצאת מלכתחילה הרבה מעבר ולמעלה מכך. ניקח לדוגמא את המשל מהרכיבה הגשמית: האדם זקוק לחמור בכדי להגיע למקום רחוק שאליו הוא לא מסוגל להגיע בכוחות עצמו, אך אילו הוא נמצא מלכתחילה באותו מקום, שוב אין הוא זקוק כלל לעזרת החמור.

– וכאותו מטפס-הרים מנוסה, שלאחר מאמצים מרובים הצליח להעפיל להר גבוה ותלול במיוחד, וכאשר סוף סוף הציב את רגליו על פסגת ההר – גילה לתדהמתו ילד קטן ניצב ומחייך לעומתו! כששאל את הילד: הכיצד הצלחת לעשות את מה שרבים וטובים נכשלו בו, ורק אני לאחר נסיון רב הצלחתי לעשות במאמצים רבים? – ענה הילד בחיך: אני נולדתי כאן...

כמו כן – הנשמה, "נולדה" במקום נעלה במיוחד, ואיננה זקוקה כלל לעזרתו של הגוף כדי להגיע לשם. זאת הסיבה שהעליה הגדולה הנפעלת על ידי הגוף משפיעה אך ורק על

הדרגות הנמוכות של הנשמה, אך לא על עיקר הנשמה.

מה ישתנה בימות המשיח?

מבואר במקומות רבים, כי שורשו של הגוף, נעלה אף יותר משורשה של הנשמה. כפי שהוא למטה, הגוף נמוך מהנשמה; אך לעתיד לבוא יתגלה שורשו הנעלה של הגוף, שהוא למעלה מעלה מהנשמה. זו הסיבה שלעתיד לבוא, העליה הגדולה של הגוף תפעל אפילו על עצמותה ומהותה של הנשמה, שכן אז יתגלה כי דרגתו הגבוהה של הגוף נחשבת אפילו כלפיהן לעליה גדולה.

ומעתה מובן מדוע ב"רכיבה של לעתיד לבוא", רכיבתו של המשיח, נאמר כי הוא עצמו ירכב על החמור, מאחר ואז אכן ה"רכיבה" – העליה הנעשית על ידי בירור הגוף, תיעשה אף באדם עצמו – עצם ושורש הנשמה.

על פי כל האמור לעיל, מובן פשר מאמר חז"ל: "זכו – עם ענני שמיא, לא זכו – עני ורוכב על חמור":

"זכו", עבודה הנעשית אך ורק בעניינים זכים ורוחניים, אך בלי להתעסק בבירור הגוף והעולם, על אף שהיא ממשיכה מלמעלה אור נעלה – "ענני שמיא" – אינה דומה לאור הנפעל על ידי העבודה באופן של "לא זכו", עבודה בעניינים גשמיים בלתי מוזכרים, אשר העבודה לזככם ולבררם ממשיכה אור נעלה יותר, אור כזה אותו הנשמה לא יכולה להמשיך בכוחות עצמה, כי אם רק בעזרת ה"רכיבה" על הגוף – "עני ורוכב על חמור".

כל האמור לעיל מתייחס למהותה של ה"רכיבה" וה"חמור" – חומר הגוף, ועליית הנשמה הנעשית על ידו, אך עדיין יש לבאר: מדוע דוקא עני, מדוע לא עשיר ורוכב על חמור למשל?

הרמז בזה הוא בנוגע להרגשתו של משיח, אשר יתאחדו בו שתי הקצוות: שלימות המלכות, ויחד עם זאת – עוונה וביטול. כלומר, אף על פי שדרגתו של משיח היא נעלית מאד, "ירום ונישא וגבה מאוד", אך יחד עם זאת לא יהיה בו שמץ של גאווה, מבחינת תחושתו האישית יהיה הוא: עני ורוכב על חמור.

ובמהרה נזכה לגאולה השלימה בשני האופנים: "ארו עם ענני שמיא" – כפשוטו, ו"עני ורוכב על חמור" – כפירושו הפנימי.

[מעובד ע"פ לקו"ש ח"א פ' וישלח,

ומהתוועדויות תשמ"ב ח"ג עמ' 16-18. לכללות העניין ראה לקו"ש ח"א פ' שמות באופן אחר [קצת]

מה השאלה

כתב וחד: דוד מלמד

סכסוך האומנים

300

ש"ח

ובכן, מספר חלקים מהחידה פתורים נכון, אך נשארו חלקים רבים נוספים שטרם נפתרו או שנפתרו שלא לדעת כותב החידה.

הפרס אם כן מטפס השבוע לערך של 300 ש"ח בקניית ספרי חסידות, תרומת ר' יצחק כהן, מנכ"ל הוצאת ספרים "ופרצת", כפר חב"ד.

תשובות ניתן לשלוח לפקס שמספרו: 960-7289 (3-972)

אנו ממתינים לתשובותיכם.

בהצלחה!

אם אומן מקניט את עמיתו

האחד קמצן והשני מבולבל

אל תיבהל, אל תירא

כי בקטנות תראה שררה!

בביתם פורסמה שמועה

הכל בשבילך;

אותם זה מטריד

כדאי שתמצא בזה סימן לעתיד

קוראים יקרים!

כבר שבועיים מאז יצאנו בחידה חדשה - "סכסוך האומנים". הופתענו לקבל במשך הזמן הקצר את "מבול" הפתרונות, חלקם יפים אולם אינם נכונים ובחלקם יש תשובות חלקיות, כשאחת מהן נביא בהמשך כרמזו לשבוע הבא.

אנו חוזרים ומבקשים כי הפתרונות המגיעים אלינו צריכים להיות מושלמים, כאשר כל מילה בכתב החידה מפוענחת וברורה, ולא לצטט קטעי מדרשים או שיחות שונות של הרבי.

וכך מנסה הת' שניאור זלמן פרידמן מקאנארסי בברוקלין לפתור:

אם אומן מקניט את עמיתו - מלך מתגרה במלך אחר

האחד קמצן - הכוונה על מלך פרס הידועים בקמצנותם

והשני מבולבל - שהמלכים הערביים ידועים כמבולבלים

אל תיבהל אל תירא - בני אל תתייראו

כי בקטנות תראה שררה - ????

בביתם פורסמה שמועה - ואומר להם

הכל בשבילך - כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם.

אותם זה מטריד - מפני מה אתם מתייראים, אל תהיו ככל האומות שמתרעשים ומתבהלים

כדאי שתמצא בזה סימן לעתיד - ולא כגאולה הראשונה, כי הגאולה הראשונה היה לכם צער ושעבוד מלכויות לאחר מכן, אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה.

מוצאי שבת פרשת תולדות

מיד לאחר ההבדלה הוקרנה הקלטת השבועית משיחת הרבי מה"מ, כנהוג בכל מוצאי שבת, זאת על מנת להתחיל את השבוע ברגל ימין. הפעם נראתה התוועדות ט' בכסלו תשמ"ט והצפייה בה הייתה בדממה מוחלטת עד שנדמה היה כאילו אנו רואים את הרבי יושב ומתוועד איתנו. בסיומה של ההתוועדות הזו הוקרן קטע מעידודו של הרבי את שירת "יחי אדונונו", כשכל הצופים מצטרפים לשירה ומתפללים לרגע הגדול בו נוכל לראות את הרבי בהתגלותו לעיני בשר.

הפילפול העיוני השבועי הנמסר בזאל הקטן מפי אחד התמימים נמסר השבוע על-ידי ה' **נחמיה בלומינג**, שהתפלפל בנושא מיגו ומודה במקצת. השיעור, שהיה בנוי לתפארת, זכה להקשבה מלאה ולהשתתפותם הערה של התמימים.

על בימת ההתוועדויות בזאל הגדול התקיימה התוועדות של כל תלמידי הישיבה עם המשפיע הרב **מיכאל גולומב** לכבוד יום הולדתו לאיוש"ט.

בין שלל דבריו שריתקו את התמימים היה הקישור בין שלושת הדברים שקרו בה' בכסלו: פטירתו של המהרש"א, יום הנישואין של הרבי היצמח צדק' בשנת תקס"ג ויום ההוצאה לאור – בהוראת הרבי מה"מ – את הספר 'דרך אמונה' (של המקובל רבי מאיר בן גבאי) בשנת תשמ"ח, שלושה ימים לאחר שהוחזרו הספרים. לכאורה נראה שאין בין הדברים הנ"ל שום קשר הנראה לעין, אלא שהרב גולומב הסביר שעניינו של המהרש"א היה לחבר את הנגלה של התורה עם הנסתה שבה, כפי שרואים בחיבור "חידושי אגדות" שלו. זו הרי הייתה גם דרכו של הרבי הצי"צ בלימודו, כפי שרואים בספריו, והדבר מתקשר לעניין החתונה, שגם בה יש קשר בין עניינה בדרך בדרך הנגלה דתורה לעניינה הרוחני, בחיבור בין כנסת ישראל והקב"ה. כעת קישר זאת עם הספר 'דרך אמונה' (להנ"ל) המופיע בדא"ח בספר 'דרך אמונה' של הצי"צ.

יום ראשון, ו' כסלו

כידוע, כל מי שמגיע ל-770 ונכנס לזאל הגדול מתרשם מארון הקודש הגדול והמפואר הבנוי מלאכת מחשבת אומנותית מעץ בעל שלוש גוונים. גולת הכותרת של הארון הם העיטורים שמעליו ובראשם שתי כתרי תורה מרהיבים, בבחינת זיה א-לי ואנוהו. מטבע הדברים, שיני

הזמן עשו את שלהם ונגסו בצבעם של הקישוטים היפים שעל הארון. אי לזאת החליטו כמה תמימים שנדבה רוחם לחזור ולשוות לעיטורים את יופיים האמיתי ולחדש את מראם האצילי. בהדרכתו של הגבאי הרב **שניאור זלמן ליפסקר** צבעו והבריכו את הקישוטים והכתרים והחזירו להם את זוהרם, כיאה להיכל הקודש בבית-הכנסת של הרבי מה"מ.

באחת מפינות הזאל הגדול ניצב היום דוכן למגבית החרום שמטרתה לממן את מסע הפרסום של מטה שלימות הארץ בצפת, המפרסם בכל רחבי ארץ-הקודש את דברי הרבי מה"מ בנוגע לאיסור מסירת שטחים ואפילו שלא לדבר על-כך, שכן הדיבור על החזרת שטחים מחזיק את השונאים ופוגע בבטחון. על הדוכן נתלו שלטים שהפצירו בציבור להתגייס ולתרום למטרה חשובה זו. בנוסף לכך פורסם מכתבו של הבד"צ דקראון-הייסט הקורא לתמוך במגבית.

יום שני, ז' כסלו

מאז ומתמיד היה 770 בית שהכל מצאו בו כתובת, כפי שהרבי התבטא כמה וכמה פעמים שזהו בית תלפיות – שכל פיות נשואים אליו. גם היום, למרות ההעלם והסתה הגדול בו אנו שרויים תקופה כה ארוכה, ממשיך הבית הגדול והקדוש הזה למשוך אליו מבקרים מכל קצוות תבל. היום הגיע ל-770 סגן ראש עיריית קרית-גת, מר **יעקב פחימה**, השוהה בארה"ב בביקור פרטי לרגל שמחה משפחתית ולדבריו הרגיש שאינו יכול שלא לבקר בביתו של הרבי מליובאוויטש.

כשכולו אחוז התרגשות נכנסו מר פחימה ופמליתו ליזאלי הגדול, ולהפתעתו פגש בחורים שהיו מוכרים לו. התברר שבחורים אלו, שלמדו בישיבה בקרית-גת, נהגו לצאת למבצעים מידי יום שישי במרכז המסחרי של העיר השוכן ליד בית העירייה, וכשהיה מר פחימה עובר לידם היה נענה לבקשתם ומניח תפילין בדוכן שלהם. כעת נהנה מאוד לראות שהבחורים שלמדו בישיבה שבעירו ממשיכים את לימודיהם בחצרו של הרבי.

השיעור השבועי בליקוטי שיחות' ע"י התמימים בוגרי ישיבות צפת וחיפה נערך השבוע בהרגשה של התרוממות הרוח. הסיבה לכך היא שהיום מלאה שנה ליסוד ישיבת חב"ד בחיפה על ידי מניין וחיצי של תמימים שכולם נמצאים עכשיו ב-770 בשנת ה'קבוצה'. מובן שבנוסף להרגשה הטובה הוסיף הדבר ודירבן את

תחנון, אם בגלל החתנים הרבים הבאים להתפלל בתוך ימי השבע ברכות שלהם במנין של הרבי מה"מ, ואם בגלל – כמו החל מתפילת מנחה של היום שהיא ערב חג הגאולה יו"ד כסלו.

לאחר התפילה הודיע הגבאי הרב **מנחם נחום גרליצקי** שהערב תערך התועדות מרכזית לכבוד יום ההולדת וההילולא, שתשולב בסיום הלכות מלווה ולווה בהרמבי"ם כפי תקנתו הקדושה של הרבי מה"מ. בסיום דבריו ביקש – כמידי יום ביומו – מהציבור לומר את פרקי התהילים שהרבנים תקנו לומר בקשר עם המצב בארץ הקודש. הערב נערכו מספר התועדויות לכבוד יום גאולתו של אדמו"ר האמצעי. בכלל יתפארת זקנים' התועד עם התמימים שלמדו בישיבת חב"ד בצפת הרב **יעקב לנצי"ר**, מנהל מכון 'נחייג ונשמעי' ברחובות. מכון זה מביא לידיעת הציבור הרחב את תורתו של הרבי בשיחותיו ומזכה יהודים לכתוב לרבי ולהישע מצרותיהם ובעיותיהם באמצעות ה'אגרות-קודש' בטלפון. הרב לנצי"ר סיפר על המופתים שחווה במהלך עבודתו במכון, ובנוסף לכך סיפר סיפור אישי מדהים שקרה לבתו הקטנה בזכות מענה הרבי ב'אגרות-קודש'.

יום חמישי, יום הבהיר יו"ד כסלו

היום הבהיר נותן את אותותיו בבית חיינו. תלמידי התמימים שמים ביום זה דגש רב על לימוד החסידות בשופי ובאופן דרחובות הנהר, מתאים לדרכו של בעל יום הגאולה, אדמו"ר האמצעי, וכחוראתו של הרבי בענין זה.

בשעות הערב המוקדמות יצאו תלמידי התמימים לארגן התוועדויות בבתי-הכנסיות בשכונת בורו-פארק הסמוכה, לפי הוראת הרבי מה"מ לארגן התוועדויות בכל מקום ומקום. בהתוועדויות האלו משוחחים על דרכו ושיטתו של הרבי בעל יום הגאולה וכמובן גם ובעיקר על העניין שהזמן גרמא – בשורת הגאולה. בכלל, מי שקצת מסתובב בבורו-פארק יודע שכיום אין צורך להציג בפני השומעים את הנושא הזה. עוד לפני שאתה פותח את הפה הם כבר מסמנים לך שאתה יכול לומר בהתחלה את מה שאתה מתכוון לומר בסוף...

התוועדויות הקטנות בבורו-פארק חוברות להתוועדויות

התמימים לשמור על הסדרים וללמוד בשקידה והתמדה, לפחות כפי שהיה אז, בזמן פתיחת הישיבה בחיפה, ויותר.

לאחר לימוד השיחה הפך השיעור להתוועדות עם הרב **שמעון שעאר** מרחובות והרב **מנחם מענדל פרידמן**, מנהל בית חב"ד באור-יהודה ומראשי המטה להבאת דברי הרבי בענייני שלמות הארץ לידיעת הציבור הרחב.

יום שלישי, ח' כסלו

המושג 'לחיות עם משיח' ב-770 הינו, מחוץ למשמעות העמוקה של המילים הללו, חלק מחיי היומיום. כך לדוגמא ניתן לראות בשיעורים היומיים של לימוד ענייני גאולה ומשיח: בכל יום ישנם ארבעה שיעורים כאלה, החל מהשיעור הנמסר מיד בתום סדר חסידות בבוקר ועד לשיעורים שלפני ואחרי סדר חסידות בערב. דומה כי השיעור העיקרי והבולט מכל השיעורים הוא זה המתקיים מיד לאחר תפילת מנחה במניינו של הרבי ונמשך זמן רב יותר.

במהלך היום חודשה ונצבעה הדלת הראשית של 770 (המובילה לחדרו של הרבי

ולזאל הקטן) ביוזמתו הברוכה של ועד בדק הבית ובראשו המשגיח הרב **יצחק שפרינגר**, שזימן לצורך כך בעלי מלאכה המתמחים בעבודות מעין אלו.

הערב, לרגל יום ההולדת וההסתלקות של הרבי האמצעי, התוועד המשגיח הרב **יקותיאל מנחם ראפ** עם התמימים שלמדו בבני ברק. בין היתר סיפר על פגישות שאירגן בין הרבי מה"מ ובין אישים בכירים במערכות השלטוניות והביטחוניות, וחזר על האזהרות הברורות והנוקבות שהרבי אמר להם, שלא יהינו למסור שטחים או אפילו לדבר על מתן סמכויות לשונאי ישראל אפילו רק בנושאים אזרחיים.

יום רביעי, ט' כסלו

לאחר התפילה התקיימה בצידו המזרחי של בית-הכנסת אמירת "לחיים" לכבוד התחלת הנחת תפילין של נער שהגיע במיוחד מצרפת על מנת לזכות ולהניח תפילין פעם ראשונה בחייו במנין של הרבי. הוריו של הנער הינם מקורבים של שלוחי הרבי בצרפת והבחור חזר על מאמר חסידות כבקי ורגיל.

אגב, ברובם המכריע של התפילות שנערכו השבוע לא אמרו

הגדולות שנערכות בהמשך הלילה ב-770 ובבתי השכונה הסמוכים, התוועדויות הנמשכות עד אור הבוקר...

שבת פרשת ויצא, י"ב כסלו

לאחר קבלת שבת ותפילת ערבית במניין כ"ק אד"ש מה"מ התקיים כמידי שבוע בתקופת החורף סדר חסידות. בסיומו נערך סדר ניגונים כשבסופם חזר אחד התמימים מאמר חסידות בעל-פה. בקריאת-התורה של שחרית עלו לתורה במניינו של הרבי שבעה חתנים, אך מכיוון שמספר החתנים היה גדול ממספר העליות, התקיימה לאחר התפילה קריאה מיוחדת של מנחה, לטובת החתנים שלא עלו לתורה במנין של תפילת שחרית. לפני הכנסת הספר תורה לארון הקודש, חזר הרב לוי גרליק בטוב טעם על שיחת קודש של כ"ק אד"ש מה"מ, במילים ברורות ובשפה צחה ובהירה. יהי רצון שתיתך ומיד נראה את הרבי שליט"א מוליקנו קוממיות לארצנו, ונכריז לפנינו: "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד"!

יום שישי, י"א כסלו

לקראת שבת כבר מתחילים לראות את ניצני האורחים שבאים לימים הבהירים של חודש כסלו בבית חיינו. חגיגות הנישואין הרבות הנערכות בחודש זה מהוות גורם מתאים לנצל את ההזדמנות להיות בימים בהירים אלו ב-770. לקראת שבת יצאה לאור חוברת נוספת של 'קובץ הערות התמימים ואנ"ש' - בית משיח 770. המערכת המנוהלת על ידי התמימים קיבלה השנה התרעננות מיוחדת והקובץ החל לצאת בקביעות מידי שבועיים, בהשתתפות כותבים רבים מאנ"ש והתמימים מהעולם כולו.

מלכות דוד **היום שלישי**

בית המדרש הגבוה
מרכז חינוך

סניף ת"א: 03-9600999
סניף חיפה: 03-9600804

כפר תב"ד - 770 - בית חיינו

בנינו עינינו על לימוד תורת התמידות
טעונת של המשיח

למען אור התשובה - גילוי עצמות אין סוף

נשים יקרות, תבני נאצות להשתתף

בהזדמנות זו ישישי של הגובה

בהשתתפות רבנים ומשפיעים
שנתקיים איהו עם שלישי, ביום כפול: שבת ראש חודש שבת
ששעה 20:00 - 21:00 בבית המדרש המרכזי (בן משה) כפר תב"ד

• ישיבת מלכות דוד • ישיבת חינוך • ישיבת חינוך
• סניף חיפה • ישיבת חינוך • ישיבת חינוך

קרי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

יום תנחומין

בבוא רב משתתפים אנו
בצעד של יריד נעדינו
פעיל נמרץ בעודו במבצע הק
של הרבי מה"מ בעירנו כפר סבא

אברהם שני חדר

על מסדת אבן

היה"צ חרחה ר' ניסים חדר רל
ששימש כרב בכפר סבא
ושאלתים אנו את תנחומינו
לכל המשפחה כולה
ומכה כולנו לקיום היציב

דוקינו ורננו שדכני עמרי והוא בתוכם
בגאולה האצלתית והשלימה בקרב ממש

מסדת חב"ד כפר סבא
מחללי בית חכמות
מרכז חב"ד ליהודאזיטש
בן שפירא - כפר סבא

מר אליקים העצני, מראשי מועצת יש"ע וקרית ארבע
משוחח על המצב בעקבות אינתיפאדת אל-אקצא והקדמת הבחירות:

"אני צופה שאם נתניהו יהיה בשלטון נצטרך לדאוג להפלתו כעבור חצי שנה"...

מר אליקים העצני מביע דעה ברורה ונחושה אודות המצב השורר כעת: "כבר כשנחתם הסכם אוסלו התרעתי כי זוהי חתימה על מלחמה כוללת". על התפטרות ברק: "כן יאבדו כל אויבך" ... על עליית מפלגות הימין: "אין לי שום אימון בהם. אם מישו מהם יעלה נצטרך להפיל אותו מיד" ... ● בראיון מורחב ומרתק מנתח מר אליקים העצני את המצב המדיני הבטחוני, הוא משרטט את מטרות ערפאת מול אי-המטרות של ישראל, ומה אפשר לעשות כדי להחזיר את המדינה לשפיות. במצב הנוכחי בהחלט מרתק להאזין לדבריו הנוקבים והחד-משמעיים אודות המתרחש.

ראיון: שי גפן

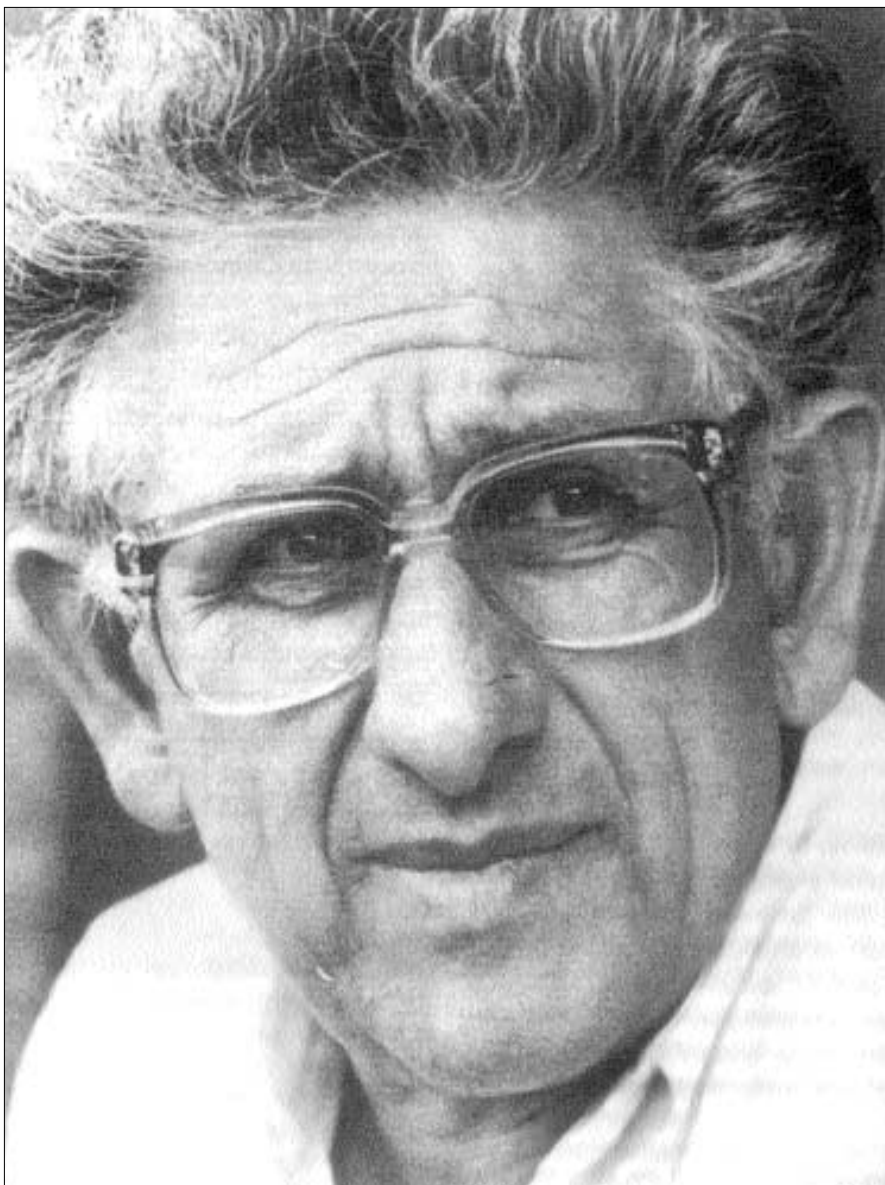
● ביום שישי האחרון אירע פיגוע קשה בו נהרגו אשה ונהג בדרך מבית חגי שבדרום הר חברון בזרם לקרית ארבע. אירוע זה הוא חלק מארועי אינתיפאדת אל-אקצא הנמשכים למעלה מחודשיים וחצי, מה אתה אומר על המצב, קולך כמעט ולא נשמע?

התבטאתי, ואני מביע את דעותי בעיתונים שונים. צריך להבין את סדר המדיניות הממשלתית. בהתחלה הם דברו על תגובות לאחר מכן דיברו על צה"ל שיעבור

● מדוע?

מפני שאם אתה שולח מסר לאויב ואומר לו אני הולך להפציץ אותך בשעה פלונית במקום פלוני ותצא משם, ולאחר מכן נפלטת תשדורת מהטייס שאמר כי אפשר לירות לעבר המטרה לאחר שראה את האיש האחרון יוצא. או שירו צרור לעבר שדה פתוח, וגם הטילים ששלחו היו ללא חומר נפץ... כל זה נובע כתוצאה מהשיגעון האידאולוגי שלהם סביב ה"שלום" המדומה ומנע מהם להגיב במכה של ממש.

מתגובות למתקפה. ברק נתן אולטימטום של 48 שעות ולאחר מכן אמר שערפאת אינו פרטנר. אתמול בנאום שלו בו הודיע על התפטרותו, הוא אמר שיש חלקים ברשות הפלשתינית שלא זנחו את האלימות. ואני שואל איזה חלקים אינם רוצים טרור?... כבר בשלב הראשון של אינתיפאדת אל אקצא היו האינסטינקטים שלהם תחת הלם, ונסדקה הקליפה האידאולוגית שלהם סביב ה"שלום", אבל התגובות שהם הגיבו היו מזויפות ושקריות.

כך היה גם לאחר הפיצוץ בחדרה, כאשר כולם ציפו שכעת תגיע המכה הגדולה ועכשיו בוודאי הממשלה תתעשת. אלא שאז הגיע המהפך הפוליטי באופן תמוה ואנשים לא שמו לב כי כל תגובה לא היתה – וזאת כי התקשורת בידיהם.

● מה קרה?

אחרי חדרה נגמר עידן התגובות, הסתיימה "היוזמה וההתקפיות", במרכאות. צריך להבין מה קורה פה, לפלשתינים יש כבר 300 הרוגים. ערפאת התעייף. האמת היא שהפלשתינים הם לא עם של 'שאהידים' שאוהבים למות. פשוט לקחו ילדים מבתי הספר, שלחו אותם בקידמת המהומות כדי שימותו ילדים וכך להשיג את האפקט התעמולתי של הריגת ילדים. את זה הם חיפשו כל הזמן. ישמעאל צריך להראות לעשיו ילדים הרוגים כדי להסית נגד היהודים. כל ההיסטוריה הנוצרית בנויה על כך שהיהודים הורגים כביכול ילדים לצרכיהם. זה מצטלצל נהדר ונקלט יוצא מהכלל... בכל זאת, הרוב המכריע של הערבים לא רוצים שילדיהם ימותו.

דבר נוסף: הפלשתינים החליטו לפתוח באש יותר נקודתית במטרה לראות יותר הרוגים יהודים רח"ל, וכך למוטט את ההתנחלויות. הם רוצים לראות הרבה הרוגים יהודים וזה גם מה שמסביר את העליה בכמות הרוגים. אחד מרבי-המרצחים ברגותי אמר בשבוע שעבר כי הם בדרך לניצחון. הוא התבטא כי הם הצליחו באינתיפאדה הזאת להרוג יותר יהודים מאשר בשנה אחת בלבנון. הם דרשו במשא ומתן פינוי התנחלויות וכשלא קיבלו את זה בשטח, החליטו להרוג כמה שיותר מתנחלים וחיילים ולפנות את כל ההתנחלויות.

● ראש הממשלה הרי הודיע כי מדובר

בפחדנות של מחבלים...

חבל להתייחס לדבריו של ברק. סר צלו. אגב, לידיעתך, הם יורים בנשק שקבלו מאתנו ובכדורים שקבלו מאתנו. אני הלכתי לבדוק אם כדאי לקנות שכפ"ץ, ואז אמרו לי שהשכפ"ץ לא ממגן נגד הכדורים של הפלשתינים כי אלו כדורים חודרי שריון. ואלו הם הכדורים שאנחנו מכרנו להם מדובר בטירוף ציני שטעון אשפוז.

● לאן מועדות פניהם של הערבים.

דברת על שינוי התפיסה?

הערבים הולכים עכשיו בשיטה זולה אך יעילה, מהירה וקפדנית. תמורת כמה כדורים של מרצחים, אולי מאה מאתיים כדורים, הם

אליקים העצני – כרטיס ביקור

במשך מספר שנים כיהן כח"כ מטעם סיעת "התחיה". מיד לאחר הסכמי אוסלו הקים את מטה המאבק לביטול תוכנית האוטונומיה. העצני גם קרא לא להשמע להוראות הצבא שיוור לפנות מתיישבים יהודים – קריאה שעוררה זעם רב בקרב השמאל והיו אף שקראו להעמידו למשפט.

מבכירי ישי"ע זה עשרות בשנים. במשך השנים נאבק בתקיפות בתוכניות הנסיגה. הוא נחשב לאחד שמבטא בבהירות בנחישות את עמדות אנשי מחנה ארץ ישראל השלימה. במצבנו הנוכחי בהחלט יש טעם להאזין לדבריו הנוקבים וחד המשמעיים אודות המתרחש.

מכניסים את הצבא למגננה שעולה מיליארדים, וזאת כיוון שצה"ל לא מוכן לתקוף אלא עובד בקונספציה הגנתית. הדבר הגיע לידי בזיון כאשר הצבא שמתיימר להגן על אזרחים ממונע רק ברכבים משוריינים. המילה הזאת "משוריינים" לא נעימה להם

והם קוראים לזה בנמצאות "רכב ממוגן ירי". האזרחים לעומתם נוסעים כל הזמן ברכבים חשופים – כלומר צה"ל הוא צבא הגנה לחייליו ולא לאזרחים.

רק היום החליטו אנשי בקעת הירדן שלא לשלוח עוד את הילדים לבתי הספר כיוון שהאוטובוסים לא ממוגנים, ואילו מנכ"לית משרד החינוך החליטה לא לשלוח עוד את המורים לשם אלא ברכב ממוגן.

אנחנו נכנסים למגננה שהיא דרך בטוחה לאבדון. את זה ראינו בהיסטוריה במשך השנים: הצלבנים רצו שקט ובחרו בשיטת המגננה. היו גוננו על עצמם במבצרים והמדיניות הזאת הביאה אותם לעזוב את הארץ כיוון שהם לא יכלו לשלוט בדרכים. הצרפתים גם הם הפסידו את המלחמה במלחמת העולם השנייה כיוון שרצו שקט ומשום כך לא הגיבו לנוכח ההתקפות אליהם. כך היה גם בבזיון לבנון; רצינו שם שקט וגמגמו כל הזמן. אותו תהליך מגיע כעת ליהודה ושומרון – אגב, מפליא הדבר שמי שהיה המפקד בזרת לבנון בזמן הנסיגה המבישה, בני גנץ, הוא כיום המפקד על יהודה ושומרון...

● לאחרונה הרי זיברו על לבנוניזציה של יש"ע...

אכן המצב זהה מכל הכיוונים. הדרג המדיני שובר את הצבא לרסיסים; הורסים ומפצלים את הצבא. שני חיילים כאן שלשה שם וכולם ממוגנים. הם לא מתאמנים ורק לומדים כיצד להתמקן. יש בצבא רוח של התפוררות ותבוסתנות מוחלטת. הפוליטיקאים מורים מה מותר ומה אסור – בעיקר אסור. אפילו אם אתה רואה פלשתיני חמוש בנשק ולבוש מדים מתקרב אליך בצורה מאיימת אסור לך לירות עליו. אם הוא לבוש אזרחי – גם אסור לך לירות, עד שהוא מתחיל לירות עליך. כמו כן אסור לך להכנס לתוך שטח ש גם אם יורים עליך, כי זה איזור "קדוש" – למרות שעל פי החוק הבינלאומי שטח של מדינה אחרת שתוקפים אותו מתוכו מותר לך להכנס אליו.

צריך להבין שעצם התמשכות העסק הזה – המצב נכנס לדינמיקה שאי אפשר לעצור אותה; אי אפשר יהיה לעצור את ההמונים בדמשק, ברבת עמון ובשאר המדינות. זה יכניס את כל העולם הערבי למערבולת שהממשלות לא יעמדו בפניה ואותן ממשלות יפתחו נגדנו במלחמת חרמה כלל ערבית.

● יש חשש למלחמה כוללת?

האיש שמארגן את המלחמה הזאת – ערפאת, הולך ממדינה למדינה ומסית את

לפעמים מתקשרים אלי מהשגרירות האמריקאית כדי לשמוע את דעתי.

התקשרו אלי לפני שבועיים

ושאלו מה אני אומר.

אמרתי להם שכעת ברק

נופל בגלל ארץ ישראל.

נתניהו נפל בגלל ארץ

ישראל, פרס נפל בגלל ארץ

ישראל, ולדאבוננו גם רבין

נרצח בגלל ארץ ישראל

האומה הערבית. הוא מארגן ומממן את ערביי ישראל שהם מהווים סכנה יותר מכל ערביי יש"ע. אם התהליך הזה יימשך, בלתי ניתן יהיה לעצור אותו. והשאלה המתבקשת היא: למה לא עוצרים את ערפאת כעת? למה לא פוגעים בו? לערפאת יש כבר שלשה תקדימים בהם הוכיח את יכולתו להרוס שלטון. בשנת 70 הוא היה בממלכה האשמית וכמעט הרס אותה אלא שחוסיון התעשת ברגע האחרון וזרק אותה. הוא ברח ללבנון ומאז שהגיע ללבנון הוא החרים אותה. בפעם ראשונה הוא ברח מלבנון על ידי שרון במלחמת שלום הגליל, ובפעם השנייה על ידי אסאד, שגם הוא הבין כי ערפאת הוא סכנה בשבילו.

זהו תקדים שערפאת הרס שני מדינות וכעת אותו דבר הוא עושה לנו. הוא מתסיס את ערביי ישראל ואת כל יש"ע. למה לא הולכים לעזה להוציא אותו מהבונקר?!

אהוד יערי, פרשן בכיר ברשות השידור הציע לתת לערפאת לרדת מהעץ ולגמור את הסיפור בשקט. את זה אומר פרשן בכיר שמכיר היטב את העובדות. לא צריך התקפה צבאית כדי לכבוש חלק מעזה ולסלק משם את ערפאת. צריך לפזר את כל אנשי הרשות הפלשתינית ולסלק אותם מכאן. ניתן להשתמש בביטויים של כל "חכמי אוסלו", כולל רבין וביילין, שאמרו מפורשות כי אם הפלשתינים ישתמשו בנשק שנתנו להם נגדנו, אנחנו ניכנס ונכבוש הכל מחדש. יש לעשות כעצתם.

יש החלטה מודעת של השלטונות לשמור על האויב, לכנות אותו "שותף" ולהכיר בו ככזה. תתאר לך שכתבו את הספר הלבן על ערפאת ומעללי אבל את הפרק המשמעותי על הגניבות והשחיתויות שלו, גנזו. ברק עצמו

התבטא ואמר שאם אנשים היו יודעים באמת את השחיתויות של ערפאת – הוא לא יוכל להמשיך איתו את המשא ומתן.

● למה לא שומעים את הימין אומר

את זה?

הבה ונשמע מה אומר מר שרון, הבר-פלוגתא של ברק: "אנחנו צריכים להכות אותם יותר חזק כדי שהם יבקשו לשבת ליד השולחן המשא ומתן..." – צריך לזכור כי השולחן הוא אותו שולחן, והמשא ומתן הוא אותו משא ומתן, והתוצאות הן אותן תוצאות. לערבים יש מטרת מלחמה ומטרת ניצחון – וזה אנחנו. לעומתם אנחנו לא יודעים שיש אויב ויש מטרת ניצחון. לא מזמן שאלו את הרמטכ"ל האם ערפאת אויב והוא ענה בשלילה. (במרירות) מי שרצח את רינה דיובסקי הוא לא אויב? מי שרצח את עשרות האנשים בחודשיים האחרונים הוא לא אויב?!

אנחנו לא יודעים מהי מטרת המלחמה. השר בן עמי מסביר שכדי להפחית את האלימות יש לשבת ליד שולחן המשא ומתן. זה גם מה שמסבירים המסבירנים שלנו בעולם. יש מצב בו אנחנו נלחמים מלחמה ואומרים לחייל שהאיש עם הנשק ממול הוא לא אויב!...

● אז אולי תגדיר לנו אתה, מה היה

צריך להיות?

לקבוע שיש אויב והוא ערפאת והרשות הפלשתינית, ומטרת המלחמה היא לגרש אותם מכאן, ומטרת הניצחון היא להביא רגיעה לארץ ותושביה.

● מדוע לדעתך ישראל לא רוצה לחסל

את ערפאת?

לפני שבועיים כתב רון בן ישי פרשן צבאי בכיר, שלצה"ל יש הנחיות מדיניות שלא לנקוט צעדים צבאיים העלולים למוטט את הממשל של ערפאת, כיוון שאז לא יהיה לפלשתינים שלטון מרכזי וממילא יהיו כנופיות שמתחרות זו בזו, ומצב כזה "לא בא בחשבון" – כדבריו. למה "זה לא בא בחשבון" הוא לא הסביר – אבל אני אומר לך: כי אז לא יהיה להם למי למכור את ארץ ישראל. הם למעשה הודו שאוסלו הגיע לקצו באופן מוחלט. נגמר להם החלום והם לא רוצים להקיץ מהחלום הזה כי אין להם חזון אחר. חלומם של השמאל הישראלי זה מדינה פלשתינית. פירוק ההתנחלויות – זוהי משאת נפשם, השנאה נגד הדתיים והמתנחלים היא אידיאולוגיה.

השמאל חזק מאד בשנאה. הם בנויים על שנאה מימים ימימה. זה סוג של שנאה

עצמית. ברגע שהם יילחמו בערפאת וברשות הפלשתינית ויזרקו אותם מהארץ – כל החלום של מכירת ארץ ישראל ייגזז להם. לשמאל יש גם חשבון דמוגרפי. הציבור הלאומי שכולל את החרדים, הדתיים, הכיפות הסרוגות וכן את בני עדות המזרח שרובם משתייכים פוליטית למחנה הלאומי – גודל מבחירות לבחירות והם הגיעו למסקנה שהם יצליחו לשבור את הימין רק אם ישברו להם את חוט השדרה – היא ארץ ישראל! הכדורים של המחבלים שאמורים לגרום לעזיבת ההתנחלויות, משחקים לידי השמאל, והם צריכים פרטנר כדי לתת לו מדינה נקייה מיהודים. הסקר האחרון של גאלופ נותן למחנה הימין בבחירות לכנסת 67 מנדטים, זו הסיבה שחבריו של ברק למפלגה הכריחו אותו ללכת לבחירות רק על ראשות הממשלה ולא לפזר את הכנסת.

● לפני שנה וחצי דברת בראיון על כך שכיום אין ברירה וצריך לדאוג שהממשלות תהיינה חלשות כדי שלא יוכלו להחזיר שטחים. החזון שלך מתממש?

לפעמים מתקשרים אלי מהשגרירות האמריקאית כדי לשמוע את דעתי. התקשרו אלי לפני שבועיים ושאלו מה אני אומר. אמרתי להם שכעת ברק נופל בגלל ארץ ישראל. נתניהו נפל בגלל ארץ ישראל (הסכם וואי), פרס נפל בגלל ארץ ישראל, ולדאבונו גם רבין נרצח בגלל ארץ ישראל. כמו כן הפלנו את שמיר בגלל ועידת מדריד, ואפילו בגין נפל בגלל ארץ ישראל. אמרתי לאנשי השגרירות האמריקאיים "אתם נוהגים בערפאת כפורצלן עדין שנדמה כשביר, אם כן כדאי שתחילו להתייחס לישראל כפורצלן עדין. כל מי שנוגע בו נשבר..."

● ואם נתניהו יעלה לשלטון – יהיה טוב יותר?

אם נתניהו לא יצליח להכנס למשחק הפוליטי זה טוב ליהודים, כי הוא ישיג על שרון מבחון. כשחכ"י הליכוד מחוץ לשלטון הם מאד ימניים. אין כמותם. אני צופה שאם נתניהו יהיה בשלטון נצטרך לדאוג להפלתו כעבור חצי שנה...

● אם כך, זה שנתניהו נפל הועיל לעם ישראל?

בוודאי. נתניהו היה חייב ליפול. לו נתניהו היה עושה את מה שברק עושה היום, לא היתה התנגדות כלל בקרב הציבור. הוא היה מבצע את מדיניותו ביתר קלות. אני אומר זאת בצער רב ובכאב עצור: נתניהו שיתק את כל מחנה הימין וגרם להתפוררות הימין!

זו רק היתה תזכורת...

● אתה אומר שכל ממשלה שתקום תלך פחות או יותר על המשך השיחות עם המחבלים, אם כן יש לנו סיכוי להמשיך בשפיות?

שלא תהיה לנו שום אשליה, אם לא נתעורר מהר אנחנו ניגמר כאן. יישארו כמה קהילות יהודיות בעולם, אבל מה שיתרחש כאן זה נורא ואיום. אנחנו לא נוכל לשרוד כאן. אלו דברים חמורים אבל נכוחים.

● ● ●

היו שיצאו נגד הסיסמא שטבעה מועצת יש"ע "תנו לצה"ל לנצח" – מה האמת בסיסמא זאת?

צה"ל יכול לנצח אבל הואיל ונצחון פירושו חיסול האויב – הרי הם לא רוצים זאת. כל נצחון פירושו שלאחר הניצחון מעצבים את המדיניות לפי הניצחון. אם במלחמת השחרור הערבים היו מנצחים – הפתרון המדיני שלהם היה שאין כאן מדינה יהודית. ברגע שאנחנו ניצחנו אז הפתרון המדיני הוא שתהיה כאן מדינה יהודית. השמאל מצליח לטמטם גם את מחנה הימין ומנסה לשגע עם פתרון מדיני. אם היינו נורמלים היינו מפרשים את הניצחון בחיסול האויב – אבל הם לא רוצים לחסל את האויב כי מטרתם הברורה היא לתת להם מדינה פלשתינית. לדאבוני צה"ל לא רוצה לנצח.

● האם נראה לך שישנו כאן את כיוון המחשבה, ואם כן, מתי?

ייתי ולא אחמיניה [המצב יבוא ושלא אהיה שם]. ההיסטוריה אומרת שאומות שינו כיוון רק בעקבות קטסטרופה. עם איננו משנה כיוון באופן דרסטי רק אם יש קטסטרופה, והקטסטרופה כאן תהיה בדמות מלחמה כוללת עם ארצות ערב. ברגע שנחתם הסכם אוסלו אמרתי כעת נחתמה המלחמה הכוללת הבאה עם ארצות ערב. ואכן מאז רק הולך ומתברר שצדקתי. לזה קוראים "מורשת רבין"... זו משנתם של פושעי אוסלו כמו ביילין פרס ושות'.

● אפשר לעצור את ההתדרדרות?

אני לא רוצה לייאש אבל לדעתי אי אפשר לעצור את זה. אם היו מסלקים את ערפאת והצמרת הפלשתינית ברגע שהחלו מהומות – המצב היה שונה. צריך להבין שערפאת מגלם בגופו ובאישיותו את בעיית הפליטים שפירושה חיסולה הפיזי של מדינת ישראל וחסול הישוב היהודי בארץ ישראל.

● ● ●

● חודשיים וחצי משתוללת כאן

אינתיפאדה, וגם בימין לא מתעוררים. מדוע? האם משום שלא מבינים את הנקודה המרכזית של הארועים?

לימין מעולם לא הייתה חשיבה עצמאית. תמיד נגררנו אחרי השמאל והתביישנו להגיד מה באמת אנחנו חושבים. זה התחיל עם בגין וממשיך עד היום. הימין עושה את כל הטעויות האפשריות.

● אתמול בערב צה"ל היה "גיבור" עליכם, הוא הצליח לפנות את המתנחלים מהבית הנטוש של הערבים באזור קרית ארבע...

במערכה הזאת דווקא ניצחנו. כל הזמן זרמו אנשים למקום. צה"ל רדף אחרינו בהרים, בלילה ובחושך, עד שנאלצו להכריז על שטח צבאי סגור. אני צעקתי ברמקול כי רינה דידובסקי נמצאת בקבר ואנחנו רוצים להיות בלילה הזה בכלא. בעקבות זאת צה"ל נאלץ לקבל את הדרישות שלנו, לקיים בירור נגד האיש במנהל האזרחי שאחראי לכך שהבית הזה נבנה למרות שהוא שטח מדינה.

דבר נוסף: הבית נשאר בשטח צבאי סגור והוא לא יחזור עוד לערבים. דבר שלישי: השטחים שבמורדות קרית ארבע נכנסו לרשות המוניציפלית של קרית ארבע והערבים לא יוכלו עוד להשתלט על המקום כפי שהם מנסים כל הזמן.

● אמש, כאשר ברק התפטר הוא דיבר על פיניו התנחלויות...

נו, ובמועצת יש"ע אמרו אתמול "ברוך שפטרנו"... אני אומר על התפטרות ברק "כן יאבדו כל אויבך"...

● איך מועצת יש"ע מתפקדת במצב הנוכחי?

מועצת יש"ע מתפקדת יפה מאד. מאז קעמפ דויד ארגנו הפגנות גדולות מאד ואילו הליכוד לא יכול היה לארגן הפגנות. מועצת יש"ע מארגנת את ההפגנות והליכוד מביא את הנואמים. התפקוד של המועצה בתקופה האחרונה היה בהחלט ראוי לשבח.

● לסיכום?

אם הערבים קוראים לאינתיפאדה הזאת "מלחמת העצמאות" – כדאי שנדע שזו גם מלחמת העצמאות שלנו. הם רוצים לשחור את מלחמת השחרור שלנו עד הסוף – ולא כדאי שנשלה את עצמנו שמבחינתנו זה דבר זניח. וניצחון שלהם פירושו שלא יהיו כאן עוד יהודים ר"ל, וניצחון שלנו פירושו שהם יפלו וערפאת יסולק מכאן. כן יאבדו כל אויבך ה'.

תאריך ומקורו (ד)

הימים בהם אמר הרבי קדיש אחר משפחתו

רשימה זו נדפסת בקשר עם יו"ד-י"ט כסלו, ימי היארצייט של הרב שמואל בן הרב ברוך שניאור ז"ל וזוגתו הרבנית מרים גיטל בת הרב מאיר שלמה הלוי (ינובסקי) ז"ל – שניאורסאהן, דודו ודודתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו, אשר ציין את מועד פטירתם באמירת קדיש

מאת שמואל קראוס

בקשר ליו"ד כסלו וי"ט כסלו [לצדם רשם אד"ש שמות דודו ודודתו, בראשון "שמואל" ובשני "גיטל"], אשר לא ברור באם אלה הם ימי היארצייט, או רק קביעות – אך לא הוזכר שלגבי כ"ד תשרי כתב אד"ש שהוא "יום היארצייט דאמי זקנתי רחל הי"ד..." [יספר השיחות תשי"ג ע' 63; צילום כתי"ק ביתולדות לוי יצחקי ח"א ע' 67].

ביתולדות לוי יצחקי לא הועתק שבלוח תשי"ז מופיע רישום גם לצד התאריך כי אב [ולפי הרישום בבית משיח: "אאמו"ר ני"ע"] ואילו על הציון שליד התאריך כ"ה אלול נכתב: "אי אפשר לפענח את השם. אך לפי ההשערה, מדובר אודות זקנתו הרבנית זעלדא רחל, אמו של רבי לוי יצחק ני"ע" – אך ראה כאן בגיליון 119 ע' 44 שבלוח הנייל לא מופיע כיום השם השייך לתאריך זה, כיוון שקטע הדף שעליו נרשם נקרע וחסר לגמרי,

הקשר של ר' דובער ליום זה התפרסם לראשונה ב'בית משיח' גיליון 51 ע' 8-9, שם ניתן צילום מ"לוח לשנת תשי"ז" שעליו רשם אד"ש ציוני יארצייט ממשפחתו, כאשר ליד כ"ד תשרי רשם: "בערל". בהערה שנכתבה שם בין חצאי-אריח נוסף: "כעבור שנים, בשיחת כ"ד תשרי תש"נ, גילה כ"ק שאומר קדיש ביום זה גם עבור זקנתו הרבנית מרת רחל הי"ד... אפשר ותאריכי מותם לא נודעו במדויק ונקבעו שניהם – לסיבה – ליום זה".

רק אח"כ (ראה שם גיליון 66 ע' 56) התפרסמה מהדורה הנייל של 'יתולדות לוי יצחקי', בה הועתק מלוח הנייל, ובהערה שם נכתב שהרמ"א שיי זליגסון שאל את אד"ש בזמנו "אודות יום היארצייט" של ר' דובער ונענה שלעת-עתה לא ידוע¹.

בהמשך ההערה נכתב שם: "הוא הדין

המקור הראשון

זה כבר כמה פעמים שצינתי כאן לשיבושים הנופלים במנהגי ותאריכי חב"ד המתפרסמים בגיליונות 'התקשרות', כאלו שכבר העירו עליהם ותיקנום ב'בית משיח', ואעשה זאת שוב:

בגיליון שכו ע' 20 צויין יום כ"ד תשרי הן כיארצייט הרבנית רחל הי"ד, אם אמו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו, והן כיארצייט אחיו הווי"ח דובער הי"ד. כמקור צויין הספר 'אוצר מנהגי חב"ד' ובהערה נוסף: "לעניין היארצייט של ר' דובער, כתב בס' 'תולדות לוי יצחק', מהדורת תשנ"ה, ח"ב ע' 441, שכנראה זהו יום שנקבע ע"י הרבי ולא יום היארצייט ממש".

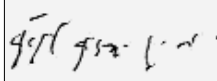
על כך יש לחזור ולהעיר (דבר שכבר נעשה כאן בגיליון 63 ע' 22):

1. המדובר ברישום ההוספות עבור הקדמת 'היום יום', שהוכנסו אל אד"ש להגהה – עם רישום השאלות הבאות:

לע"ע לא ידוע לנו:

- 1) יום הולדתו של הר"ר דובער הי"ד?
- 2) לאיזה יום נקבע היארצייט שלו?
- 3) יום הולדתו של הר"ר ישראל ארי' לייב ז"ל?

לע"ע לא ידוע לנו:

- 1) יום הולדתו של הר"ר דובער הי"ד?
- 2) לאיזה יום נקבע היארצייט שלו?
- 3) יום הולדתו של הר"ר ישראל ארי' לייב ז"ל?

ובמענה רשם אד"ש (בהמשך לשורה המסומנת במס' 1): אין ידוע לע"ע. מאחר והשאלה לא הייתה מתי יום היארצייט, אלא למתי נקבע, הרי שגם השואל ידע שהתאריך המדויק לא ידוע, ומכאן שגם מענה אד"ש לא נסב על השאלה "לאיזה יום נקבע", שעל זה לא ענה אד"ש, שכן אינו נוגע לראשי-פרקים מתולדותיו (ואם תמצוי לומר, אפשר שלא היה ידוע בוודאות מתי קבע הרלי"צ את היארצייט אחר בנו – ראה להלן). אגב, בעניין תאריכי הולדתם: ב"פנת דבר" ליקונטרס י"ג אייר תנש"א נרשם שהריא"ל "נולד ג' (?) סיון תרס"ט", ואילו בהקדמת 'היום יום' מהדורת תשנ"ג ואילך נדפס ש"נולד ביום ט"ו (?) סיון בשנת תרס"ט", וכך, בהשמטת סימן השאלה, בראשי פרקים מתולדותיו ביקובץ י"ג אייר ארבעים שנה ע' 7, אך לאחרונה התברר – מיומן זקנו הרבי"ש הנדפס בבית משיח' גיליון 214, תשנ"ט, ע' 22 – שנולד קודם חג השבועות תרס"ו. לפי זה ניתן לדעת שהר"ד, בנו האמצעי של הרלי"צ, נולד בין השנים תרס"ג-ה. לתולדות הר"ד יש להוסיף את שכתב הר"א שיי קפלון ביקובץ הערות התמימים ואנ"ש מוריסטאון, גיליון תרל, תשמ"ח, ע' 19: "שמעתי פעם שבבחרתו (בילדותו) היה אצל אדני"ע [מהורש"ב] משך זמן, וחיבבו אדני"ע וקירבו מאוד. ויש לברר אמיתות שמועה זו".

מפני התמיהות הללו נראה שיש לומר:

מאחר והרישום נעשה על לוח של שנת תשי"ז, וכידוע שבאמצע שנה ההיא נסע אדי"ש מארה"ב לצרפת בכדי לפגוש את אמו – שיצאה מבריה"מ שנתיים וחצי אחר הסתלקות בעלה, בדרכה אל בנה שבארה"ב – מסתבר שבתקופה זו, אחרי 19 שנה שלא התראו, בירר אצלה תאריכי היארצייט של בני המשפחה שנעדרו בתקופה שהוא כבר לא היה ברוסיה, מתרפ"ח ואילך, ורשם זאת על לוח.

לכל לראש וודאי שמע ממנה גם בנידון התאריך המדויק של הסתלקות אביו ני"ע, שכן בתחילה לא היה תאריך זה ברור אצלו, כדלהלן:

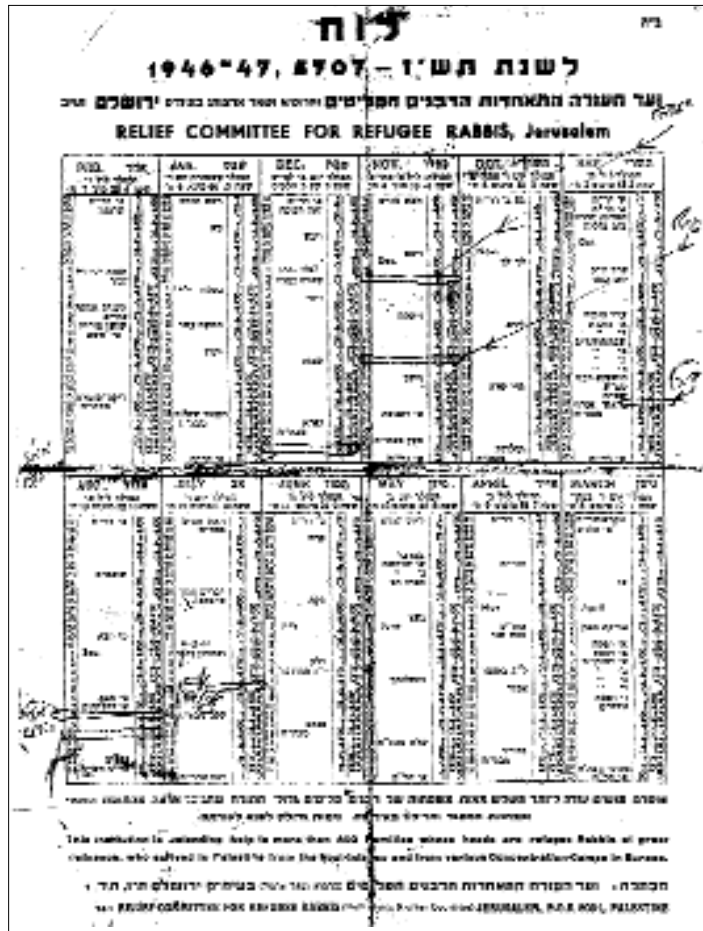
התאריך המדויק להסתלקות הרלי"צ ני"ע

תחילה שיער אדי"ש שיום הפטירה היה ב"שבת, כ"ג מנחם אב". כך נדפס במאמר הנדפס בתשי"ד ביקובץ

ליובאוויטשי² (ובסוגריים נוסף שם: "דער יום הפטירה איז ניט גאנץ זיכער [=אינו ודאי לגמרי]), וכך עולה גם מאיגרת שכתב בכ"ג טבת תשי"ה: "אולי אוכל לברר בדיוק יום פטירת אאמו"ר הכ"מ, אבל לע"ע לא עלתה בידי – הטלגרם נשלחה משם ביום יב אוגוסט הוא כג מנ"א" (אגרות-קודש' ב ע"כ; צילום ביתולדות לוי יצחקי ג ע" 77).

ואף שדומה ובתוך השנה קיבל ידיעה ברורה יותר, כמצויין בראש איגרת כ"א מנ"א תשי"ה שהוא "מחרת היא"צ של אבא מארי" (שם ע" מב),

אדי"ש. בשנת תשל"ב נדפס תרגום הרשימה ע"י הרב ד"ר צבי הרבני בספר "יקאטרינוסלאב דפרופטורובסקי" ע" 118, עם הוספות קלות בין חצאי-אריח – שהמתרגם כותב, בע" 119, שנוספו בכתיב אדי"ש ששלח אליו את הרשימה [בשנת תשי"ג, ראה 'אגרות-קודש' כרך ז ע" 107] – ושם: "נפטר בשבת, [כ] מנחם-אב", וצריך להיות: "נפטר [ביום רביעי, כ] מנחם-אב".

תאריכי היארצייט שבירר הרבי אצל אמו הרבנית חנה ע"ה בשנת תש"ז: "בערל" – כ"ד תשרי. "שמואל" – ו' כסלו. "גיטל" – י"ט כסלו. "אא"ז הרב"ש" – כ"ט טבת. "אאמו"ר ני"ע" – כ' אב. "אא"ז הרמ"ש" – כ"ג אלול. [...] – כ"ה אלול [=לפי ההשערה היה רשום כאן: "א"ז רחל", ורישום זה ושליד כ"ד תשרי הם "משנה ראשונה"]

הדברים לידיעת אדי"ש חיווה דעתו שעדיף היה לקבוע את היארצייט ליום א' דסליחות, שקביעותו בימי החודש משתנה, אך מכיוון שכבר נקבע מועד הורה לו שלא לשנותו (כל זה הובא ברשימתי שבגיליון 55 ע" 21). לפי זה צריך ביאור – להנחה הנ"ל שכ"ד תשרי הוא יום לא ברור שרק נקבע ליארצייט – מדוע לא נקבע ליום א' דסליחות שקביעותו משתנה?

(ה) האם לא היה ידוע תאריך פטירתה של זקנתו הרבנית זעלדא רחל שניאורסאהן ע"ה? למה הוא לא נרשם?

ועוד ראה בנסמן שם שאח"כ התגלה מכתב מבנה ר' שמואל ני"ע המציין את תאריך פטירתה ביום כ"ג אדר (אשר אינו מוזכר בלוח הנ"ל).

מתי ולמה נרשמו ציוני היארצייט?

מאחר ועדיין איננו יודעים מיהו זה שיום היארצייט שלו בכ"ה אלול, שכידוע נהג אדי"ש לומר בו קדיש, אמרתי לכתוב הנראה לעניות דעתי ובדרך השערה בלבד:

ובהקדמת כמה דברים שבהשקפה ראשונה נראים כתמוהים:

(א) מדוע לא ציין אדי"ש על הלוח מתשי"ז שכ"ד תשרי הוא גם יארצייט זקנתו הרבנית רחל ינובסקי הי"ד? (וראה 'אגרות-קודש' כרך ב ע" שז שבאדר שני תשי"ח קראו בת על שמה על-פי הצעת אדי"ש).

(ב) מדוע בשיחת כ"ד תשרי תשי"ז לא ציין שהוא גם הנקבע ליארצייט אחיו הי"ד? (ג) לכאורה מתאים היה לקבוע יארצייט נפרד לאח

ולסתבא ולא לקבעם באותו יום – כפי שכתב בשו"ת 'מנחת יצחק' חלק א סימן פג לגבי מי שאינו יודע יום מיתת אביו ואמו, מלבד כשיש רגלים לדבר שמתו ביום אחד.

(ד) יש לכאורה מקום להשוות את הידיעה על קביעות היארצייט לנספים בשו"ת לידיעה דומה בה חיווה אדי"ש דעתו: על הרשי"פ זלמנוב ומשפחתו הי"ד הייתה ידיעה שנשלחו להשמדה בח"י או י"ט אלול תשי"ב, ובשנת תשי"ז עדיין התלבט בנם, הרב שמואל ע"ה, לאיזה יום לקבוע את היארצייט. לבסוף קבע את כ"ב אלול ואחר-כך סיפר שכשהגיעו

2. שנה ראשונה חוברת רביעית, תמוז-אלול תשי"ז, ע" 62, חזר ונדפס בתשליל בסוף ספרי ילקוטי לוי יצחקי ובהערה נרשם: "והוא של כ"ק אדמו"ר (מהור"י) ני"ע, אלא שרצה בעילום שמו", וראה 'בית משיח' גיליון 60 ע" 21 שם ציינתי שותף הרשימה הוכן ע"י הרב שמואל זלמנוב ע"ה, עורך 'קובץ ליובאוויטשי', שהכניסה אל אדני – וכתב: "הנני שולח זה לכ"ק אדמו"ר שליט"א טרם שהראיתי להרמ"ש שיי" – שהוסף ותיקן בה. ההערה המוסגרת, 'נדער יום הפטירה... (זיכער)", ככל הנראה נוספה קודם ההדפסה ע"י

— הרי שבאיגרת מ"בין כסא לעשור, תשי"ז" כותב שיעד היום לא עלתה בידי לקבל ידיעות ע"ד . . . ויום היא"צ" (שם עי קעה) ושוב המשיך לברר באיגרת כ"ז תמוז אותה שנה — אף לאחר הפגישה עם אמו בחודש אדר — כשביקש "להודיעני עוה"פ יום פטירת אאמו"ר בדיוק. אם הוא כ' מנ"א (9 אוגוסט) לפני שקיעת החמה או לאחר כך. ואולי יש לברר אצל יעקב יוסף ראסקין וכו' שהי' אז שם" (שם עי רי).

בנו של הנ"ל, הרב מ"מ שיי, סיפר (יכפר חבי"ד 628, כי מנ"א תשנ"ד, עי 25. יתולדות לוי יצחקי ג עי 768): "הרבי לא ידע כמה שנים אם זה הי' בכ"י או בכ"א מנחם אב. רק מאבי נודע לו בבירור שזה היה בכ"ף מנחם אב, על ידי בירור במכתב אל הרב"י."

ובספר ימי מלך' הובא בקשר לזה (כרך ב, תנשי"א, עי 850 הערה 57): "לגופו של ענין מציין נכדו הרה"ת ר' יהושע שיי מונדשיין כי רי"י רסקין זכר כי הדבר היה בכ"ף מנ"א לפני שקיעת החמה, משום שעוד הספיקו להדליק נרות."

הערה זו לא ברור לי טיבה, שהרי כ' מנ"א של שנת תשי"ד חל ביום רביעי ומה טעם שלא ידליקו נרות אם הוא אחר השקיעה?³

ואולי לכן לא הובאה הערה זו ב"תולדות לוי יצחק", וראה שם בעי 758 על אחר ההסתלקות בשמו של הרי"י רסקין: "לפני שקיעת החמה יצאה נשמתו בטהרה. כעבור

איזה זמן הדליקו המנורה של נפט", ומקורו ברשימה שכתב הנ"ל בשנת תשמ"ב (נדפסה ביכפר חבי"ד שם עי 24). "ביום כ' מנחם אב, לפני שקיעת החמה, יצאה נשמתו . . . אחרי זמן מה הדליקו ה"לאמפ" של נפט, כי לא היה שם חשמל" — ומובן שמכאן הוכיח שההסתלקות הייתה טרם היה צורך בתאורה.

לאידך, ברשימה קודמת שכתב הרי"י רסקין, בשנת תשי"מ (נדפסה ביכפר חבי"ד עי 7-8, 20), הוא מספר: "וכשהגיע כ' מנחם אב יצאה נשמתו", משמע שההסתלקות הייתה כשכנס יום זה, ולא קרוב לצאתו.⁴

לאחרונה התפרסם מקור נוסף שבהשקפה ראשונה נראה מתאים דווקא לרשימת תשי"מ של הנ"ל:

זמן קצר אחרי שהגיע לארה"ב רשמה הרבנית חנה את זיכרונותיה. הזיכרונות הועתקו במכונת כתיבה, שוכפלו, ונשלחו לקרובים בלבד.⁵ חלקים רבים עובדו ותורגמו לעברית ונדפסו בתשמי"ז בספר 'אם מישאלי ואילו בלשונם המקורית, באידיש, נדפסו הזיכרונות רק בתשנ"ג בקונטרס ד של יצדי"ק למל"ד". וכך, נדפס שם בעי 7-246: "פארנאכט, איז איהם געווארען זעהר ניט גוט . . . ער איז נפטר געווארען ביינאכט [=לפנות ערב הוא הרגיש מאוד לא טוב . . . הוא נפטר בלילה]."

המעניין הוא, שקטע זה רשמה הרבנית בשנת תש"ט (קודם לכן, בעי 213, הזכירה

את י"ד כסלו תשי"ט"), ואף שהיא מספרת שבעת ההסתלקות עצמה היא לא הייתה נוכחת, שכן בדיוק אז שכבה לנוח לחצי שעה, מכל מקום, לכאורה ברור מדבריה שידעה שהפטירה הייתה בלילה.

מאחר וגם לדעתה ברור שהיא רציית היה בכ' מנ"א, שהרי כך רשמה בזיכרונותיה (עי 209): "תש"ח, כ"ח מנ"א, איז געווארען מיט אכט טעג צוריק 4 יאהר אז ער איז ניטא [=לפני 8 ימים היו 4 שנים שהוא איננו]", וכפי שרשם אד"ש — ככל הנראה לפי דבריה — בלוח תשי"ז, נותר רק לנסות לומר שאולי לפי זיכרונה הייתה ההסתלקות בין שלישי לרביעי, וספקו של אד"ש היה אולי הייתה לפני שקיעת החמה ובוים י"ט מנ"א⁶,

— אך יש לדחות אפשרות זו:

א משום שמאיגרת אד"ש, בה הוזכר הספק "אם הוא כ' מנ"א (9 אוגוסט) לפני שקיעת החמה או לאחר כך", משמע שהתאריך 9 באוגוסט הוא ודאי.

ב גם הרי"א מייזל ע"ה, שסיפר על הלילה האחרון של הרלי"צ, העיד שהיה "ביום השלישי בערב, בלילה השייכת ליום הרביעי . . . למחרת ביום הרביעי . . . הורע מצבו . . ." (יתולדות לוי יצחקי מהדורת תשל"ז עי 243; תשנ"ה עי 757).

ג ועיקר: בזיכרונותיה מספרת הרבנית⁷ ששלושה ימים קודם הסתלקותו ביקש בעלה

איבערמאכען דעם קשר, דאס איז געווען 3 טאג פאר די הסתלקות. יעקב יוסף איז געקומען האט דאס איבערגמאכט און ער האט נאך געדאווענט אין זיי 3 טאג. דעם לעצטען אינדערפרי האט ער ניט אויפגעהערט צו זאגען, מען האט געזעהן אז ער מאכט מיט די ליפען. די תפילין, האט מען איהם אבער שוין ניט אנגעטאהן. ער האט דאן שרעקליך געליטען [=הוא התפלל כל יום במיטה כרגיל. את התפילין הניחו לו. כאשר ראשו נעשה צנום ורצועות התפילין של ראש לא החזיקו, אמר לי לשלוח לקרוא לרי יעקב יוסף, שיבוא ויעשה שוב את הקשר. זה היה 3 ימים לפני ההסתלקות. יעקב יוסף הגיע ועשה זאת והוא עוד התפלל בהם 3 ימים. בביקור האחרון הוא לא פסק מלמלמל, ראו שפתינו נעות. את התפילין לא הניחו לו יותר. הוא סבל באופן איום].

במאמר המוסגר: לא ברור לי לחלוטין מדוע כל הקטע הנ"ל לא מופיע במהדורת תשנ"ה של יתולדות לוי יצחקי. גם קטעים נוספים מזיכרונותיה של הרבנית חנה מקומם לכאורה בספר זה, לדוגמא: בעי 750 (במהדורת תשנ"ה לא ברור שאף סיפור זה הוא מזיכרונות הרבנית) שכאשר היה הרלי"צ רתוק למיטתו פקד עליו הרופא לנשום אוויר צח. לכן יש להוסיף את הקטע בזיכרונות המספר על העזרה שקיבלה הרבנית בטיפול ברלי"צ ואיך לילה אחד אמר לה הרלי"צ: "איך אטעם מיט דער לופט דורך די גראטעס, איך וויל מחבר זיין דעם גוף מיט דער נשמה [=בנשימת האוויר דרך הסורגים רצוני לחבר את הגוף עם הנשמה]". בעי 758 מסופר (אף כאן ללא ציון ברור לזיכרונות הרבנית) על הרופא שהגיע לפני ההסתלקות ורשם לרלי"צ תרופות, שעל כך יש להוסיף את הפרטים הבאים (המשפט המודגש נשמט בהדפסה ביצדי"ק למל"ד): "...רפואות, וועלכע מען האט געוועהליך גלייך געבראכט. איך האב געווען אז עס האלט שוין שלעכט מיט איהם, איך האב אבער געדענקט אז עס וועט נאך נעהמען א טאג אדער מעהר, האב איך איהם געגעבען א פאהר לעפעל אין מויל און ער האט דאס אויסגעטרינקען, פארשטעהענדיג הפנים ווי עס האלט מיט איהם [=...רפואות, אותם כרגיל הוא הקיא. ראיתי שמצבו רע אבל זכרתי שזה ייקח עוד יום או יומיים, נתתי לו כמה כפות בפה והוא שתה הכל, נראה שהבין את מצבו]". חסר גם הקטע המספר על אחר ההסתלקות: "איינער א יונגערמאן, האט מיר פארגעלעגט, איך זאל געהן נעכטיגען ביי דעם שכן און זיך דארט אפרועהן, וועלכעס איך האב אבער ניט געטאהן. עס איז שוין דאן געווען נאך אלעמען, נאר זיי

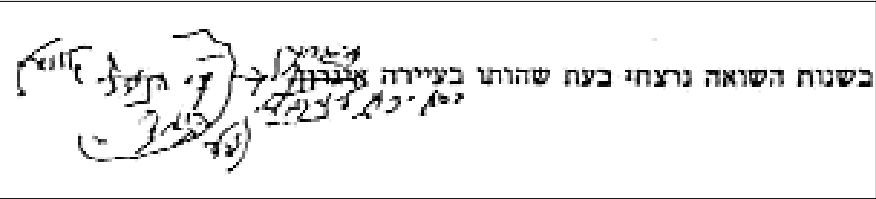
3. הרי"ד אושפאל ע"ה בספרו 'דרכי חסדי' — עי ל, לב — מביא את המנהג להדליק נרות בפני הגוסס ושאר יציאת נשמה כשמורידים המת על הקרקע עממדים נרות דולקים סמוך לראשו, ואינו מזכיר הגבלה של זמן.

4. ברשימה זו לא הזכיר הרי"י רסקין את מנורת הנפט, אלא את הנרות שהודלקו לאחר שהגופה הורדה לארץ (ראה הערה הקודמת). כאן הוא מפרש שהיה נוכח בעצמו בעת ההסתלקות, ואלו דבריו (שמהראוי היה שיובאו ב"תולדות לוי יצחקי"): "הרבנית חנה הלכה לישון מרוב עייפות מספר רגעים לפני ההסתלקות, מיטתה הייתה לצד מערב ומיטתו של הרלי"צ נייע הייתה לצד צפון. הייתה בחדר עם עוד מספר אנשים ודאגנו שלא להעיר את הרבנית. הרבנית ישנה כחצי שעה ובזמן שינתה התפשטה הידיעה על פטירתו של הרלי"צ והרבה אנשים הגיעו לבית לעזור לנו להוריד הגוף הקדוש ממיטתו ולהשכיבו על הרצפה, הדלקנו נרות, וכל הזמן דאגנו שלא להעיר את הרבנית. לאחר כמחצית השעה התעוררה הרבנית משנתה ובראותה את המחזה שתק ולא יספה".

5. כך כותב בתש"ל"ג הרב ד"ר צבי הרכבי בספר 'יקאטרינוסלאב דנפרטרובסקי' עי 119 (וה"א עומד לפרסום ברבים כראוי להם. והעתק מהם מסרתי לגניזה למכון יהדות ומנו באוניברסיטה העברית ירושלים", ועוד שם בעי 4-163). על קשר המכתבים שלו עם הרבנית ראה 'אגרות-קודש' כרך ז עי רז ועי רעט.

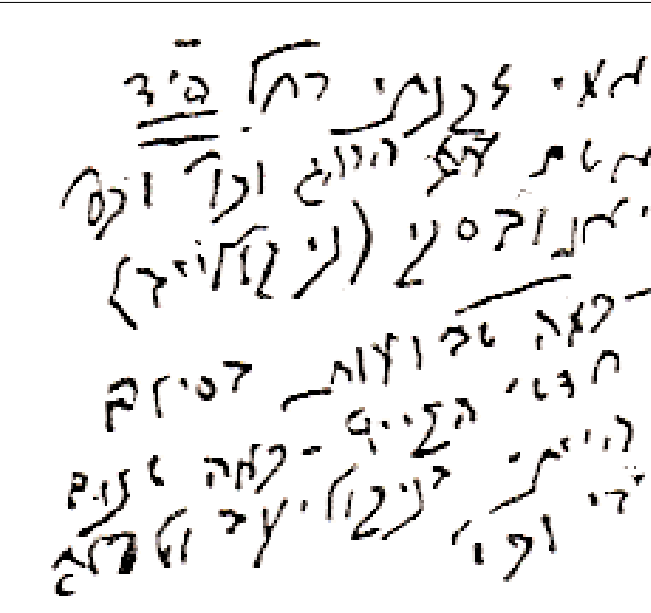
6. בשמו של הרמ"מ שיי רסקין הובא (יכפר חבי"ד הנ"ל, ונעתק ב"תולדות לוי יצחקי" עי 768): "ההלוייה הייתה ביום כ' מנחם אב אחרי הצהרים", וכך הובא בתיאורו של הרא"י דיסקין ז"ל: "ביום כ' מנחם אב . . . נערכה תהלוכת אבל...". (יתולדות לוי יצחקי תשל"ז עי 245; תשנ"ה עי 761 — אף שבסמוך מביא שההלוייה יצאה "בצהרי יום החמישי", שהוא כ"א מנ"א).

7. להלך הנוסח המקורי כפי הנמצא בשכפול (המשפט המודגש כאן), ממנו עיקר הראיה, נשמט בהעתקה שביצדי"ק למל"ד. בהזדמנות זו אציין כי בבדיקה שטחית שערכת נמצאו השמטות גם בקטעים נוספים, מלבד ההשמטות המכוננות שסומנו בנקודות: "ער האט געוועהליך אלע טאג געדאווענט אין בעט. די תפילין האט מען איהם אנגעטאהן. ווען די קאפ איז איהם געווארען דארער און די רצועות פון דעם של ראש האבען זיך ניט געהאלטען, האט ער מיך געהייסען שיקען נאך יעקב יוסף, ער זאל קומען און

למעלה: הגהת הרבי לראשי-פרקים שנוספו בהקדמת 'היום יום' - על אחיו ר' דובער הי"ד

למטה: הערת הרבי לשיחת כ"ד תשרי תש"נ שנאמרה ב"יום היארצייט..."

"משנה ראשונה"

"שנייה"

מכאן אנו עוברים לשני תאריכים נוספים המצויינים בלוח, כיה אלול וכ"ד תשרי, שידוע שגם בהם אמר אד"ש קדיש וגם כאן סביר להניח שהיה זה לפי בקשת אמו: גם זקנתו וגם אחיו נספו בשואה בריחוק מקום מהוריו הגולים, כך שבהחלט קיימת אפשרות שהתאריך המדוייק לא הגיע אליהם. מאחר ובלוח תש"ז נרשם שמו של "בערל" ליד כ"ד תשרי ולא צויין בסמוך לו שמה של הרבנית רחל, ולאידך, בתש"ז הודיע אד"ש רק (ולא "גם", כנכתב בגיליון 51) שיום זה הוא יום היארצייט שלה, מסתבר מאוד להניח שיש כאן "משנה ראשונה" ו"שנייה", היינו,

חנה והרלי"צ (שהר"ש היה אחיו וגייסו) קיבלו בשנת תש"ד ידיעה על פטירתו (ראה גיליון 119 ע' 45), ובאופן רגיל הדיווח על פטירה הוא מדוייק ולא מעורפל, כך שאין כל סיבה לומר שתאריך הנ"ל הינו "רק קביעות" ולא היום המדוייק. כך גם לגבי התאריך י"ט בכסלו הנרשם בלוח לצד שם אחותה, גיטל (אשת הנ"ל. שמה המלא: מרים גיטל, ראה 'אגרות-

קודש' כרך ב ע' ערב, 'בית משיח' גיליון 22 ע' 27), שאף ששנת פטירתה אינה ידועה אך אפשר לדעת שלא הייתה בין הנספים בשואה, שכן באיגרת אד"ש משנת תש"מ מזכיר בין קרוביו הנספים בשואה רק (ההדגשה שלי בתרגום מאנגלית) "סבתא, אח, בני-דודים ואחרים" (צילום המכתב התפרסם לראשונה כעבור עשר שנים בתשורה לאפשרעניש של דובער ש"י גרליק [הוא שעל-פי מענה אד"ש בשבט תנש"א נקרא על-שם אחיו הי"ד] ע' 13, ומשם ביתולדות לוי יצחק' ב ע' 440; 'היכל מנחם' ב ע' ע).

לסיכום, המכנה המשותף לכל השמות הנראים לפנינו בלוח שהם של אישים שנעדרו אחר שאד"ש כבר לא היה עם הוריו.

שתקרא לר"יי רסקין על מנת שיסדר לו את התפילין. הר"יי עשה זאת ובעלה התפלל בהם - בתפילין - עוד שלושה ימים, אבל בבוקר האחרון לחייו סבל ולא הניחו לו. מכאן ברור (כפי שהובא בנוסח המעובד הנדפס ב"אם בישראל' ע' 125) שהבקשה הייתה ביום ראשון ושהבוקר האחרון היה ביום רביעי.

וצריך לומר שברישום זה בשנת תש"ט לא כיוונה הרבנית לרשום את מועד הפטירה המדוייק, רק להסביר מדוע לא נערכה ההלוויה מיד, מפני שהיה לילה והדבר לא התאפשר.

מכנה משותף

מאחר ומדובר רק ברישום פרטים שהיה לאד"ש צורך לבררם, מובן אפוא מדוע לא מופיע בלוח הזה רישום ליד התאריך כ"ג אדר, שכן זקנתו הרבנית זעלדא רחל שניאורסאהן נפטרה שנים רבות קודם תרפ"ח ואד"ש זכר בוודאי מתי נהג אביו ביארצייט אחריה (היא נפטרה בוודאי קודם תרע"ה, שהרי נכדתה הנקראת גם על שמה - המשוררת שינא-זלדה מישקובסקי - נולדה בכ"ז סיוון תרע"ד, ראה 'בית משיח' גיליון 134 ע' 71).

מה-שאינ-כן לגבי בעלה, הלא הוא זקנו הרב ברוך שניאור, הוא נפטר בתקופה מאוחרת יותר, כאשר אד"ש כבר לא היה בבית הוריו ומובן הצורך לברר בתש"ז את התאריך המדוייק של היארצייט (בשנת תרפ"ו עדיין היה הרב"ש בין החיים, ראה גיליון 154 ע' 73, ובכסלו תרפ"ט כבר היה בין המתים, ראה גיליון 206 ע' 39).

גם זקנו הרב מאיר שלמה ינובסקי נפטר בתקופה המאוחרת, בשנת תרצ"ג ('בית חיינו' גיליון 104 ע' 29, ונתאשר במכתב חתנו הרב שמואל שניאורסאהן נ"ע, נסמך ב'בית משיח' 118 ע' 37) ומובן שגם היארצייט שלו נמסר מפי בתו, הרבנית חנה, בשנת תש"ז. אפשר שכבר אז ביקשה את בנה, אד"ש, שיאמר קדיש ביום היארצייט של אביה, וסביר להניח שלפי בקשתה החל לנהוג באמירת קדיש גם אחר אחותה ובעלה:

שמו של ר' שמואל שניאורסאהן נרשם בלוח לצד התאריך ט' כסלו, וידוע שהרבנית

עם הרלי"צ בימי חוליו - והקפדתו "שהקשר של ראש לא יהיה מונח בנומא של העורך, אלא על העצם הבולטת" (השווה למובא ב'אשכבתא דרבי', תשי"ג, ע' 39, ש"כ אדמו"ר מהורש"ב נ"ע "ה"י מדקדק מאד לבחון אם הקשר מונח בדיוק על מקומו", וראה ב'קובץ ליקוטי דינים', קה"ת תשי"א, ע' 11 בשם כ"ק אדמו"ר (מהור"י) נ"ע, שהחלק העליון של הקשר יהיה מעל לגומא והחל התחתון בתוכה) - מתאים למובא לעיל מזיכרונות הרבנית, ולא מובן מדוע לא בא בספר.

פלא נוסף שטרם מצאתי לו הסבר: ב'כפר חב"ד' 628, תשי"ד, ע' 42 ואילך פירסם

האבען דאס געוואלט פון מיר באהאלטען [=אחד האברכים הציע לי שאלך ללון אצל השכן ושם אנוח, אבל זאת לא עשיתי. זה כבר היה אחרי הכל, אלא שהם רצו להסתיר זאת ממני]."

אף לא מובן מדוע הושמט במהדורה זו הקטע (המופיע במהדורת תשל"ז בע' 244) המספר על הקושי בהשגת קרשים לארון, שמקורו בזיכרונות הרבנית, שבמקומו סופר - ללא מקור - שהארון נבנה מארגוני הספרים של הרלי"צ. הקושי הנזכר מופיע גם ברשימת הר"י רסקין מתש"ב, וכדאי להעיר שגם סיפורו שם (וברשימת תשי"מ) על הנחת התפילין

שבלוח תשי"ז נרשם שמה ליד כ"ה אלול – בחלק החסר כיום – ורק כעבור זמן, אולי קצר אפילו, נתברר שהסדר הפוך, היינו, שכ"ד תשרי הוא יארצייט זקנתו וכ"ה אלול הוא יארצייט אחיו, וכדלהלן:

בהקדמת 'היום יום' (במהדורות האחרונות) נרשם – לפי רישום אד"ש (צילום שם ע' 434 מתשורה הנ"ל ע' 2) שאחיו ר' דובער "נרצח בעת שהותו בעיירה איגרען ע"י שלטון הנאצי בסמיכות ליעקאטרינוסלב". ביתולדות לוי יצחקי ע' 442 מובא כי "בשלהי שנת תשי"א כבשו הקלגסים הגרמנים את העיר דנייפרופטרובסק והאזור", ואף שבעי 443 סופר מפי גוי אוקראיני על הרצח: "זה היה בחורף שנת תשי"ב" ("שנת תשי"ב" הוזכרה לראשונה, מפי אותו מקור, ביבית משיחי גיליון 11 ע' 2), הרי שלפי הידוע על דרכם של הנאצים ימ"ש לפגוע תחילה בנמצאים בבתי-רפואה, מסתבר שהשמועה על הרצח האח הייתה סמוך לכיבוש האזור, בשלהי תשי"א.

אפשר, וזו השערת, שהמועד המשוער נודע איכשהו לרלי"צ – בשנת תשי"ב או שמה רק בתשי"ג (על קשר המכתבים שהיה לרלי"צ עם תושבי עירו באותם שנים ראה 'בית משיחי' 181 ע' 8-37) – והוא קבע את היארצייט ליום א' דסליחות, בדיוק מהסיבה שהוזכרה לעיל (בדברי אד"ש לר"ש זלמנוב) שיום זה קביעותו משתנה משנה לשנה ומתאים ליארצייט שאין מועדו ברור. אפשר אבל שהרבנית חנה זכרה שבעלה נהג ביארצייט כמה ימים לאחר היארצייט של אביה (כ"ג אלול) ובשנים הקשות שאחייכ – תשי"ד ה-ו – נקבע אצלה התאריך כ"ה אלול, ותאריך שנקבע אין לשנותו (כנ"ל בדברי אד"ש).

כנראה שבאותה תקופה הגיעה אליהם גם הידיעה על הרצחה של אמה, הרבנית רחל ינובסקי, במועד מאוחר יותר. אפשר שנודע להם המועד המדויק, בכ"ד תשרי, או שמה, וזו שוב השערה, שגם הפעם קבע הרלי"צ ליארצייט יום שקביעותו משתנה, "אסרו חג", השונה בקביעותו לנמצאים בארץ-הקודש או בחו"ל (לא ידוע היכן התגוררה הרבנית רחל קודם שנרצחה. אפשר והידיעה על-כך הגיעה אל הרלי"צ ביחד עם זו שהודיעה על הרצחם של למעלה מ-50 אלף מיהודי עיר רבנותו, בשמיני-עצרת ובשמחת-תורה תשי"ב – ראה מאמרו של הרב ד"ר צבי הרכבי בספר "יקאטרינוסלאב דנפרופטרובסקי ע' 2-91)

מתי החלה אמירת הקדישים?

כבר כתבתי – בגיליון 118 ע' 36 – שטרם התברר מתי החל אד"ש באמירת הקדישים אודות בני משפחת אמו. לאור האמור מסתבר שהחל בכך כבר בשנת תשי"ז, אלא שביומנים משנים הראשונות לנשיאות לא מוזכרת עובדה זו.

ואולי אין להביא ראיה מיומנים אלו, שהרי בחשוון תשי"א פירסם אד"ש את התאריכים בהם נספו גיסו וגיסתו, הרב מנחם מענדל הורנשטיין והרבנית מרת שיינא – הגיסה ביום ב' דראש-השנה והגיס בכ"ה חשוון – ובתאריכים אלו היה אד"ש אומר קדיש, אך ביומנים נמצא לראשונה שאמר קדיש רק ביום ב' דרי"ה תשי"ב⁸ (ראה 'שיחות קודש' כרך ב ע' 428, 432) [התאריכים הם לפי ידיעה שהתקבלה אצלו במנ"א תשי"ט (ראה 'אגרות-קודש' כרך ג ע' קסא, קעג),

וסידר שנהגו בהם כל סדרי היארצייט מבלי שיוודע בבית כ"ק אדמו"ר (מהור"צ) נ"ע (שם ע' קעד) והתעכב הפירסום "מפני צערם של אלו מבני המשפחה שלא ידעו... עד עתה" ('ספר המאמרים ה'תשי"א' ע' 106; צילום ההגהות בימי בראשית' ע' 294)].

יודעי דבר ששהו בשנים ההם ב-770, או אלו שברשותם יומנים מפורטים יותר, מתבקשים לומר את דברם.

הערה לסיום

ברשימה זו הצגתי השערה הנשענת על פרטים ידועים שנאספו מכמה מקורות, אשר בחבירתם יחד ניתן לכאורה לאשש על-פיהם הנחה בסוגיה לא פתורה בתולדות משפחת בית הרב: על מי אמר אד"ש קדיש מידי שנה בתאריך כ"ה אלול.

עם זאת חובה עליי לציין שיש מי שהטיל ספק בהשערת ולדעתו סוגייה זו עדיין נותרה בלתי פתורה. את צירוף הראיות לכאורה, שהבאתי, הוא פותר בהשערות נגדיות בנוסח "ואולי לא?", כמו: ואולי בעת הרישום בתשי"ז לא ידע שזקנתו הרבנית ינובסקי נספתה בשואה? ואולי היו לוחות כאלו גם משנים קודמות, או גם מאוחרות, ורק לא הגיעו אלינו? (לדעתו ברור שבקישורי המכתבים עם הוריו נמסרו לאד"ש תאריכי היארצייט של זקניו הרבי"ש והרמ"ש, כך שלא היה לו צורך לבררם בתשי"ז אצלו אמו, ולאידך, משום-מה היה לו צורך לרשום על לוח תאריכים אלו לזיכרון). ואולי יש סיבה אחרת לפיה לא הוזכר האח בשיחת תשי"ז? והבוחר יבחר.

המצבה הראשונה נחקק שנפטר ב"ב אייר, ומשמם הועתק בנוסח ההקדשה לדפוס שבהוצאות קה"ת, עד שבתש"ל"א הורה אד"ש לתקן. לשלמות העניין אציין את הפעמים הנוספות – לבד התאריכים שהוזכרו ולבד אלו שבהם גם עבר לפני התיבה – בהן אמר קדיש: תפילת שחרית של עשרה בטבת תשל"א (ראה 'זכר חבידי' 696 ע' 23) ותפילת המנחה של כ"א כסלו תשמ"ב (שם 648 ע' 69).

המחבר 'פרק מתוך הספר החדש שעומד לצאת לאור בקרוב' (נמצא במהדורת תשנ"ה ע' 220-207), ושם בע' 45 סיפור מרתק על מעשיו ודבריו של הרלי"צ קודם הסתלקותו – וסיפור זה חסר במהדורת תשנ"ה!

8. בדומה לדבר ראה יומן תשכ"ט הנדפס ב'תשורה' מחתונת בלינוב-שפריצר (ד' תמוז תשנ"ח), בו צוינה (ע' 78) רק אמירת הקדישים בימים כ"ג-כ"ה אלול, אך לא ב"י"ג אייר (ע' 68), יארצייט הריא"ל (נפטר תשי"ב ומאז נהג לומר קדיש מידי שנה. ולהעיר שעל

תן צדקה מתוך כוונה לזירוז הגאולה

גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה (בבא בתרא, י, א)

וויאן

הגנות

מאת א. אברהם

שני מושגים

הקטע הבא מתייחס לשיחה של ר' בערקה עם סבו בסיום התוועדות ש"פ תבוא תשכ"ד.

"אחר ההתוועדות התלווייתי לסבי הרה"ח הרב אברהם פאריז בדרכו לסעוד אצל ידידו הרה"ח הרב יוחנן גורדון. כשהלכנו אמרתי לו כי בשיחות הרבי הבחנתי שהוא – הסבא ר' אברהם – ישב מרותק כמו מדושן עונג בגן עדן העליון... ושאלתי מה הרגשת שם כל-כך גילויים?

והוא ענה: "בכל ההתוועדות חשתי שני מושגים: "ראש בני ישראל" ו"משיח". וכל היאותיותי הם רק כדי להלביש זאת בכלים ולהוריד זאת למטה-מטה ש"יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע וכר"...

החזית החדשה

הקטע השלישי, המעניין ביותר, מתאר התוועדות חסידים באחד מלילות חול המועד סוכות, ובו משתקפת היטב מהותו של ר' אברהם פאריז.

"בין לבין הגיע סבי ר' אברהם פאריז וישב כמצטנף בפינה והקשיב לכל מילה, וכנראה חיכה שיהיה מעט רגיעה, וסבי שידוע שלא חת מאיש ולא בז חי"ו לאיש גם כן, התרומם מ"מחבואו" וכדרכו בכפר-חב"ד בהתוועדותיו בבתי-כנסת כשהקהל מלא וגדוש וגם כאשר מאן-דהוא מדבר אבל לא מכוון לאמיתותו... הוא נעמד על השולחן ונותן צעקה "רעבע", אבל כזה "רעבע" שהכל מוסט מיד לרבי. איש לא יהין לדבר על נושא אחר ואיש לא יהין להשתיק את המשתיק. ואז הוא מתחיל: "די מחשבה דיבור ומעשה איבערגעגעבן צום רעבע. טראכטן וועגן רעבע, רעדן וועגן רעבע און טאָן נאָר פאָרן רעבע. די מחשבה דיבור ומעשה פון די ווייב און די קינדערלאַך צום רעבע, האַדעווען זיי פון קינדווייז-אוף צום רביין. דער רביין זאָל גיזונד זיין איז איבערגעגעבן פאָר אונזער גשמי און רוחני, מעגן מיר עם אַפדיינקען לפחות ווי אַ גוטער פריינט און נאָך מער"...

[=המחשבה דיבור ומעשה צריכים להיות מסורים לרבי. לחשוב אודות רבי, לדבר אודות רבי ולעשות רק עבור הרבי. המחשבה דיבור ומעשה של האשה והילדים צריכים להיות לרבי. לחנכם מקטנותם לרבי. הרבי שיהיה בריא מסור עבור הגשמי והרוחני שלנו, מותר לנו להודות לו לפחות כחבר טוב ויותר מכך...]

"ואז הוא פונה לר' בן-ציון שמטוב: "הער הער בענציה! מיר זיינען שוין אַרויס פון וואַלד. היינט איז נישט קיין פאַרטיזאַנישע פּראַנט.

מהפכן ונכדו

את המאמר הזה נקדיש, כקודמו, לענין ה"מהפכנים" וה"משוגעים" אותם דורש הרבי כדי למלא את תפקיד הדור. גם הפעם קשור העניין לראש-חודש כסלו, אשר בשנה זו מלאו בו "שלושים" לפטירתו של ר' בערקה וולף, מחשובי עסקני חב"ד ושלוחי הרבי באה"ק. ויהיו הדברים הבאים גם לעילוי נשמתו.

ר' בערקה היה ב"קבוצה" בשנת תשכ"ה, ורשם אז יומן מפורט. חלקים גדולים ממנו התפרסמו כבר (גם ב"בית משיח"). אולם כאן ניתן שלושה קטעים בהם הוא מתאר דווקא את סבו, החסיד הידוע ר' אברהם פאריז. אין צורך להכביר מילים כי תיאורו של הרבי במכתבו לשז"ר שהובא כאן בשבוע שעבר, מתאים לו ככוסית למשקה. ואכן "מהפכן" היה במלוא מובן המילה, כשיטה וכאידיאולוגיה, כפי שתראו בקטע הבא.

אם נצליח להרגיזו...

הקטע הראשון מתייחס למה שאירע בסיום חלוקת "כוס של ברכה" במוצאי ראש-השנה, כשהרבי יצא מהזאָל כשהוא מעודד את שירת "כי בשמחה תצאו". וכך ביומן:

"בעברו הבחין (הרבי) בסבי ר' אברהם פאריז שעמד ולא שר, נעמד הרבי לידו והניף ידו לעברו שישיר. וכן פעם נוספת ועוד פעם. סבי ר' אברהם התבלבל לגמרי. הרבי חיין והמשיך ולפתע ר' אברהם החל "מקפץ ומרקד" – הרבי משך במגבעת של ר' אברהם שתכסה את פניו (בסוגריים מפרט כי זו הייתה מגבעת של הרבי הריי"צ שנתנה לו הרבנית נחמה דינה, ואותה לבש בימי חג). היה זה בבחינת "ומשך הכהן והעלהו מעלה מעלה" עד שר' אברהם "יכנס להילוך" והחל, כאמור, לרקוד.

"הרבי" – אמר לי הסבא ר' אברהם פאריז אחרי מה שאירע עמו כשהרבי הוציאו מגדריו לשיר, כאמור – "נשמתו חצובה-חקוקה ממרומי "על רוחו של מלך המשיח", הוא מהפכן, שכן כל המושג של גאולה היא מהפכה – מעל ונגד גדרי הטבע".

"עוד סיפר לי שכאשר יצאו קובצי "הקריאה והקדושה" והרבי – בחיי הרבי הריי"צ יצא עם הסבא לחלק את קבצי וכוזי "לאלתר לתשובה", הרבי אמר לו: "אם נצליח להרגיז את הרחוב – "עולם" מלשון העלם והסתר – סימן שהצלחנו, ואם לאו – סימן שלא".

"והרחוב היהודי האמריקני התקומם. היהודים שהיגרו לארצות-הברית ברחו משנות דיכוי ברוסיה ובאו לחפש את השלוח, וכאן הגיע רבי הדורש ותובע ולא נותן לנוח".

שבוע התוועדות

ובאותו עניין:

בי"ד כסלו תשל"ט, כאשר מלאו חמישים שנה לנישואי הרבי (תרפ"ט–תשל"ט), ערך הרבי התוועדות מיוחדת לרגל היום. זו הייתה הפעם היחידה בה התוועד הרבי ביום חול בתאריך זה, ואף אמר מאמר חסידות דיבור-המתחיל "אשר ברא".

באותה התוועדות הסביר הרבי באריכות את פשר המנהג לציין את יום הנישואין. בין השאר סיפר הרבי, כי בייג אלול תשי"ז, כאשר מלאו חמישים שנה לנישואי הרבי הקודם (תרנ"ז–תשי"ז), ציינו זאת ע"י כך שהכניסו לרבי **בכל יום מימי השבע-ברכות** ספר חדש שהודפס אז ע"י מחלקת קה"ת.

מכאן יש מקור מפורש – לא "הרגש" ולא "שפיץ", **שיחה מפורשת** – אשר את יום החתונה של הרבי צריך לציין לא רק ביום החתונה עצמו, אלא בכל אחד מימי השבע-ברכות. וכשמדברים על "לציין" מדובר קודם כל בהתוועדות חסידיות, שילידו החלטות טובות בהתאם להוראות הרבי ובפרט לזמננו זה.

ובעצם, בהתוועדות צריך לדבר רק על דבר אחד – "וועגן רעבע"!

במנהרת הזמן

ביום י"ד כסלו, נהג תמיד אחד מזקני החסידים לברך את הרבי בשם כל חסידי חב"ד והת' ברחבי תבל. גם אנו נברך את הרבי לכבוד היום, ומכיוון שאין בפינו מילים, נאמר את נוסח הברכה המופיע בפתח-דבר ל"תורת מנחם התוועדות" תשנ"ב חלק ב', שיצא לאור זה עתה.

אמנם, התאריך המופיע בסיום ה"פתח-דבר" ובדף השער הוא משנת תשנ"ד, אך לא נתנו ל"עובדות" לבלבל אותנו, משום שבחיפוש מהיר אפשר למצוא עקבות רבות לעובדה שהספר נדפס בימינו אלה. כמו לדוגמה הציון בעמוד 203 הערה 12 "ראה כתר שם טוב הוצאת תשנ"ט..." כך שבהחלט גיל וחדוה ממלאים את ליבנו שלמרות הכל ואף-על-פי-כן, מבטא הספר את העובדה ש"אין שום שינוי" בין תשנ"ד לתשנ"ט בצורת ההתייחסות לרבי שליט"א והתגלותו הקרובה.

ולכן, נאמר בקול רם וצלול את נוסח הברכה המופיע בפתח-דבר:

"ויהי רצון שנזכה בקרוב לשמוע ולהוציא-לאור עוד מאמרים ושיחות של כ"ק אדמו"ר שליט"א, ויחזק השם יתברך בריאות כ"ק אדמו"ר שליט"א ... ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה במהרה בימינו ממש, ונלמד תורה מפיו של משיח צדקנו שילמד תורה את כל העם כולו ומלך ביופיו תחזינה עיניך, בהתגלות מלכותו לעין כל תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון".

מיר זיינען אין ארץ נושבת. די פראַנט איז אַנדערש ווי געווען. מ'דאַרף רעדן צו די קינדער, צו די פרויען, איינבאַקן זיי אין האַרץ דעם רבי'ן! מ'דאַרף פאַרבריינגען צווישן זיך אַסאַך. דאָס איז די איינציקע זאַך אַז מ'וועט זיך צונויפריידען. מ'דאַרף פאַרבריינגען רעדן נאָר איין זאַך – וועגן רעבע. דאָס איז אַלץ. דאָס איז תמצית חיינו [=שמע, שמע בענציה! אנחנו כבר יצאנו מהיער. היום זו כבר לא החזית של הפרטיזנים. אנו נמצאים בארץ נושבת. החזית שונה מאשר הייתה. צריך לדבר לילדים, לנשים, להבעיר בלבם רבי! צריך להתוועד בינינו הרבה. זו העצה היחידה להתדבר. בהתוועדות צריך לדבר רק אודות דבר אחד – רבי. זה הכל. זו תמצית חיינו].

"וכך הוא המשיך משך זמן לנטוע בלבבות את הנושא. הלהט, בהירות הדיבור, סגנון הדיבור, האברכים והתמימים עמדו צפופים לקלוט וכך נמשך זמן רב".

מהפרדס – ישר לריגה!

ומכיוון שהימים ימי החתונה של הרבי – נוסף סיפור מר' אברהם פאריז, שאמנם לא השתתף בגופו בחתונה, אבל... אך למה להקדים את המאוחר.

באותה תקופה כבר התגורר אברהם פאריז באה"ק, על פי הוראת הרבי הריי"צ אליו בשנת תרפ"ו לצאת את רוסיה. הוא גר בפתח-תקוה, והתפרנס בדוחק מפרדס פירות-הדר שקנה. הוא עמד בקשר מכתבים הדוק עם מזכירו של הרבי הריי"צ, ר' יחזקאל פייגין הי"ד, וכך נודע לו על בריאותו הרופפת של הרבי, כמו גם על המצוקה הכלכלית הנוראה השורת בבית-חיינו (לאחר היציאה מרוסיה).

מצבו הדחוק לא איפשר לו להגיש סיוע כספי, ולכן רק התענה כדי לסייע בהטבת בריאותו של הרבי. אך באחד הימים רצתה ההשגחה הפרטית שיוכל לסייע גם כספית.

יום אחד בדרכו לפרדס, כשהוא רכוב על חמורו, הבחין בשקית מוטלת ליד גזע עץ. כשהרים את השקית וכנח בכובדה, פתחה וגילה בתוכה אוצר של ממש – כמות הגונה של מטבעות זהב. ר' אברהם התעניין אצל העוברים והשבים, אולי מי מהם ראה למי שייכת השקית, אולי מישהו ראה אדם המחפש אבידה, אך איש לא ראה ואיש לא ידע.

כעבור זמן סיפר לבני ביתו שהמחשבה הראשונה שהביקה במוחו למראה האוצר

היתה בדבר מצבו הכלכלי החמור של הרבי. "חשבת, שהנה זיכני הקבי"ה, ועל-ידי תבוא לרבי רווחה ולו במקצת. עם זאת, חששתי שמה יפתני לבי לקחת גם עבורי מקצת ("מעשר") מאוצר יקר זה, לכן, הלכתי מיד לבנק, מבלי לסור קודם הביתה, והפקדתי את כל הסכום בחשבוננו של הרבי בבנק בריגה". בהמשך לכך נודע לר' אברהם שסכום הכסף שהפקיד בחשבון עזר לרבי לקיים ברוב פאר והדר את חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א בי"ד כסלו תרפ"ט!

[הסיפורים הנ"ל נלקטו מ"תשורה" משמחת נישואין, י"ד תמוז ה'תשנ"ט, ירושלים תוב"א].

ר' אברהם פאריז.
נעמד על השולחן
ונותן צעקה "רעבע"